

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Det här verket har digitaliserats i ett samarbete mellan Litteraturbanken och universitetsbiblioteken i Göteborg, Lund, Umeå och Uppsala.

Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den tolkade texten kan innehålla fel.

Därför bör du visuellt jämföra den tolkade texten med de scannade bilderna för att avgöra vad som är riktigt.

Om du anser dig ha upphovsrätt till detta material, ber vi dig vänligen kontakta Göteborgs universitetsbibliotek.

The digitisation of this work is a collaboration between The Literature Bank and the university libraries in Gothenburg, Lund, Umeå and Uppsala.

All printed text is OCR processed into machine readable text. This means that you can search the document and copy its text. Older documents with print in poor condition can be hard to process and may contain errors. Compare the interpreted text visually to the scanned image to determine what is correct.

If you believe you own the copyright to this work, please contact the Gothenburg University Library.

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

LUNDS
UNIVERSITET

UPPSALA
UNIVERSITET

Arnliot

707

Gällina

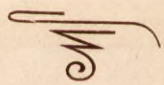

Historisk

Roman

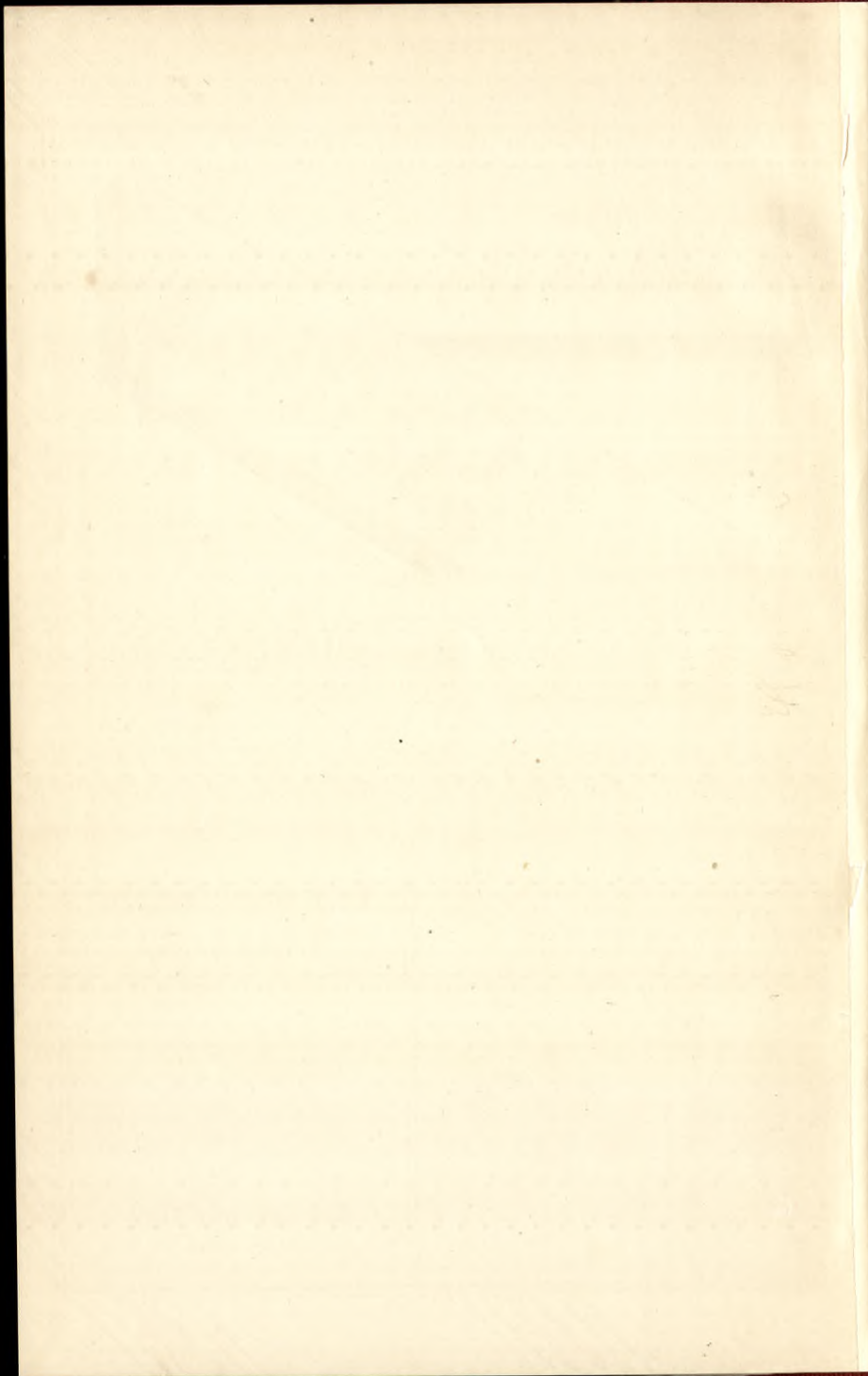
af

Victor Hugo Wickström
(Christer Swahn)

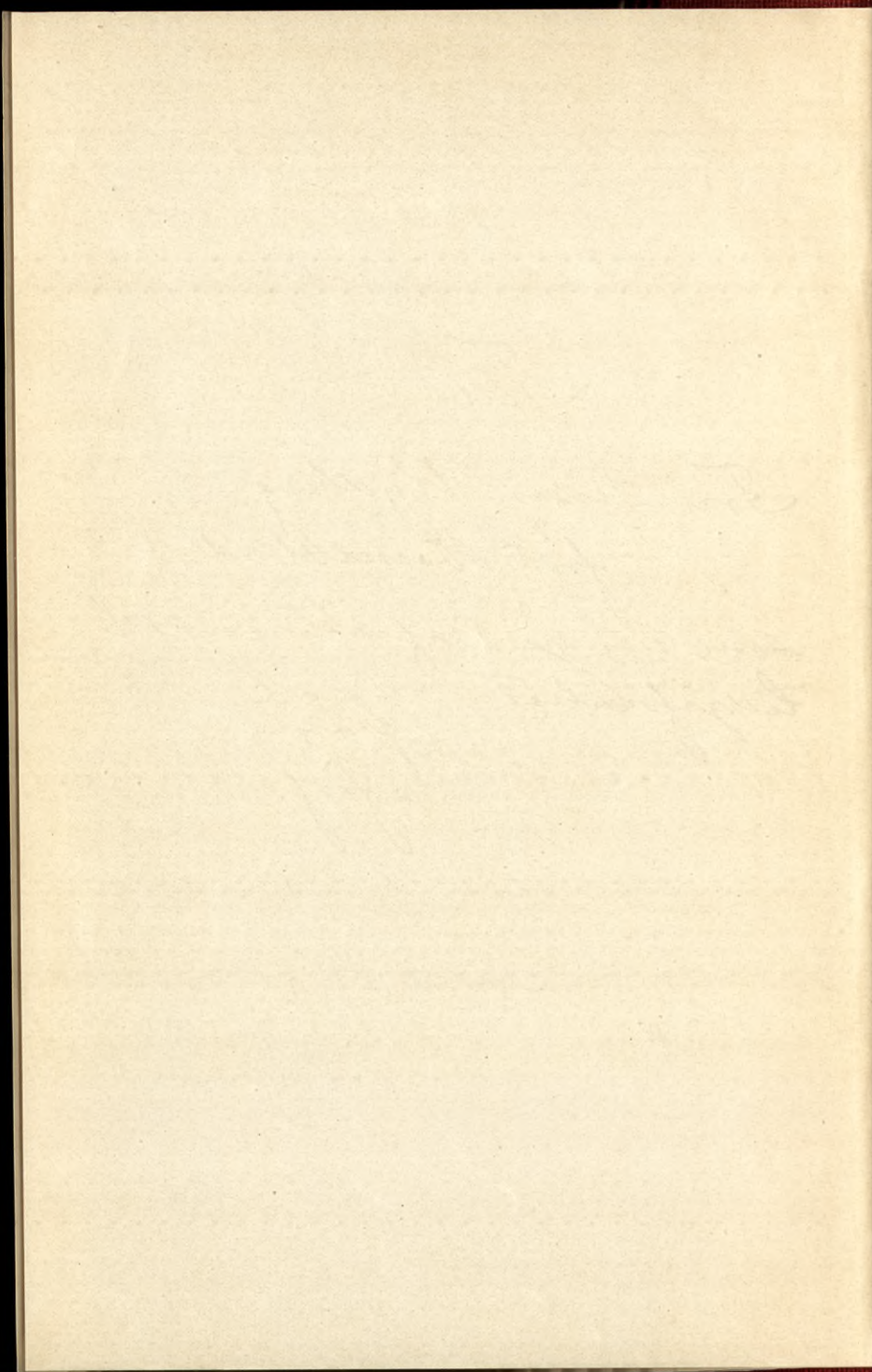
ALBERT BONNIER
Stockholm

Till

«Fru Lusen Rydberg,
ford[?] Hasselblad,
som en gård af atkoning och
stugifordret från
förf.»

ARNLIOT GÄLLINA

AF

VICTOR HUGO WICKSTRÖM

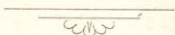
(CHRISTER SWAHN)

ARISTOTELIS ETHICA

ARNLIOT GÄLLINA

HISTORISK ROMAN

AF

VICTOR HUGO WICKSTRÖM

(CHRISTER SWAHN)

ÖSTERSUND

TRYCKT Å JÄMTLANDSPOSTENS BOKTRYCKERI

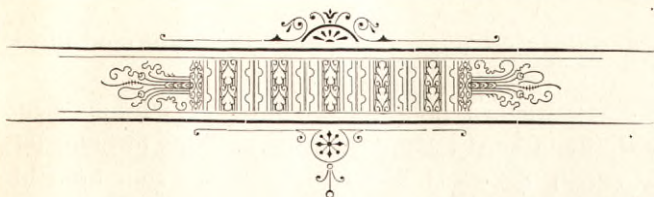
1896.

ARNDT & SON

NEW YORK

THE GREAT EASTERN INSURANCE CO.

I.

Våren lät vänta på sig detta år. Gökmandaden var redan förliden, men ängarna voro ännu grå och bergslutningarna nakna; sjön gungade mörka vågor af snöblandad is. Det spårades dock, att våren var i annalkande. Bofinkar spelade, rödstjärtar lockade, tättingar pepo; häggen hade späda blad, videt bar tunga knoppar, och från furuskogen steg en ljum doft, som vintern aldrig mäktat framlocka.

Så kom ett regn, som i ett helt dygn piskade marken, den bistra nordvästen slog om till blid sunnan, och en klar morgon trädde Jämtlands sjöar och berg, skogar och ängar fram i vårens dräkt med vattrade våder af blå böljor och mantel af ljusgrön sammet. Undret, ty den är ett under, denna nattgamla vårbrytning, hade försiggått. Vårens härliga tid var inne.

Vid nordvästra sidan af Råfsundssjön ligger en liten ö, som, lågländ vid sjöstranden, längre in höjer djärfva klippor mot söder och väster samt

där bildar en naturlig bastion, beströdd med block och beväxt med väldiga furor.

På denna höjd låg Arnliot Vefastssons hem. Där hade sedan lång tid tillbaka hans förfäder lefvat och dött. Den förste af dem, som kom hit upp, var bördig från Tiundaland och hade lämnat sitt gamla hem, enligt hvad sägnen berättade, i följd af en släkthämd, som han utöfvat. På Gällö klippor, hvarifrån man hade fri utsikt åt alla håll, byggde han sin knuthuggna och rundtimrade ryggåsstuga, sitt eldhus, sin på pelare hvilande fatbur och alla dessa öfriga byggnader, som den svenske bonden sedan urminnes tider ända till våra dagar i följd af outtömlig tillgång på skog pläгат uppföra. På den motsatta stranden, hvarifrån ön skildes genom ett smalt sund, märkte han, enligt lagens föreskrifter, hvad han afsedde till åker och äng med tre odlingsrör, där kringgick han med två vittnen vidsträckta marker, där tog han skog lika bred som åker och äng tillsammans och så lång som han kunde färdas från solens uppgång vid jultiden, hugga ett lass stör och vara hemma därmed till middagen. Att han måste hafva varit en mästare i att gå fort och hugga stör framgick däraf, att egendomens skog sträckte sig milsvidt i väster och norr.

Sina gamla förbindelser med Tiundaland upprätthöll slakten under hela tiden. Dels gifte dess medlemmar sig med där bosatta anförvanter, dels sände den sina söner dit att uppfostras, dels hade den sina vikingaskepp liggande vid Roddslagen och drog hvarje vår därifrån ut på ledung. Under

årens lopp samlade den stora rikedomar, utvidgade sina ägor och höjde sitt anseende. Två lagmän hade den redan skänkt Jämtland och ingen släkt var där mera frejdad än Gällösläkten.

Med all denna styrka led den dock af en svaghet. Emedan den i regel gifte bort sina döttrar med fränder sunnanför och dess söner togo hustrur från det gamla stamlandet, blef Gällösläkten nästan ensamstående i Jämtland. Visserligen kom dess hufvudman med sina bröder och söner fullrustad och i glänsande skrud till blotgillena och lagtingen vid Hof samt landstingen vid Sproted på Frösön, visserligen följdes de af en välrustad flock af lösingar och handgångne män, dock kunde den ej såsom Hofsläkten, Kjallakssönerna och Vidormssönerna sluta kring sig en talrik krets af anförvanter samt i upprörda tider kräfva bistånd af hundra befryndade odalmän.

Äfven fans det en annan sak, som i andras ögon kastade öfver släkten, om icke en skugga, så åtminstone ett visst dunkel. Den hade så långt tillbaka man mindes icke upprest något hof åt de höga gudarna, ehuru mindre förnämliga hus än dess på många ställen gjort det. Aldrig firades alfvalot i det förnämsta husets stora sal, aldrig buro kvinnorna röda dräkter på torsdagarna, aldrig offerades en träla åt Tor eller en häst åt Frö. Men däremot trodde släktens kvinnor på sejd och trolleri, rådfrågade kvällridor och visgubbar, kände vardlokor af otvifvelaktig kraft och giljade till vättars gunst. Man sade, att dess män voro gudlösa, hvilket enligt den tidens uttryckssätt betydde, att de

litade endast på sin egen kraft, och att dess kvinnor voro de mest förfarna i hemliga konster.

Arnliot var son till Vefast Svenaldsson och Ragna Torgötsdotter från Fjukeby i Tiundaland. I ett föregående äktenskap hade Arnliots far sonen Vikar, som, uppfostrad hos sin morbror Jarlabanke i Täby, drog ut på vikingafärder och i Vendland ingick fostbrödralag med Torsten Oxfot från Möre, hvilken tog honom med sig till Norge, där han ingick i Olof Tryggvasons tjänst samt stupade i slaget vid Svoldern. Ehuru han på grund af sin ungdom ej var lottgild att strida bland män, hade dock han och den med honom jämnåriga Enar Tambskälve fått plats i förstammen på Ormen Långe, och där föll den förre efter en kamp, som sagan ännu täljer.

Redan flere år innan Vikar fallit, hade hans mor afidit och hans far gift om sig. I detta senare äktenskap hade denne sönerna Heming och Arnliot samt dottern Gudrun, sedermera gift med Torir Grimsson i Grimnäs, hvilken gård låg i sydostlig riktning från Gällö på andra sidan Råfsunds-sjön. Därigenom hade för första gången på många år en af Gällösläktens döttrar som gift stannat i Jämtland.

Sonen Heming var några år äldre än Arnliot och honom till kynnet helt olika. Medan den förre sysslade med gårdens skötsel, fiske och slöjd, var Arnliot äfventyrslysten, dådkraftig och vapendjurf. Gudrun var en ovanligt fast kvinna, som syntes förena Hemings stilla betänksamhet med

Arnliots starka vilja. Syskonen voro innerligt fästade vid hvarandra.

Enligt gammal god sed plögade alltid Gällöfamiljen bortsända sina söner att uppfostras. I dessa tider ansågs nämligen, att en gosse ej kunde utvecklas till den man han skulle och borde blifva, om han kvarstannade i hemmet, där han i egenkap af husfadrens son aldrig kunde af underlydande få en tillrättavising, där hans mor skulle klema bort honom och trälarna bli hans lydiga redskap. Ut måste ynglingen bland främmande, där han kunde göra sitt eget värde gällande, reda sig på egen hand och utbildas till krigare och bonde.

Heming utgjorde dock i detta fall ett undantag. Efter Vefasts brådstörtade frånfälle ansåg Ragna sig behöfva åtminstone en af sönerna hemma, och att valet därvid föll på den älste, var icke att undra på. Arnliot ville hon ej heller sända så långt bort, och därför kom han icke, såsom förr varit sed med afseende på Gällösläktens söner, till Tiundaland att där uppfostras, utan mottogs af An Skytte i Rind, hvilken gård låg på ön Ammer endast ett par timmars båtväg från Gällö. Gudrun blef gift vid unga år, men hennes nya hem låg så nära, att det knappast gick en vecka, att icke besök utbyttes mellan Gällö- och Grimnäsborna.

Den gamle An hade sett mycket af världen. I sina yngre dagar hade han dragit ut på vida vikingatåg, färdats otaliga gånger öfver Engelskaf till Västerlanden, varit med vid belägring af Rudaborg och Kantarabyrge, gästade Holmgård

och Aldegiuborg, seglat genom Nörvasund, Sjövidssundet och Ellipalta, ja till och med slagits med blåmän i Särkland och, ehuru själf odöpt, dragit med palmareskaror till Jorsala. Sista tiden i utlandet tillbringade han vid Olof Tryggvasons hof, där han blef dennes hirdman och idrottsöfware, men sedan den stormodige konungen för alltid försvunnit i hafvets djup, återvände An till sina fäders gård Rind för att i lugn sluta sina dagar.

När Arnliot fyllt tio år, mottogs han till fostering af An och fick till kamrat den jämnårige Inge Halfvarsson i Rosshol. Hos An erhöll han öfning i allt arbete och all idrott, som kräfdes af sonen till en odalbonde. Han lärde att tämja oxar och göra årder, timra hus och bygga lador, köra plog och göra kardor, så och skörda, fiska och rida, smida svärd och slipa knifvar. Han lärde sig också att svinga både raka svärd och höknäbbsklingor, fäkta med stridsyxar och värja sig med sköld, skjuta med båge och slunga spjut, hetsa hingstar och kasta boll, jaga björn och fostra jakthökar, ränna skidor och gå på djurben, spela tafvel och tyda runor. Någon bättre lärare än An Skytte skulle han icke kunnat få, ty denne var en förfaren bonde och kunnig idrottsman som få.

Vefast Svenaldsson hade dött bråddöd. På grund af sin stora begåfning och sitt väna sinne lag hade han valts till Jämtlands lagman, men beklädde denna plats icke längre än ett par år, då han draps. En vårmorgon hade han gått ut att så korn och hade till försvar i händelse af öfverfall medtagit endast ett kortsvärd. När han ej

kom tillbaka till middagen, sändes bud efter honom, och fans han då döende i sitt blod. En förädisk stöt bakifrån hade genomborrat honom. Man förstod ej hvad hans bleka läppar sökte tälja om banemannen, och strax han nått hemmet, afled han.

Många rykten voro i omlopp om hvilken hans mördare var. En del sade, att han nedstuckits af en träl, som ville hämnas därför att han för tjufnadsbrott fått sin näsa afskuren, en annan, att man natten före hans död sett en högre st man på en svart häst spränga genom bygden västerifrån, och att denne velat dölja hvem han var, ty han hade burit en bredskyggig hatt öfver hjälmen, kjortel öfver brynjan, och en duk kring nedre delen af ansiktet. Påföljande natt hade andra sett samme man vända åter och hört rasslet af hans breda svärd och klirrandet af brynjans järnmaskor.

Men förgäfves spanade man efter banemannen. Något ljus spriddes ej öfver tillskyndaren till Vefast Svenaldssons död.

Strax efter fadrens död sändes Arnliot till Rind. Hos An stannade han tills han fyllt 18 år, tillbringande i Inge Halfvarssons sällskap en lycklig tid, som förflöt under arbete och lek. Arnliot och Inge hade blifvit oskiljaktliga. Än gingo de tillsammans i dagens arbete, än gästade de under fritiderna på Gällö och i Rosshol, drogo till Falkfångarfjället i Oviken för att taga jakthökar, dansade på lekullen vid Hof på Frösön, jagade björn och sköto vildfågel.

Trakten kring Gällö och Grimnäs var icke alltid ödslig. Visserligen voro dessa båda gårdar

de enda på ganska vid omkrets, men nordost om Gällö gick öfver ett tämligen bredt sund, hvars öfverfart under sommaren underlättades af en färja, stora förbindelseleden fram mellan Norge, Jämtland och Helsingland. Ibland drogo där fram långa rader norska foror med sill och salt, hvarförutan jämtarna knappast skulle kunnat reda sig, ibland dånade vägen af braket från beväpnade ryttareskaror, som drogo ned till Roddslagen för att begifva sig i härtåg österut, ibland kommo lysande tåg af tegnarmän med sina kvinnor, som voro ute på gästning. Dessutom var alltid mycket folk i rörelse på vägen vid tiden för de tre hufvudbloten: vid hösten, den så kallade vinternatten, då man blotade för hela det kommande året, midvintersfesten eller haknatten, då man offrade för att få ett godt bergningsår, och tidigt på våren, då torsstenen stänktes med träblod och spjut höggos i krigsfångars bröst till lycka för stundande krigståg. Då vimlade det på vägarna af människor, som skulle upp till Hof på Frösön, där Frös bild, hölj d i sindal och gudväfskrud, tronade i den höga hallen.

Men under mellantiderna var trakten öde. Skogarna sträckte sig oskattade många mil åt alla håll, utan att mer än på ett och annat ställe lämna rum för bruten bygd. På dessa stora vidder härskade endast vilddjur och stigmän, af hvilka sistnämnda Jämtland hade ganska många, ty ju större utrymme de förfogade öfver, dess lättare kunde de rädda sig undan förföljelser. Dessa stigmän voro för öfrigt af två hufvudslag: sådana, som på grund af lust härför valt ett lif af rofferi och mord,

samt sådana, som i följd af släkthämd eller vidriga öden blifvit dömda utlagar d. v. s. biltoge. De förra voro missgärningsmän, de senare kunde vara ädla personligheter, hvilka gått under i följd af släktärens kraf. —

Det uppfriskande vårrägnen hade fallit och naturen klädt sig i ny skrud ungefär samtidigt som Arnliot lämnade Rind för att återvända till fädernehemmet. Han hade gjort detta med både sorgsna och glada känslor: sorgsna, emedan han funnit sig så väl i An Skyttes bildande och kunniga, om ock något sträfva umgänge, glada, emedan han väntade, att den värld, hvaruti han nu trädde, skulle erbjuda honom tillfälle att visa sin kraft.

Blott en gång hade An Skytte rosat hans vapenskicklighet, men det hade då skett på ett så ofrivilligt och ovillkorligt sätt, att Arnliot kände sig därpå ersatt för långa års ständiga uppmaningar att söka visa bättre idrottsprof, utan att hafva erhållit ett ord till erkännande. En af de sista dagarna han var hos sin fostre, hade denne nämligen tillsagt honom att än en gång visa hvad han lärt sig, så att An skulle kunna få döma om värdet af den undervisning han lämnat. Arnliot hade då aflagt tre prof: han lekte en stund med tre handsaxar på det sätt, att en af dem alltid var i luften och när den föll ned, alltid fattades i mel-lankafven, han sköt med två spjut på en gång och naglade fast dem båda i fatbursväggen på en famns afstånd från hvarandra så djupt, att två trälar fingo arbeta en lång stund för att få dem loss, och han

uppfångade i flykten ett af An mot honom kastadt spjut samt slungade det blixtsnabbt tillbaka mot afsändaren, hvilken skulle varit räddningslöst förlorad, så vida ej det hela skötts som lek och han således var beredd på hvad som komma skulle.

Medan dessa lärospån aflades, ljusnade visserligen An Skyttes ansikte, men han syntes dock ej vara fullnöjd. Han kastade till Arnliot en stridsyx och fattade själf ett svärd, hvarpå de började fäkta. Här gälde det pareringens svåra konst, hvari Arnliot visade sig vara fullärd mästare. Men ännu var hans föstre icke nöjd. Han gaf Arnliot svärdet och stälde sig själf med ryggen mot solen samt lät honom fäkta ensam. Först ropade An: jag ser endast ett svärd skimra i solljuset, men strax därpå: jag ser två — tre — fyra. Arnliot fortsatte att fäkta i luften, och efter en stund kom det motvilligt från Ans läppar: nu såg jag fem svärd, samt till sist: nu glänste sex gnistrande skarpa klingor för mitt öga. Arnliot lät sitt svärd sjunka; An gick fram till honom, lade sin hand på hans skuldra och sade:

— Hvad du nu gjort kunde endast en man förut göra — Olof Tryggvason. Större heder än af dig som idrottsman kan ingen föstre få.

Det var första och enda gången An Skytte rosat Arnliots vapenskicklighet.

Arnliot omfamnade och tackade honom för allt hvad han lärt sin skyddsling.

Det var icke att undra på, att Arnliot med en dylik lärare hade satt sig ett högt mål före. Redan för länge sedan hade han fastställt den före-

syn, som han på en gång beundrade och afundade, nämligen Olof Haraldsson, son till Harald Gränске och Åsta. An Skytte, som var gammal vän till Olofs fostre, Rane Vidfarle, hade gjort sig underättad om ynglingens öden och berättade allt för Arnliot. Denne hade sålunda fått veta, att Olof Haraldsson, som var endast fem år äldre än han, vid 12 års ålder begifvit sig ut på vikingafärder, besegrat Sote i Sveaskären, belägrat Sigtuna, gjort strandhugg på Ösysla och Balagårdssida, tagit Södervirke, slagit Ulfkel på Ringmarahed, segrat vid Nyamoda, tillfångatagit jarl Gerfinn af Gunvaldsborg och i lösen för honom erhållit 12,000 guldskillingar. Dessa underbara bragder fylde Arnliot med en brinnande önskan att få komma ut i världen för att göra liknande stordåd, och det var med tanke härpå som hans fostres beröm ingifvit honom stolta förhoppningar.

Det var dessa han nu skulle förverkliga, när han återvändt till hemmet, dock icke för att dröja där. Hans afsikt var att med första begifva sig ut på härfärd. Han behöfde ju endast fara ned till sina fränder i Tiundaland, så kunde han vara öfvertygad om, att hvart han än ville styra sin drake, skulle han få både folk och vapen.

Efter ett hjärtligt afsked från An Skytte, som han lofvade att ofta besöka, likasom han utbad sig dennes gästning, när det föll honom i hågen, begaf Arnliot sig i Inges sällskap mot hemmet. Inges hem Rossbol låg nämligen endast några timmars väg nordväst från Gällö. Sedan de återupprepat de gamla försäkringarna om att alltid

vara vänner samt att, så ofta tillfälle därtill gånfveess, hälsa på hos hvarandra, skildes de åt vid Gällösfärjan, och Arnliot fortsatte ensam sin väg öfveerr en gungande flottbro till sin fädernegård, belägen några stenkast därifrån.

Hans moder väntade honom och förde honom gennast in i dagligstugan, en rymlig sal med två fönsterr i taket, öfvertäckta med den genomskinliga hinnan, som omsluter den ofödde kalfven, med eldstad midt på golfvet, bänkrader efter salens båda långsiderr, i hvilka äfven hviloplatser voro inbyggda, med utskurna högsätospelare och massor af vapen på väggarna. På bortersta väggen, belägen i väster, fanns en dörr, ledande in till kvinnornas rum, men därifrån fanns ingen annan utgång, ty huset var byggdt uppe på klippan, hvars branter stupade ned mot sjön. Norrut från salen ledde en öfvertäckt gång till eldhuset, där maten tillagades, bröd bakades och mjödkaren ifylles.

När Arnliot inträdde i dagligstugan, fanns där en mängd folk i arbete. Trälar slöjdade och sätter spunno, medan gårdsfogden Roar Lösing reddde nät och Heming böjde krokar. Arnliot hälsade dem alla och gick sedan in i frustugan, där moder och son befunno sig allena.

Öfver Ragnas sträfva anlete, som talade om många upplefda sorger, låg ett skimmer af glädje, medan Arnliot omtalade sina vapenprof och Ann Skyttes loford. Ehuru hon af naturen ej var smeksam af sig, syntes det dock tydligt i henness djupa ögon, att hon högt älskade Arnliot och glädde sig öfver att åter hafva honom i hemmet.

— Och An, som sade, att du var lika vapenduktig som Olof Trygvason, log hon och betraktade med stolthet sonens resliga växt, breda skuldror och kraftiga anletsdrag. Det lyster äfven mig att pröfva din styrka. Följ med mig, skall du få se!

Hon gick ut ur rummet och genom dagligstugan, förbi uthusen och genom bjälkgårdsdörren, som ledde ut i det fria. Till en början följde han henne, men trädde sedan upp vid hennes sida, när de kommit ut i skogen. Hon gick icke långt, ty snart stannade hon vid en öppen plats, hvarest stora rullstensblock lågo mellan hundraåriga furor.

— Någon tid innan din far draps, började hon åter, hade han svåra aningar och underliga drömmar. En natt drömde han, att en svart korp kom norrifrån och högg honom med blodig näbb i bröstet. Morgonen därpå var han mycket illa till mods, när han berättade mig drömmen, och sade, att det helt säkert var ett varsel om hans snara död. Han förde mig sedan hit ut och pekade på blocken samt sade: De där åt öster kunna endast jättar lyfta, men här finnas flere, som en kraftig man förmår rulla ned för sluttningen. Arnliot blir mycket stark. Pröfva honom, när han blir 18 år, då han enligt lagen är skyldig bära folkvapen. Du ser denna sten; en lika stor som den rullade jag ned i sjön på min fars befallning, då jag var 18 år, och erhöll då af honom stridsyxan Hel och svärdet Fastbite, som sedan gjort mig många goda tjänster. Vikar hann jag ej pröfva, ty han skördades, innan han blef mogen. Heming

är för blöd att täfla i dylik idrott. Själf går jag säkert bort, innan Arnliot nått ålder. Men när haan gjort det, så pröfva honom, och om han visar sig lika kraftig som jag, så gif honom Hel och Fasztbite, men annars ej. För svaga händer passa bäst svaga vapen. — Så talade din far. Vill du nu pröfva din styrka? frågade Ragna med ögon, som glänste af hopp och stolthet.

— Ja väl, moder, svarade Arnliot, men jag är rädd för att du tager miste på block. Det ddu visar mig är icke vidare stort. Visserligen skulle det vara en dryg börda att lyfta, men att rulla det ned i sjön torde vara en lätt sak. Låt mig taga detta i stället, fortsatte han och pekade på ett betydligt större block. Du har helt säkert tagit miste, moder.

— Nej, jag tar aldrig miste, svarade Ragna kort. Detta blocket är det och intet annat. Om du kan rulla ned detta i sjön, så är det mandomprof nog. Din far var stark som en björn, och jag undrar just, om du kan mäta dig med honom.

— Som du vill, genmälde Arnliot, gick fram till stenen, stödde bröstet mot dess ena sida, lade krökta armar om dess två andra, spände fötterna mot en sten och böjde knäna. Hans väldiga kropp med dess muskulösa skuldror, breda bröst, nakna, svällande armar, smärta midja och stålfasta been syntes växa af en oerhörd, inneboende kraft. Ett! — stenen låg ännu stilla — två! — den rörde sig något — tre! — den sköts fram med väldig fart, krossade furutelningar och enbuskar, plöjde väg utför sluttningen och störtade ned i sundet,

så att vågorna slogo himmelshögt. Det enda hos Arnliot, som angaf att han utvecklat en oerhörd kraft, var, att den tjocka guldring, som han bar kring sin högra öfverarm, brast och föll till marken.

— Manligt gjordt, Arnliot, log Ragna, medan sonen upptog och granskade sin brustna ring. Slikt prof gör ingen i Jämtland efter i vår tid Kom, skola vi hämta stridsyxan och svärdet!

Arnliot höll henne tillbaka.

— Moder, du talade nyss om min mördade fader. Säg mig, hvem var hans baneman? Jag anar, att du vet det. Säg mig det, att jag må hämnas honom!

Ragna hade ryggat tillbaka vid frågan. Hon betraktade Arnliot, där han stod med sitt guld-gula hår, som i rika lockar välde ned öfver skuldrorna, sina klara blå ögon, sin kraftigt tecknade mun. Han såg ut som hjältemodet själf.

Ju mer hon såg på honom, dess mera tve-kande blef hon. Först flög en lätt rodnad öfver hennes kinder och det glänste till i hennes ögon, medan hon tycktes färdig att tala, så lade sig en skugga öfver hennes panna, och till sist blef hon lika hvit i ansiktet som spetsarna på hennes hätta.

— Moder, bad Arnliot åter, hans namn? Du tvekar — du vet det!

Ragna hade hämtat sig och svarade med osäker stämma:

— Nej, Arnliot, jag vet det ej. Jag kan ej säga dig det. Jag tror, att det var den förrymde trälen. Din far fördes ju döende hem och saknade medvetande, allt sedan han fått det förrädiska hugget.

— Min aning har då bedragit mig, mumlade Arnliot. Och jag, som dock alltid trott, att du visste mer än du velat säga!

De gingo under tystnad tillbaka till husen och inträdde genom dagligstugan i frukammaren. Ragna öppnade en källarlucka i golfvets midt, tände ett skridljus, som hon gaf Arnliot, och bad honom gå ned först. Hon följde efter och stängde sedan källarluckan. Härnere fans familjens förråd af grå, brun och svart vadmal, ylleväf, bonader, bollar, husgerådssaker och dylikt.

Ragna gick fram till midten af källargolfvet, som var stenbelagdt, och pekade på en stor platta samt manade Arnliot att lyfta upp den, hvilket icke var så snart gjordt, ty den var mycket tätt infogad med de andra och hade tydligen icke varit rubbad på flere år. Svårt var det också att få något tag i den, men till sist lyckades det dock, och nu visade sig nedgången till ännu en källare.

Ragna lutade sig öfver öppningen, ryckte till sig en stor lintott, som hon antände och lät sjunka ned till källarens botten, samt gick, sedan luften sålunda blifvit rensad, först ned. Vid lintottens uppflammande såg Arnliot, hur det gnistrade därnere från alla kanter.

— Följ efter, ropade Ragna, när hon väl hunnit ner. Arnliot klämde sig snart genom öppningen och stod vid hennes sida.

Ragna höjde skridluset och lät dess svaga skimmer fara öfver den murade källarens väggar. Där glänste det af guld och silfver. Dyrbara, pärlstickade broderier hängde på väggarna, ciselerade

siilfverfat lågo hopade på hvarandra, kostbara vapnen, guldband, guldarmringar och fingerringar funnos i massor. Arnliot såg stora packor af gudväf, skarlakan, siden och sindal. Krökta svärd med riik infattning af smälta stenar och turkoser lågo biland guldsålar, hvilande på hjul, pärlstickade tofflor bland schackspelspjeser af hvalross, inlagda med guld. Här fans större delen af hvad Arnliots förfäder röfvat i vikingafärder till fjärran land.

All denna rikedom bländade honom. Han vägde ett armband af guld i sin hand och beräknade dess vikt till väl ett skålpund, han tog en handfull äkta pärlor och glädde sitt öga med deras blåskiftande glans, han fattade en dolk, hvars fäste var helt och hållet besatt med rubiner, han beundrade en irisk biskopskåpas fina silkesslingor, han läste runinskriften på ett guldbandadt uroxhorn.

Sedan Ragna en god stund njutit af hans stumma beundran, öppnade hon en dörr i muren och framtog ett svärd, hvars hjalte var af guld och hvars mellankafle var lindad med guldråd, samt en stridsyxha af liknande kostbart arbete.

— Se här, sade Ragna, din faders vapen! Må de ännu bli många mäns bane, till vår släkts ära och din fars . . . hågkomst.

Arnliot fattade vapnen och synade dem. Aldrig förr hade han skådat något dylikt.

— Själfva Valund gjorde ej bättre arbete, anmärkte Ragna.

— Tack, moder, sade Arnliot. Ännu en tid skola dessa vapen vara med om stordåd, vill jag hoppas.

— Denna källare, fortsatte Ragna, är känd endast af mig, dig och dina syskon. Här finnes allt hvad du i prydnads- och väpningsväg kan behöfva. Väl är det, när hårda tider stunda, att veta sig ej behöfva komma som stafkarl till hof och gille.

De lämnade källaren och stego åter upp i dagligstugan, där Arnliot visade sina vapen för Heming och Tord.

— Jag har sett dem förut, sade Tord. Deras make finnes ej.

— Mest märklig är dock Hel, inföll Heming, som utan en skymt af afund såg sin broder rustad med fadrens vapen, ty när fiender äro nära, klingar det i den utan att den vidröres, och har den aldrig svingats i strid utan att varda minst en mans bane.

Nu närmade sig äfven trälarna för att beundra vapnen, och bland dem fans en, som födts samma år och dag som Arnliot och därför som tandgåfva blifvit honom skänkt. Han var liten och mörk med listiga ögon och smygande steg samt kallades Erle.

Han vågade ej vidröra vapnen, utan sträckte endast fram hufvudet och blinkade med sina små fågelögon samt vände tyst tillbaka, sedan han tyckt sig ha betraktat dem nog. Äfven ett par tigger-skor, som voro mycket kända i bygderna och drogo ur hus och i hus samt nu fått sin plats strax nere vid dörren, slogo ihop händerna i förtjusning öfver de vackra vapnen samt lofvade sig i tysthet att om-tala hvad de sett, så att hela Jämtland skulle få veta det.

Det var äfven af vikt för dem att samla nyheter, ty det fans gårdar, dit endast de förde tündender om hvad som händt i bygderna, och förplägnaden blef i förhållande till hvad de hade att omförmåla.

Medan de ännu synade vapnen, kom Ragna från eldhuset och bådade middag, men knappt hade sätorna lagt duk på husbondfolkets bord och ordnat träskålarna åt trälarna, förrän det hördes buller ute på gården. En träl inträdde och berättade, att det kommit storfrämmande.

— Hvem gör väl oss nu den glädjen att gästa oss, frågade fru Ragna, då i stället för svar dörren slogs upp och in trädde en ung man, klädd i full rustning med silfverskodd yxa på skuldran, svärd vid sidan, silkesskjorta öfver brynjan och pälsbrämrad sammetsmantel hängd öfver skuldrorna. Han gick fram till Ragna och sade:

— Du kan ej känna mig, moster, ty du har aldrig förr sett mig, men jag är säker på att du hälsar mig välkommen. Jag är Lidulf, son till din broder Ragnvald, och jag har kommit upp till dig för att gästa dig och mina andra anhöriga.

Ragna log och hälsade honom kärligen samt bad honom vara välkommen. Han fördes upp vid högsätet, där han först bjöds en bolle skummande mjöd till välkomst, samt deltog sedan i måltiden. Hans följe, två svenner, tog plats bland Ragnas folk.

Nu inträdde i salen alla, som tillhörde gården, och dessa voro icke få. Endast vid högtider tog Ragna plats i högsätet; dess emellan satt hon vid

bortre kortväggen nära ingången till eldhuset, där hon lätt kunde öfvervaka fördelningen af både mat och dryck samt se till, att hvar och en fick hvad han skulle hafva. Och detta var icke ett lätt arbete, ty gården ägde nära femtio manliga trälrar, trettio kvinliga, ett tjugutal lösingar, fem gäldbundne frie och tio handgångne män, alla närmast lydande under gårdsfogden Tord Lösing, som nästan räknades till familjen.

Medan måltiden fortgick, förde Lidulf ordet vid det afskilda bord, som familjens medlemmar intogo, och omtalade anledningen till sitt besök. Han hade vistats två år i Miklegård hos sin far Ragnvald Törgötsson, hvilken var höfding för väringarna, men hade nu blifvit nödsakad att återvända till Svearike för att i fadrens ställe taga arf efter en afliden släkting. Ty, såsom de visste, finge ingen man, som i Grekland sitter, taga arf i Upland, men det hela vore dock hjälpt därmed, att han nu kunde återvända till sin far, sedan han väl fått ut arfvet. Som det var osäkert, huruvida han snart eller ens någonsin skulle återvända till sitt hemland, hade han beslutit sig för att resa upp till sina släktingar i Jämtland och gästa dem, hvar till han fogade den förhoppningen, att han väntade få Arnliot med sig österut för att hos grekerkonungen vinna guld och rykte.

Vid dessa ord ryckte Ragna till och betraktade Arnliot. Deras blickar möttes, och hon läste i hans, huru mycket förslaget tilltalade honom. Men ingen sade nu någonting därom, ty de förstodo, att den saken skulle bäst dryftas mellan fyra ögon.

Sedan måltiden slutat och gårdens folk aflägsnat sig till sina sysslor, slogo familjens medlemmar sig åter ned i en liten krets kring Lidulf, som nu berättade hvad märkligt hade timat under den sista tiden. Uplänningarna voro mycket missnöjda med konung Olof, emedan han ej som sina förfäder drog ut i österväg för att vinna länder och rikedom, utan i stället satt hemma i overksamhet, sedan han öfvergifvit förfädrens gudar och lyssnat till mörkkåpade män, som ville, att han endast skulle läsa och bedja samt tro på deras historier. Uplänningarna önskade en annan konung och hade kastat sina blickar på Olofs visserligen ännu unge, men dock lofvande son Jakob, ett främmande namn, som aldrig förr förekommit i sveakonungarnas släkt, och hvilket folket därför utbytt mot det välkända Anund. De hade dessutom synnerlig anledning att vara missnöjda med konung Olof, emedan denne senaste jul sökt, ehuru förgäfves, att hindra det stora blotet med dess offer af hundra mäniskor, hundra svarta oxar och hundra hundar, som hvarje nionde år brukade förrättas i Upsala guldsmidda tempel.

Till det allmänna missnöjet funnos äfven andra orsaker. Sedan Olof efter slaget vid Svoldern fått sig tillskiftad norra delen af Norge, hade han däri från ej en enda gång utkräft skatt, utan i stället låtit främmande jarlar och härsar fara fram därstädes efter behag. Med händerna i kors hade han sett, huru den skapstore Olof Haraldsson, som med rätta erhållit tillnamnet Digre, slagit konungens troman Sven Jarl vid Viken och drifvit ho-

nom ur landet, så att han dog i vanrykte i Upsala, huru denne vidare nådigt gifvit Håkan Jarl grid, med väpnad hand eröfrat landskap efter landskap samt haft djärfheten utropa sig till konung öfver Norges land, öfver hvars större del dock Olof Skötkonung var herre.

Hur hade icke Enar Tambskälve blifvit spotskt tillbakavisad, då han kommit till sveakonungen för att erbjuda denne sina viktiga tjänster! Dock hade denne, kantänka, låtit förmå sig att sända Torgöt Skarde och Åsgöt Årman med tjugufyra män att utkräfva skatt af den sig så kallande konung Olof, men hvad hade de fått? Åsgöt hängdes nesligen vid Gölåsen, Torgöt kom visserligen, om också tomhändt, tillbaka, men dräptes strax därefter, sedan han dödat den orättfärdige konungens förtroendemän Gudlek Gärdske, af Óvind Urhorn, som dristat sig med sitt vikingaskepp ända fram till Roddslagen. Och icke nog med denna smälek: det sades, att Olof Digre snart skulle skicka sändemän till jämtarna att kräfva skatt af dem, och hvad hjälp hade de väl då att vänta af Upsalakonungen, ehuru de af ålder hört till svearne? Icke blefve väl jämtarna hulpna med att isländska lekare och harpoklingare, en Ohjälte Skägglösso, en Gissur Tandkvida och en Ottar Skryp sjöngo sveakonungens lof och rosade honom för att han eröfrat Norge, medan de fylde sina magar med öl och sina ränselar med gyllene armingar. Tvi, sådan uselhet!

Lidulf hade talat sig varm, då han skildrade, huru illa sveakonungen fylde sina plikter. Arnliot lyssnade uppmärksamt till honom, men kunde icke

annat än känna sig sårad öfver de stygga tillmälen hans älskling Olof Haraldsson erhöi. De andra däremot instämde med Lidulf i hans beröm och klander. —

Lidulf trufdes utmärkt på Gällö samt fäste sig mycket vid Arnliot. De jagade, redo, fiskade och täflade i vapnens bruk, hälsade på hos Arnliots jämnåriga och vänner, Inge Halfvarsson i Rossbol, Tolf Skunke i Näs, Sten Kjallaksson i Torvalla och An Skytte i Rind, samt fördrefvo för öfrigt tiden på bästa sätt. Lidulf tycktes taga för gifvet, att Arnliot skulle följa honom till Miklegård, och rosade mycket hans vapenduglighet.

En dag gick Arnliot in i frustugan, där Ragna satt, och sade till henne:

— Du vet, att Lidulf önskar hafva mig i sällskap till Miklegård, och själf är jag mycket benägen därför. Jag tänker resa med honom, när han om några dagar lämnar oss.

Ragna såg icke upp från sitt arbete, utan yttrade endast:

— Du vet, att du följer din vilja. Jag vill ej lägga något band på dig.

Arnliot märkte, att hon icke sett upp, och frågade åter:

— Men om du vill, stannar jag hemma.

Då såg Ragna upp och hennes drag blefvo underbart ljusa:

— När du kom till An, var du tio år gammal; du var hos honom i åtta år; du har nu varit hos mig knappt två veckor. Skall jag icke kunna få behålla dig ett år? Hvem vet, när du kommer

tillbaka, sedan du en gång dragit bort? Hvem vet, huru länge jag lefver?

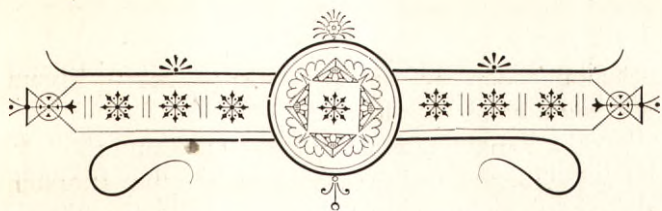
Med sänkt stämma svarade då Arnliot:

— Jag skall stanna hemma ett år, eftersom du önskar det. —

Lidulf hörde med ledsnad, att Arnliot ej skulle följa honom, men blef åter glad, när denne gaf honom löfte att säkert komma till Miklegård, sedan ett år gått till ända.

Med denna öfverenskommelse skildes de åt.

II.

För Arnliot förflöt tiden snabbt. Dels hade han ganska mycket att uträtta, ty vårarbetet kräfde omtanke och id, dels hade han i sin mors och Hemings sällskap så mycket att rådgöra och samspråka om, att de lediga stunderna på ett behagligt sätt utfylles. Dessutom var Tord Lösing en mäktig kunnig och förfaren man, som i åkerbruk och hästskötsel stod långt framom idrottsmannen An Skytte.

Äfven Ragna lade sig tydligen vinn om att förströ Arnliot, på det att han ej skulle ångra sitt löfte. Hvarje kväll han var hugad därför förtalde hon honom gamla sagor och nya händelser om Ragnar Lodbrok och hans söner, Bråvallaslaget, striderna på Fyrisvall, härtågen österut, om Liot den bleke, som dödades i holmgång på Vörs af Egil Skallegrimsson, om Torkel Fräck, som på jämtskogen dödade östgötajarlen Ingemunds son Lif, hvilken lefde som stigman häruppe, om Egils tvekamp med Rafn, hvarvid de båda dukade under,

om en mängd andra stordater och strider. Ibland tog hon fram sin harpa, som hon visste att slå på ett vida berömdt sätt, och läste långa stycken ur Kjalleklingasagan, med hvars hjältar hon räknade släktskap, sjöng Odins visdom, Balders godhet, Tors kraft, Frös rikedom och Lokes sejdsånger, medan än glada, än sorgsna tonströmmar brusade fram under hennes fingrar.

Liknande sagor och gudeläror hade Arnliot hört af An Skytte, men icke på samma sätt. Nu hörde han dem från kvinnoläppar och hvad de förlorade i kraft vunno de i stämning och skönhet.

Heming lyssnade äfven gärna till modrens sånger, och Arnliot kände sig med hvarje dag alltmer dragen till en broder, hvilkens veka och drömmande, från hans eget, som han tyckte, så vidt skilda kynne han ej förut känt. Han hade fruktat att få i ensamhet och längtan förbida ett år i hemmet, och i dess ställe fann han hvarje dag ny glädje, nya erfarenheter.

En bland dessa nyheter hade smugit sig öfver honom, utan att han själf visste därom. När Ragna sjöng om kärlekens lust, om kvinnofägring och kvinnotro, förstod han till en början ej hvad därmed menades. Hans trägna uppfostrans arbete, hans fria lif i skog och mark hade haft ingenting att därom omförmäla. De stodo framför honom som ett land i töcken, blommor, som han ej kände, ord, som han ej förstod. Men sagorna skildrade, huru kvinnor snärjde med lösta lockar och böljande barm, hur kärleken band och skilde, hur lifvet fick sitt värde genom kvinlig fägring: Arnliot

vaknade. Han vaknade långsamt, men sträckte redan famlande ut sin hand efter en bild, som han sökte i ett okänt dunkel.

Men ungdomen söker sällan länge, utan att finna. Alltmer drogs Arnliot ut med de andra unga på lekvallar och i dansstugor, där vivivaki snodde sina brutna linjer och falldafykir kräfde starka armar och smidiga kroppar. Han var med öfverallt, när lögerdagens från allt arbete befriande kväll trädde in, dansade och sjöng, lekte och stormade.

Många hade han att välja emellan, ty rikare hus än Gällö, det visste de unga tärnorna, fans icke i Jämtland och mera idrottsvan ungdom än Arnliot icke heller. Kom så härtill, att släkten var väl känd och frejdad, så borde hvarje ungmö känna sig stolt och glad öfver att bli ung Arnliots vif.

Därför möttes han också öfverallt med lockande leenden och klara ögon. Först vände han sig till Tora Vimundsdotter i Odensala, af gammal jarlasläkt, och rönte där strax gensvar. Men innan han hunnit med ord fästa henne, stöttes han tillbaka af någonting, som han ej kunde klargöra. Tora var olik alla andra. Det var allmänt känt, att hennes farfars mor var en irisk konungadotter, som röfvats under en vikingafärd, och det var tydligt, att främmande blod flöt i hennes ådror, ty hon hade en gul, om också varm hy, brännande ögon och blåsvart hår. Genast Arnliot såg henne, blef han slagen af hennes ovanliga utseende, som ännu mer förhöjdes af hennes dräkts höga färger

och de tunga guldmynt, som hon knippvis fästade i sina lockar, och Tora lade också märke till, att hon hade hans blickar på sig. Men den första tjustringen slutade snart, när Arnliot började samtala med henne, ty hon hade ett nyckfullt och spotskt sätt, som hon förgäfves sökte behärska. Efter några danskvällar fans hon icke mera för honom, ty han hade då funnit den han sökte i den milda, blida Helga Asmundsdotter i Ede.

Helga var som en elfva i hela sitt uppträdande: ljuslett, liten, smärt, med hår af guldspängdt lin, blå ögon och en mun, som ofta log. Hennes händer voro små som ett barns, hennes fötter tycktes knappast röra golvet, när hon dansade, hennes skratt var pärlande friskt.

Men Arnliot, den starke jätten, var blyg för detta barn. Han kunde tala öppet med alla, utom med henne; han kunde skämta med alla, utom med henne. Men i dansen funno de hvarandra. Då de i vivi-vaki hand i hand dansade fram öfver skrattande rader, som knäböjande och med nedhukade hufvuden angåfvo takten till musiken medels handklappningar, förde han henne käckt och manligt, när de i falldafykir förenades för att rycka hucket från den tärna, som spelade ungmors roll, var han smidig som en katt i sina språng och tryckte hennes hand med sjudande värma, när han famnade henne i horgadansens svindlande ringar och lyfte henne himmelshögt, så att hon andlös lät sitt ljusa hufvud glida ned mot hans skuldra, sade han henne i blickar och omfamning, att han älskade henne. Men längre kom han ej.

Hans blyghet gjorde henne ännu mera blyg. Men han kände, att hon var den sökta, och när han nu lyssnade till modrens sagor, tog alltid hjältinnan, som sömmade guld på sindal eller väntade i sju år på sin älskades återkomst eller sjönk död ned vid hans lik, Helga Asmundsdotters drag och gestalt.

Ofta hade de ej tillfälle att träffas, ty afstånden mellan gårdarna voro långa och de stora högtidligheterna få. Så mycket mera gladdes sig därför Arnliot att få råka sin utvalda vid midsommarfesten, då en stor mängd människor alltid kom samman på Frösö slätt för att dansa, spela boll, draga fingerkrok, brottas och, framför allt, hetsa hingstar. Denna sistnämnda lek var den i mannaminne äldsta i Jämtland, och otaliga voro de historier, som stodo i samband därmed. Ty om också leken bestod däri, att hingstar retades till att sammandrabba med hvarandra under ilsket bitande och sparkande, så hände det dock, att djuren ej hemförde de värsta såren från en dylik lek. Deras herrar voro ofta sämre däran på grund af de slagsmål och envig, som plägade följa på dylika täflingar. Så användes till dömes ett uttryck i afsikt att håna personer, som buro märken af hugg och slag, enär man till dem kunde säga: »jag ser, du hade roligt vid sista hingsthetsningen».

Arnliot satte stort värde på hästar. Antagligen var denna benägenhet ett arf, ty Gällösläkten hade alltid varit känd för att föda upp ståtliga springare och kraftiga ston. Till denna midsommarfest hade

också Arnliot beredt sig med särskild omsorg, ty han hade uppfostrat en fåle af ovanlig skönhet, som han gifvit namnet Fröfaxe. Den var svartbrun med hvit bläs och glänsande bogar; det lilla hufvudet höll den högt, näsborrarna voro vida, ögonen sammetslena, benen smäckra och hofvarna små. Af naturen var djuret så saktmodigt, att det icke lät på något sätt reta sig af Arnliot, men denne hoppades, att det skulle vända en annan sida till, när det funnit en motståndare af samma släkte. —

Arnliot kom på midsommardagen i sällskap med sina syskon och Tord Lösing till Frösö slätt. Många deltagare i festen hade anländt redan kvällen förut och dansat hela natten kring den blomstersmyckade stång, som rests till sommarens ära. Men påföljande dag kommo ännu flere från alla håll. Festen tedde sig till att bli någonting riktigt stortadt.

Arnliot deltog icke i de andra täffingarna, ja, han åskådade dem icke ens, utan gick omkring och sökte en värdig motståndare till Fröfaxe. Han stod just i kretsen af några unga flickor, som berömde hans hingst och förespådde den seger, då Tora Vimundsdotter närmade sig honom. Hon var strålande vacker denna dag. Öfver pannan lyste ett bredt guldband; hennes hår var upplöst och delades i två strömmar, som, blåsvarta och breda, välde ned på båda sidor om bröstet och voro fästade under det guldsmidda bältet. Hennes kjortel, som lyste fram under manteln, var af gul sammet med pälsbräm, medan den gröna manteln var

besatt med små guldknappar på framsidan och skuren nedtill i guldkantade flikar. Hon log, sedan hon en stund betraktat först Arnliots häst och sedan honom själf, som sände kärliga ögonkast till Helga Asmundsdotter, och ropade med hög stämma, i det hon pekade uppåt höjden vid Hof:

— Arnliot, där kommer den häst, som skall tukta din!

Alla följde hennes utmanande rörelse med handen och sågo Egil, søn till Torar lagman på Hof, komma gående nedåt täflingsplatsen med en hingst af jättelika former. Ju närmare de kommo, dess bättre framträdde djurets tjocka, lurfviga hufvud, dess breda bringa och tofsade hofvar, som slogo i marken, så att den gungade.

— Tycker du, att den skulle passa för min spenslige Fröfaxe, frågade Arnliot förundrad. Den hästen är ej afsedd för hingsthetsning, utan för att draga stenlass till brobyggen.

— Jag vet, att Egil ämnar låta honom täfla, invände Tora. Men du är väl rädd om din kelgris och tänker nog vinna en lätt seger på någon mager Ovikskrake, tillade hon spotskt.

Utmanande var Tora nästan alltid, men denna gång mera än någonsin.

Arnliot rodnade och svarade:

— Jag har fört Fröfaxe hit till täflan, och han skall bitas med hvilken hingst som föres fram emot honom. För öfrigt kan du ju fråga Egil själf; han är snart här. Du skall då få höra, att han ej vill föra ett dylikt vidunder i leken.

Under deras ordväxling hade mycket folk sam-

lats omkring dem. När Egil fört fram sin häst, frågade Tora:

— Ämnar du ej låta Stormodr täfla i hetsningen?

— Jo visst, svarade Egil, det är ju därför jag kommit hit med den.

— Ser du, Arnliot, att jag hade rätt, hånade Tora, hvarpå hon fortsatte, vänd till Egil:

— Arnliot har en makalös hingst, som han vill ställa emot din.

Egil kastade en föraktfull blick på Fröfaxe och sade till Arnliot:

— Är du så litet rädd om dina hästar?

Utan att yttra ett ord vidare ville han leda bort Stormodr, alldeles som om han tänkt, att Arnliot blifvit förryckt. Denne skyndade efter honom och sade:

— Ja, jag vill, att vi skola pröfva våra hingstar.

Ett sorl af förvåning gick genom hopen, så ojämn tycktes denna kamp skola blifva. Torar lagman, som också sällat sig till de öfriga och hört det sista ordskiftet, vände sitt bleka ansikte med de djupt liggande ögonen och den skarptecknade munnen mot Arnliot och sade med en lätt anstrykning af gäckeri:

— Ni måtte ha godt om hästar på Gällö.

Lurar blåste nu till tecken, att brottningsleken slutat, och man beredde sig till hingsthetsningen. Efter hästägarnes anseende och rikedom bestämdes den ordning, hvari täflingen skulle försiggå, och det var då ej underligt, att Torar lagmans son och Arnliot först framförde sina djur.

En vid fyrkant bildades nu på slätten men

man hasslade ingen vall, ty den skulle ej kunnat tillbakahålla den i leken så ytterst intagna massan, utan det innersta ledet utgjordes af kraftiga män, som bildade en handkedja, hvilken visserligen ibland kunde böjas, men svårligen brytas.

Endast tre män fingo följa med hvarje hingst in på lekplatsen, och hvar och en af dessa tre fingo med sina pikförsedda stafvar, som de buro i händerna, hetsa endast den hingst, som tillhörde deras parti.

Arnliot hade med tanke på dagens högtidlighet klädt sig synnerligen präktigt. Han bar benkläder af gult ylle, som slutade i guldskinnskor med förgyllda knappar, hans kjortel var af blå sammet och den röda manteln brämad med gråvärk. Armarna voro nakna och smyckades med tunga, vridna guldringar. På hufvudet bar han förgylld hjälm. Skölden och stridsyxan hade han lagt bort, men Fastbite hängde vid hans sida.

Egil Torarsson var ingalunda så dyrbart klädd som Arnliot. Hans far var visserligen en af de rikaste männen i Jämtland, men på samma gång också den snålaste. Dräkten var hållen i mörka färger, som gjorde, att hans bleka ansikte såg ännu blekare ut. En silfverring af en half marks vikt var hans enda prydnad, och i stället för hjälm bar han en rund hatt.

Äfven Arnliot var blekare än vanligt, ty han älskade Fröfaxe och fruktade för, att den skulle dödas. Egil såg stolt och säker ut. Då och då flög ur hans öga en glimt af afund öfver Arnliots prakt.

Bland åskådarna fans blott en mening om stridens utgång. Huru skulle väl detta spensliga djur kunna täfla med Egils jättelika häst? Efter första sammandrabbningen skulle den förre helt säkert störta.

Prisdomarena voro färdiga, lurarna tonade, Egil stötte sin staf i Stormodrs länd och hingsten gick säfligt fram mot Fröfaxe, som med uppspärade näsborrar stod väntande hvad som komma skulle. När Stormodr nosade på honom, ryggade han tillbaka, men fick af sin ägare en stöt, som kom honom att skjuta ett halft hufvuds längd fram vid sidan af Stormodr. Nu följde två stötar från Egil. Stormodr blef ond samt såg hotande på Fröfaxe.

Ännu förstod ingen af dem hvad meningen var med att de på detta sätt fördes fram emot hvarandra.

Då stucko Egil och hans båda män Stormodr, så att han, gripen af raseri, störtade fram mot Fröfaxe och bet honom vid sidan af mulen. Nu visste också Fröfaxe hvad leken gälde. Han vedergälde hugget med att tillfoga sin motståndare ett blödande sår vid käken.

Inga hetsningar behöfdes mera. Stormodr hade också känt smärtan af bettet, som gifvits honom, och stormade fram mot Fröfaxe, som dock smidigt undgick honom, samtidigt som han lätt reste sig upp och slet en stor flik ur sin motståndares öra.

Åskådarna begynte nu forstå, att Fröfaxe ej var att leka med. De skulle snart se, att han blef farlig för den jätte, som stälts emot honom. Ty medan denne försökte tillfoga honom ett bett, som

gled undan för det smidiga skinet och det fina hullet, gaf Fröfaxe tre i gengäld, hvilka sargade nos och öron, bringa och bog. Ännu värre blef det, när Fröfaxe reste sig på sina smäckra bakben och med ena framfoten gaf Stormodr ett slag mellan ögonen, att han vacklade tillbaka.

Nu bröt fram öfver slätten ett jubelrop, som icke slutade, förrän Fröfaxe smidigt närmade sig från sidan och tydligen förberedde ett dödande slag. Medan han vände sig och trefvade, kom han nära Egil, och denne, som icke kunde tillbakahålla sin låga hämdlust, slog med sin staf Fröfaxe öfver ena frambenet.

I ett nu var striden slut, ty den nyss så stolte segraren linkade åt sidan och sjönk sedan ner, med de stora ögonen dunklade af vemod och de vida näsborrarna flämtande af smärta.

Arnliot hade hela tiden med största uppmärksamhet följt med Fröfaxes alla rörelser och såg äfven Egils slag, hur blixtnabbt och lömskt det än utdelats. Knappt hade han blifvit varse hvad som händt, förrän han rusade fram. Egil låtsades om ingenting, utan höjde sin hand för att gifva Stormodr ett rapp, då Arnliots käpp träffade hans öfverarm. Egils käpp föll honom ur handen; hans arm var bräckt.

Nu skallade ett förfärligt larm öfver slätten. Egil grep med vänstra handen sin dolk och ville rusa på Arnliot, hvilken i sin ordning dragit svärdet. Vänner till dem båda skyndade fram och skilde dem åt. På tinget finge de lösa sina stridigheter, men ej en midsommardag på Frösö slätt.

Många hade till att börja med tagit parti mot Arnliot, emedan de icke sett hvad Egil föröfvat, men när de fingo veta det, rådde snart icke mer än en mening. Egil hade gjort sig skyldig till ett nidingsdåd, som rättvist hämnats.

Med det dragna svärdet ännu i sin hand gick Arnliot fram till Fröfaxe, som mottog hans smekning med nedböjdt hufvud.

— En skadad häst är icke värd att lefva, sade han med en stämma, som klingade sällsamt hård.

Ett hugg — och Fröfaxes hufvud rullade till marken.

Arnliot ville ej deltaga i gillet, som följde på täflingarna, utan for genast hem med sitt följe.

När han trädde in i dagligstugan, möttes han af modren.

— Hvarför kommer du så snart hem, frågade hon. Har någon olycka skett?

— Åh, ingenting annat än att Egil Torarsson slog benet af min Fröfaxe och jag i gengäld en arm af honom. Men när jag sedan var nödsakad hugga ned Fröfaxe, fann jag ingen glädje i att stanna hvarken på lekvalLEN eller i gillet.

— Egil Torarsson, utropade Ragna, under det att hennes ögon lyste af tillfredsställelse. Lagmannens son! Det var rätt att du straffade hans nidingsdåd, men hvad ämnar du nu göra, sporde hon ånyo.

— Gå till An Skytte och fråga honom till råds. Han är en stor lagläsare och känner både Håkan den godes lag, våra gamla flockar och Hålsinglagen. Han skall reda ut frågan på bästa sätt.

— Du har dock nu skaffat dig mäktiga fiender. Hofsläkten breder ut sina armar kring hela Storsjön. Jag anar, att denna hingsthetsning skall medföra många mäns bane. Var Torar lagman tillstädes?

— Strax före lekens början såg jag honom och han tillslängde mig några hånfulla ord, men jag vet ej, om han åskådade hetsningen. Dock fick han väl innan kvällen veta, att Egil skall vara ur stånd att på några veckor kröka högra armen.

— Ja, Torar lagman är en hård karl. Undras mig, huru det skall gå med honom och hans söner, inföll Ragna.

— Du talte, moder, om att jag skaffat mig mäktiga fiender i Hofsläkten, men det förefaller mig, som om den alltid skulle ha varit det. Låg icke min far i strid med Torar om Hanåsen, Landsom och Stamnäs, som våra förfäder dock i laga tid hägnat och röjt, och förlorade vi icke dem, sedan far dräpts och Torar i hans ställe blifvit lagman? Så långt tillbaka jag mins, har jag från Hofsläkten rönt endast spotskhet och hån; och nu har den tiden kommit, att svärdet vänder fram eggen.

— Se dig väl före, Arnliot, varnade Ragna. Hofsläkten är talrik och mäktig, vi få och kringskurna. Men Loke litar jag till. Han skall hjälpa oss. Jag har alltid trott på honom.

— Och jag tror blott på mig själf, afslutade Arnliot, hälsade god natt och gick till hvila.

Följande dags morgon rodde Arnliot till Rind. Han fann An Skytte sitta uppe på höjden utanför

sitt hus och rista en vacker ormslinga på ett redan formadt block, hvilket skulle resas till minne af en österlandsfarare, som aldrig återkommit. Sedan de utbytt hälsningar, sporde An honom om hans ärende.

Arnliot förtalade då hvad som händt. An öfvertänkte en stund och sade sedan:

— Detta mål står illa för dig, om du också enligt min mening handlat rätt. Dels har du på lekvall sårat en, med hvilken du förut varit vän, dels har du tillfogat fullt sår, ty Egil behöfver både balsam och bindel, linne och läkareafgift, dels har du råkat i delo med en mäktig släkt. På tinget hjälper det föga, att du säger dig med egna ögon sett Egil våldföra sig å Fröfaxe, ty känner jag honom och hans ätt rätt, så skall han med tre tolfter, som han utan svårighet skaffar sig bland sina talrika fränder, svärja och bedyra, att han antingen aldrig rört vid Fröfaxe eller också i misshugg råkat träffa honom med sin käpp. I båda fallen står din sak dåligt, ty du har med vett och vilja slagit af honom ena armen, och han svär sig fri från öfvervåldet mot hästen.

— Hvad råder du mig till? frågade Arnliot.

— Sök att få honom gå in på förlikning! Han kan ej i detta fall göra svårigheter, ty alla, som sågo hetsningen, veta, att han med illvilja stympade din häst. Nekar han förlikning, så står hans sak sämre på tinget, ty då inse alla, att han drifver orättfärdig sak. Därför, om du bjuder förlikning, är han nästan nödsakad gå in därpå.

— Och huru mycket skall jag bjuda honom?

— Huru högt skattar du hästen?

— Så högt, att den ej kan betalas. Han var af en art, som vi häruppe aldrig förr sett. Jag köpte honom af en hästhandlare från Nordheden, och denne sade, att han var född af föräldrar från Särkland. Jag gaf ett halft storhundrade alnar vadmal för fålen, och må jag säga, att detta är ett ovanligt högt pris på en häst.

— Bjud då Egil ett storhundrade alnar vadmal för hans brutna arm, men drag utaf ett halft storhundrade alnar för hingsten. Det är hederligt bjudet.

— På så sätt skulle jag ju dels för intet förlora Fröfaxe, dels gifva Egil lika mycket som hingsten kostat mig, invände Arnliot.

— Du får ej glömma, påminde An, att du, ifall förlikning kommer till stånd, måste aflägga jämnadsed. Om du vore i Egils ställe, skulle du väl nöja dig med mindre?

— Nej, genmälde Arnliot, på inga villkor.

— Där ser du, fortsatte An, att du ej bjuder för mycket, om du följer mitt råd. Egil är liksom du en ättboren man, som ej kan nöja sig med småsaker.

Arnliot fann, att An hade rätt, och gaf därför till sist med sig.

Från Rind for han till Ammer för att vidtala Inge Halfvarsson att blifva hans medlare. Han ville påskynda saken så mycket som möjligt, på det att hans förlikningsanbud skulle komma före Egils stämning.

Inge biföll utan tvekan Arnliots begäran, fann

anbudet vackert och red till Hof, åtföljd af två vittnen, på det att det skulle kunna bevisas vid tinget, ifall saken droges fram för detta, att Arnliot visat sig hugad för försoning.

Efter ankomsten till Hof begärde Inge att få tala med Torar lagman, som genast mottog honom, och föredrog sitt ärende. Torar lagmans bleka ansikte lystes upp vid det frikostiga anbudet. Han kunde nämligen räkna ut, att större skadeersättning knappast skulle kunna tilldömas hans son på tinget. Egil inkallades och underrättades om hvad som var på färde. Han hälsade Inge mycket snävt och tycktes knappt lyssna till hvad förlikningsanbudet innehöll, men gaf sin far rätt att bestämma i saken.

— Har Arnliot Vefastsson stadgat några särskilda vilkor vid denna förlikning? sporde Torar lagman.

— Intet annat än att vadmalet hämtas hos honom af vittnesgilla män, hvilka kunna på Egils vägnar mottaga jämnadseden.

— I detta vilkors uppfyllande ser jag intet hinder till förlikning, svarade Torar lagman. En konung skickar ju sändemän att upptaga skatt hos den, som skall betala, och dessa sändemän aflägga löften, dem konungen är skyldig att hålla. När kan vadmalet hämtas?

— När som helst, svarade Inge.

Därmed skildes de åt.

Några dagar därefter kommo Egils sändemän, Ivar Sturd i Herke och Karl Vimundsson i Oden-sala, till Gällö för att hämta vadmalen. Ragna mottog dem mycket kallt och spände ögonen i

dem, när de aflade ed, att de vore sannskyldiga sändemän.

Arnliot svarade:

— Så vare alla gudar mig och mina vittnen hulde, att jag sant säger, att om Egil Torarsson vållat mig slikt ondt, som jag honom, skulle jag med slika böter nöja mig som dem jag nu för fram.

Sedan ederna sålunda voro aflagda, ropade Ragna in några sätor, som nu framburo stora packor tyg.

Långbordet fälades upp. Ragna vräkte fram ett stycke tyg, så att det rasslade ut öfver hela bordet. Men det var icke vadmal, utan kostligt siden, som gnistrade af purpurfärg.

— Men det skulle ju vara vadmal, bannade Ragna sätorerna, och så kommen I med slik oskattbar gudväf.

Tjänarinnorna syntes dock icke alls berörda af klandret, utan lade fram en bunt grå vadmal.

Innan Ragna rullade upp den, frågade hon, utan att se på sändemännen, hvilken färg deras hufvudman önskade. Förlägna öfver hennes stolta hållning, svarade de, att därom var intet bestämdt.

— Kanske grått, frågade hon spotskt.

— Det vet du nog, svarade Karl Vimundsson, att grått är trälfärg.

— Det kom jag icke att tänka på. Kanske brunt?

— Det torde vara likgiltigt, om du ger oss brunt eller svart, inföll kort Ivar Sturd, som kände sig stucken af Ragnas hårda sätt.

— Då tar jag helst svart, ty på det syns smut-

sen minst, fortsatte Ragna orubbligt. Mät upp detta stycke, befalde hon en träl, som stod bredvid henne med järnalen i hand.

Åter kastade hon fram ett stycke tyg på bordet och gaf det en knuff, så att det rullade upp sig glidande tyst. Men det var ej vadmal, utan grön sammet, som smög sin tjocka fäll smekande öfver bordet.

— Tag bort det, bannade åter Ragna.

Ett stycke svart vadmal uppmättes, men som detta ej var tillräckligt långt, måste ännu en packe fram. Äfven nu fogade det sig så märkvärdigt, att i stället för vadmal kom ett helt annat stycke tyg på bordet: det var purpursammet, sömmadt med gyllne blommor, och så kostbart, att ingen af de närvarande förr sett någonting dylikt.

— Vi bli rent af utfattiga genom att nödgas ge er så mycket vadmal, hånade hon till sist, sedan tygstyckena öfverlämnats till sändemännens tjänare.

Ragna gick utan att bjuda Ivar Sturd och Karl Vimundsson farväl. Ingen gaf dem en afskedsbägare till god utgång, såsom annars alltid var sed. När de foro därifrån, kände de sig som tiggare, hvilka begåfvo sig i väg med skänkta lumpor.

Vida spred sig ryktet, att förlikning ingåtts mellan Arnliot och Egil. Nästan alla undrade däröfver, men det sades, att Torar lagman alltid grinade så styggt, när man talade med honom därom, att man trodde honom skola vänta ett bättre tillfälle att kväsa Arnliot.

I alla fall hade ej hans son kunnat få mera, men väl mindre genom tingsdom, och detta kunde ju också vara förklaring nog till, att han gått in på förlikning.

Emellertid spreds äfven ryktet om, huru öfvermodigt Ragna bemött sändemännen. Några tyckte det vara duktigt gjordt, andra mumlade något om, att skryt alltid får bakslag.

Under de närmaste veckorna hade tiggerskorna i Storsjöbygden goda dagar, ty hingsthetsningen på Frösön och vadmalshämtningen på Gällö skänkte rikligt med stoff till utbroderade historier. Tiggerskornas tungor slamrade och deras ränslar fyldes.

Sedan den tiden fick Arnliot i likhet med så många andra män, som blifvit mera ryktbara, ett tillnamn. Han kallades ej mera Arnliot Vefastsson, utan Arnliot Gällina. Det finnes ju så många med namnet Arnliot, men endast en Arnliot Gällina.

Själ f brydde han sig icke mycket om hvad de berättade om honom eller hvad tillnamn han erhö. Några dagar efter hingsthetsningen tänkte han ej mera på hvad som därvid tilldragit sig.

Ragna kunde dock ej undgå att känna sig orolig öfver hvad som händt. Hennes inbundna sinnelag hade fått någonting nytt att grubbla öfver. Hon försjönk ofta i tankar och betraktade ibland Arnliot länge, då han hade sin uppmärksamhet fästad på annat håll.

En dag sporde hon honom, huruvida han ej skulle vara hugad att förr än aftaladt var resa till Miklegård och blifva väring. Till hennes förvåning svarade han utan betänkande nekande och

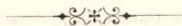

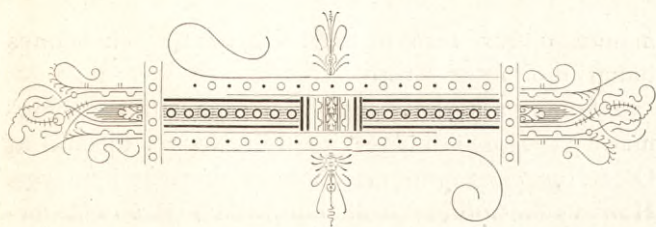
tillade, att han ämnade stanna hemma den bestämda tiden — om ej längre. Ragna ville ej fråga om anledningen till den antydda förändringen af den förut fastställda planen, men behöfde för öfrigt ej vänta på förklaringen, ty kort därefter omtalade han, att han fästat Helga Asmundsdotter och ämnade gifta sig med henne om ett år eller så.

Modren hörde denna nyhet med glädje. Hon fann behag i Helgas blida väsen; Edesläkten var rik och ättboren. Alla betingelser funnos sålunda för ett lyckligt äktenskap.

Dagarna förgingo fredligt. Tvisten mellan Arnliot och Egil syntes alldeles glömd. Arnliot deltog i arbetet hemma samt i lekarna och gästabuden hos grannar och på Frösön. Det stora höstblotet med dess fester var öfverståndet utan några strider.

Allt bådade lugn.

III.

Quidvintersblotet tillstundade, och man gjorde stora tillrustningar på Hof, ty dit väntades mycket folk. Vål kunde man vara borta från höst- och vårbloten, men aldrig från det, som firades vid julen. Då skulle hvem som kraft hade draga upp till Nordlandens största blotplats, gudahuset på Frösön, där Frös bild tronade mellan Odins och Tors och särskildt hyllades såsom all god ärings gifvare.

Till detta blot var hvarje härad i Jämtland skyldigt att skänka två trälar, fyra hästar och lika många oxar, hvilka alla dödades i enlighet med gudomliga bud till högre makters ära. Till denna tid hade hofvets gydja mycket att syssla med för att hinna feja Frös skära och Tors kärra, att smycka Odins häst, att sömma nya dräkter, om så behöfdes, åt de mäktiga gudarna, att skura kopparkärlen till den stora offermåltiden, hålla skålar och bollar färdiga till dryckjom, mottaga sammanskottsmjödets och matvarorna till gillet, otaliga saker, som redan

många dagar före festen satte henne och hennes tjänarinnor i liflig rörelse.

Under allt detta bestyr anlände till Torar lagman på Hof Trond Hvite från Norge, ditsänd af Olof Norgeskonung att upptaga skatt af jämtarna. Han var åtföljd af tolf män, alla raska och stormodiga som han. De mottogos vänligt och ömbådos stanna till gästning. Så snart skulle i alla fall ej deras ärende kunna uträttas, ty dels vore skatten ännu ej indrifven, dels vore det ju ej så säkert, om Olof Norgeskonung skulle hafva den.

Vid detta svar blef Trond Hvite uppbragt och svarade, att han hade i uppdrag från sin konung att hälsa jämtarna, att om de icke ville gifva honom skatt, skulle han förbjuda sitt folk sälja sill och salt åt dem, och då skulle nog morskheten snart bli måttlig i det landet.

Torar lagman låtsade sig då gifva efter, ut-sände budkafle och sammankallade ting till Sproted sju dagar därefter, på det att jämtarna själva skulle få säga sin mening. För att göra besväret så litet som möjligt utsatte han tinget till dagen före midvintersblotet, så att särskild resa därför icke skulle behövas.

I sitt eget hus mottog han Trond och hans följeslagar med den största vänlighet, om också undfågnaden icke blef så riklig, men detta hade tronderne ej heller väntat, emedan de visste, huru snål lagmannen var.

Emellertid hade denne fått underrättelse om, att Olof Sveakonungs sändemän, som kommo för att hämta skatten, redan nått jämtlandsgränsen. Han

sände därför en förtrogen till dem, underrättade dem om Trond Hvites ankomst samt bad dem påskynda sin färd. De skulle under alla förhållanden ej rida fram till Frösön, utan stanna i Råfsund samt där afvakta vidare underrättelser.

Innan tinget samlades, kallade Torar till sig de mest framstående männen i bygden samt framlade för dem ställningen. Svårt hade det i alla tider varit för jämtarna med afseende på de kraf, som från skilda håll ställes på dem. Af ålder tillhörde de ju svearna och hade länge betalt Sveakonungen skatt, men under hårda tider hade också norrmen kommit och kräft skatt af dem. Huru skulle nu denna fråga lösas? Icke kunde jämtarna betala skatt till båda två. Norrmännens vänskap vore god för jämtarna att hafva, ty från dem tillhandlade de sig mycket af hvad de behöfde för sitt uppehälle, och svearnas fiendskap måste undvikas, ty söderut hade jämtarna sina fränder, sina vikingaskepp och Upsala, den stora samlingsplatsen för hela folket.

Torar hade dock uttänkt en medelväg, som ej vore så dålig, men för att kunna följa den behöfde han bistånd af de kunnige män han tillkallat. Olof Norgeskonungs anspråk vore ju tydligen utan all rättsgrund, ty efter slaget vid Svoldern hade svearna fått sig tillskiftade såsom land och ägo fyra fylken i Trondhem samt båda Mörena, Romsdalen och Ranrike. Nu komme en inkräktare och fordrade skatt af jämtarne, öfver hvilka han härskade med ännu mindre rätt än öfver det land han slagit under sig, sedan han fördrifvit Olof Sveakonungs

jarl Sven. Olof Digre vore likväl icke att leka med, ty ingen visste, om ej hans framfärd skulle blifva lycklig i Norge, och hvad hade väl då jämtarna att vänta af honom? Hans hot att ej låta jämtarna köpa sill och salt från Norge vore ej så farligt, ty norrmännen voro lika hugade att sälja sina varor som jämtarna att köpa dem, men infall i landet förestode, ifall man ej lyckades på något sätt ställa sig väl med honom.

Svearne kunde ej heller utan vidare lämnas ur räkningen. Väl kunde hända, att Olof Skötkonungs efterträdare blefve en kraftig man, som med udd och egg skulle fara fram öfver Jämtland samt båla och bränna öfverallt, i fall jämtarna lämnade Norge skatt. Huru man än vände sig, mötte svårigheter på alla håll.

Så frågade Torar lagman de öfriga om deras mening, men de svarade, att de först ville höra hans, och sedan skulle de säga hvad de tyckte därom.

Då reste sig Torar lagman. Hans sluga ögon glänste, hans tunna läppar logo. Alla sågo på honom, att han, vitter man och stor lagläsare som han var, hade funnit ett medel att rädda dem ur bryderiet. Han talade:

— Jag har tänkt ut ett sätt, som skall blifva lyckosamt, i fall I lämnen mig ert bistånd.

Tinget är pålyst och menigheten skall samlas inom den hasslade vallen. Jag skall komma tillstädes, men menigheten skall ej, såsom annars är sed, ordna sig häradsvis, utan stå huller om buller, ja icke ens socknefolk skall stå tillsammans.

Jag skall för menigheten framlägga hvad Trond Hvite haft att meddela och bedja folket säga sin mening. Mot vanan skall då ingen uppträda. Därpå skall jag fråga: »viljen I gifva Olof Norgeskonung skatt?» och då skall en del svara »ja», en annan del »nej». Sedan frågar jag: »viljen I icke gifva Olof Norgeskonung skatt?» och åter skall jag få båda svaren. Menigheten är icke skiftad i härader och socknar, så att man är okunnig om, hvilka af dem äro med om att lämna skatt, hvilka icke. Då skall jag föreslå lottdragning, och erhålla samma stridiga svar, samt därpå tillråda att tyda gudarnas vilja medels blotspån, och ännu hårdare skola »ja» och »nej» skalla.

Till sist uppträder du, Hilding Sigtryggsson i Rise, som är älst bland östborna, och föreslår, att jag skall få i olika mening på bästa sätt afgöra frågan. Härtill svarar menigheten med spjutrassel och sköldbrak, hvilket jag tolkar som bifall.

Jag kallar Trond Hvite och lämnar honom skatten, hvilken, som I veten, indrefs redan till hösttinget. Emellertid skickar jag bud till Sveakonungens sändemän att de skola lägga sig i försåt vid Rödösundet. Där dräpa de norrmännen och taga skatten.

Härigenom blifva vi själfva fullkomligt fredade. Olof Norgeskonung kan ej vredgas på oss, ty vi hafva lämnat honom skatt, och han vet ej, hvilka härader och socknar äro honom motstridiga, Olof Sveakonung kan ej heller vredgas, utan måste tvärtom glädja sig åt, dels att han fått döda Trond Hvite och hans följe till gengäld för sin sändeman Ås-

göt Årman, som af Olof Digre hängdes i Gölåsen, samt dels att han bekommit en skatt, som vi troget bevarat åt honom. Allraminst kan någon af konungarna vredgas på oss, som smidt dessa råd, ty hafva vi ej alla visat oss vara vänner till dem båda?

Och slutligen vinna vi med detta, att det skall dröja länge, innan Olof Norgeskonung sänder män hit att kräfva ut skatt, ty han kan aldrig veta, om ej Sveakonungens utskickade äro här i närheten.

Hvad synes eder om mitt förslag?

Alla ansågo det vara det bästa, som kunde följas. Torar uppmanade dem att handla i enlighet med den uppgjorda planen och sände bud till Sveakonungens utskickade, att de skulle lägga sig i försåt vid Rödösundet från och med dagen före midvintersblotet.

Allt gick enligt beräkning. Menigheten samlades i spridda flockar på Sproted, Torar frågade och folket svarade utan att gifva honom någon ledning. Sedan han fått i uppdrag att handla efter godtfinnande, återvände han till Hof, tillkallade Trond och hans män samt öfverlämnade skatten, bestående af silfverpenningar, väl vägda och hvita i skärningen. Han bad Trond och hans män stanna kvar öfver natten, men då de sade sig hafva liten tid att slösa med, alldenstund de blifvit så länge uppehållna på Frösön, bjöd han dem lycklig resa och bad om sin kärliga hälsning till Olof Norgeskonung.

Innan skymningen fallit på, kommo Olof Sveakonungs utskickade ridande upp till Hof. Trond

Hvite och alla hans män voro dräpta och skatten i rätta händer.

Påföljande dag hölls stora midvintersblotet i Frösö hof, som reste sig på öns södra spets med drakutsirade gaflar och breda, öfverbygda omgångar, där disarblot plögade hållas. I offerlunden hängde redan trälarna, hvilkas ryggar krossats mot torsstenen eller som genomstungits med spjut under utropet: »nu ger jag dig Odin», templet var både till det inre och yttre bestruket med blod, upphämtadt i lötbollar och kringstänkt med vigkvastar, gudabildernas stallar voro också blodbestänkta, men deras ansikten och händer smorda med helig salva, och offerkällans vatten rann fram öfver de slaktade djuren. Gudarnes vrede syntes sålunda vara besvärjd.

Framemot kvällen började menighetens stora fest i tempelhallen, som var upplyst af tjärfacklor. I förhuset upphängde alla sina vapen, ty ingen fick träda in i det heliga, medförande någonting, som kunde störa hofvets frid. Midt på golfvet flammade en väldig stockeld, hvaröfver stora kittlar, fyllda med ox- och hästkött, kokade, rödklädda kvinnor med torshammaren i silfver kring halsen sysslade beskäftigt med tillagningen af maten, skummade flottet på stora fat, öste spaden i bollar, fylde mjödkar och ordnade dryckeshornen på borden. Hofvets manliga tjänare anvisade alla dem efter ätt, rang och rikedom tillkommande platser. Kvinnorna hade sina sig anvisade på kortbänkarna närmast dörren, men en stor del af dem betjänade männen.

I högsätet satt Torar lagman. Pipare och le-kare vid dörren stämde upp en majestätisk och vemodig melodi, och sedan den var till ända, reste lagmannen sig och signade med torstecknet kittlar och kar, bollar och bågare, mat och mjöd, hvarpå gästabudet började.

Alla hade från hemmen medfört det bästa de kunde åstadkomma. Längs bordens midt voro upp-staplade bakverk och pastejer, en mångfald af de rätter, hvarmed ännu i dag den svenske bonden älskar att göra sina gästabud rika, smör och hon-ning, sylter och sötsaker. Elden flammade under kittlarna; gudarnes anleten skeno af smörjelse, och deras dräkter af sindal och sammet glänste af gyllne smycken. Nu sjöngs gemensamt den van-liga sången till Frö, all äring's gifvare, all frukts herre, all skörds befrämjare.

Häst och oxen åtos lika gärna. Dock var lef-vern af den förre en läckerhet framför allt annat. Spadet dracks ur spilkummar och flottet ur fat; mjödet haldes ur tunnor, som fått plats i vapen-huset, i skaftkar, hvarur sedan bågare, bollar och horn fylles, men intet dryckeskärl fick tömmas, förrän det burits en gång kring elden och dyme-dels helgats Tor.

Nu höjde Torar sitt horn och äskade ljud. Han tömde det för Frö och för konung Olof, hvartill han visligen glömde lägga något binamn, och sedan följde skål på skål till gudars och män-niskors ära. Väl drucket var det att tömma bollen i botten, och fordrade gudarnes ära att ej hälsas med halfva mått eller hånas med kvarlämnad dryck.

Stort jubel väckte det, när anföraren för Sveakonungens sändemän, Ingar Tordjårsson från Runby, steg upp och jämte sina män tömde hornet för Jämtlands lycka och ära.

På detta sätt fortgick festen i all glädje. Niding var den, som störde ett sådant gästbud, och därför fälades därunder aldrig ett ondt ord eller gjordes en hotande åtbörd.

Arnliot satt vid sin brors sida och var omgifven af sina unga vänner. Ragna däremot hade tagit plats bland kvinnorna och samtalade med dem om sysslor och rön med sin vanliga stolta värdighet.

När måltiden led till ända, steg hon upp och vinkade till Heming, som genast skyndade fram till henne. Det hade nämligen öfverenskommit, att de båda skulle resa hem till natten, men Arnliot åter, som inbjudits, att gästa Ivar Sturd på Bjärte, stanna kvar någon vecka.

Arnliot såg till, att de väl inbäddades i slädarna, och gaf trälarna förhållningsorder att rida förut med bloss för att lysa upp den mörka vägen, samt skildes så ifrån dem. —

Nu vidtog för Arnliot en glad tid med upphörliga festligheter. Hvarje kväll förflöt under gästning hos andra eller mottagandet af gäster i Ivar Sturds nybygda hall, och sedan de heliga fredsdagarna gått, var det endast ett eller annat slagsmål, som störde, eller, kanske snarare, upplifvade den allmänna glädjen. Föga anade också Arnliot, att han snart skulle få vara med om ett uppträde,

som var ägnadt att gifva hans lif en helt annan riktning än han tänkt.

Den sista dagen af Arnliots vistelse hos Ivar Sturd samlades därstädes en hel mängd inbjudna från när och fjärran. Dit ankom Torar lagman, som för öfrigt bodde blott ett kort stycke därifrån, med åtskilliga äldre och ansedda personer, och hade med sig sina söner Egil och Röd, hvarjämte bland den manliga ungdomen funnos de bäste kring Storsjön, nämligen: Faste Lifsson i Tjufdastad, Karl Vimundsson i Odensala, Tolf Skunke i Näs, Sten Kjallaksson i Torvalla, Inge Halfvarsson i Ammer, Kussi Kussisson i Sunne, Gammal Holmstensson i Brunflo, Amund Skål i Hallen, Rodlif Tunga i Berg och Tord Träke i Oviken, många andra att förtiga. Få gifta kvinnor deltog i gillet, men många unga, däribland Helga och Tora, hvilka gjorde tjänst som munskänkar och leende och skämtande gingo mellan borden.

Redan var det ganska långt lidet på natten, och de äldre hade för en god stund sedan aflägsnat sig, då Tora gick fram till Arnliot, där han satt glammmande med sina kamrater, och medan hon fylde hans bolle, med ett vänligt leende hviskade:

— Drick med Egil för att visa, att du glömt allt groll er emellan.

— Tror du, att han skulle tycka om detta, frågade Arnliot. Kanske han snarare skulle taga det som en förolämpning?

Tora såg åt det håll, där Egil satt, tvärs öfver salen midt emot Arnliot, och betraktade honom

så skarpt, att han snart vände sina ögon mot henne. Då hon såg sig bemärkt af honom, skrattade hon till på sitt vanliga, nyckfulla sätt och sade:

— Visst icke! Han yttrade just åt mig här-omdagen, att han gärna ville blifva försonad med dig, och jag tänker, att den, som betalt böter och vill visa sig vänligt stämd mot sin vederdeloman, bör först dricka denne till.

— Hvarför skrattade du så högt, när du gaf mig det rådet, frågade Arnliot ånyo.

— Skrattade jag, genmälde Tora. Åtminstone ej åt någonting särskildt. Här är så lustigt i kväll, att jag skrattat hela tiden. Och du, Arnliot, har väl också skäl att vara glad, ty du gifter dig ju till våren med Helga.

— Ja, så är min mening och äfven hennes. Snart i ett halft år har hon varit min fästekvinna.

Tora var mörk i blicken, då hon gick därifrån, samt skrattade ej på en stund, men när hon kom fram till Egil, antog hon en spotsk min.

Medan hon fylde i hans bolle, frågade han:

— Du hade roligt med Arnliot, såg jag.

— Icke vidare, invände hon likgiltigt.

— Ni talade om mig, kunde jag tycka, ty du såg hitåt där jag satt.

— Kanhända.

— Hvad du är fåordig! Du log så godt nyss mot Arnliot, när han talade med dig, och nu ser du ut som ett stormmoln.

— Log jag godt? Tvärtom! Jag log föraktligt, ty hans tal var värdt det.

— Hvad sade han då?

— Jag önskar ej upplifva fiendskapen er emellan, och därför tiger jag.

— Tora, jag ber dig, säg hvad han sade!

— Nej!

— Då förstår jag, att det var en skymf mot mig, som han hviskade i ditt öra.

— Eftersom du tycks tro detta, så vill jag säga dig, att det var endast ett skämt.

— Nå väl, låt höra!

— Jo, han skrattade öfvermodigt och sade, att han skulle dricka dig till för att se, om du kunde kröka högra armen ännu.

Egil blef likblek och skakade af ilska i hela kroppen.

Arnliot tänkte på Toras råd och anade intet svek. Han ansåg sig också böra visa försonlighet mot Egil, ty de skulle ju ofta träffas under de stora festerna, i synnerhet sedan Arnliot äktat Helga och därigenom blifvit förbunden med Hofsläkten.

Han fattade därför sitt beslut, reste sig upp, höjde sin bolle och ropade, vänd till Egil:

— Egil Torarsson, Arnliot Vefastsson dricker dig till och önskar, att allt det onda, som förr mellan oss varit, varder glömdt.

Egil reste sig också upp, men svarade:

— Egil Torarsson dricker ej Arnliot Vefastsson till och kommer aldrig att räkna honom bland sina vänner. Och för att du må se, att jag ännu har kraft i den arm du bräckte, så tag detta!

Han slungade sin bolle rätt i ansiktet på Arn-

liot, som fick ett blodigt märke på kinden och hela kjorteln öfversköljd med mjöd.

En sådan skymf var nästan makalös. Alla rusade upp. Arnliot ryckte till sig sitt svärd, som hängde på väggen bakom honom, och sprang fram till Egil, i det han ropade:

— Jag manar dig till envig, niding. Följ genast med härut! Och eder tager jag till vittne, fortsatte han, vänd till de andra gästerna, att jag blifvit skymfad som sällan någon!

Alla insågo, att någon förlikning icke var möjlig. De strömmade ut på gården, där ofördröjligen envigskrets ristades. Trälar med tjärfacklor ställdes däromkring.

Om någon af de äldre funnits kvar, skulle möjligen envigets tills vidare uppskjutits och båda parterna fått förklara sig, men nu var endast en rusig, larmande hop ungdom tillstädes.

Arnliot trädde först inom kretsen; midt emot honom tog Egil plats. De öfriga stälde sig omkring dem.

— Nu synes det mig, sade Arnliot, att vi kämpa, tills någon stannar på platsen.

— Som du vill, medgaf Egil.

De drabbade genast samman med ett raseri, som sökte sin like. Men Arnliot var i följd af skymfen ännu mera upphetsad än Egil samt fäktade därför utan att gifva sig tid att använda de konstgrepp han lärt sig. Under Egils raseri åter låg hans kynnes kalla, beräknande lömskhet, och han parerade och högg med en säkerhet, som väckte beundran. Redan hade de korsat sina klingor åt-

skilliga gånger, då Arnliot gjorde ett häftigt utfall, hvarvid han halkade på den slippriga isgatan och därvid icke bättre mötte Egils hugg än att detta tog ett stycke af sköldkanten och inträngde i skuldran. Det var dock för obetydligt för att göra honom skada, om också blodet sippade fram och lät mörkröda fläckar framträda på den blå sammetskjorteln. De fortsatte att växla hugg, men nu med den skilnaden, att Arnliot blifvit försiktigare.

Röd, Egils broder, stod strax till vänster om Arnliot, men utanför den lilla kampkretsen. När han såg blodet, som fläckade dennes kjortel, hänade han skrattande:

— Nu tror jag Gällinas kjortel börjar få en färg, som klär den ännu bättre än mjödskummet.

— Hund, ropade Arnliot, flyttade blixtsnabbt skölden till högra handen för att skydda sig mot Egils anfall och slog med knuten näfve Röd i ansiktet, så att näsbenet krossades, skall du smäda en man, medan han kämpar i envig!

Röd störtade baklänges, men Egil begagnade sig af tillfället för att rikta ett dråphugg mot Arnliot. Denne hade dock följt med Egils rörelse, kastade åter skölden i vänstra handen, parerade hugget, som utdelats med en oförsiktig blotta, och sänkte sitt svärd i Egils bröst.

Denne störtade död ned. —

Arnliot red genast hem. Först på morgonen kom han fram, blodig i ansiktet, blodig öfver skuldran. Ragna mötte honom i dagligstugan.

— Vid alla åsar, så du ser ut, utropade hon. Hvad har händt?

— Jag har dödat Egil och mjukat näsbenet på Röd Torarsöner.

— Väl mött, jublade Ragna. Få människor önskar jag så ondt som Torar lagman och hans ätt. Är du sårad?

— Endast ett slinthugg i skuldran.

— Berätta mig, huru allt tillgick, uppmanade Ragna.

Och Arnliot berättade i korta, afhuggna sats-er. Då och då begärde Ragna någon liten förklaring och hon fick dem lika enstafviga som berättelsen i öfrigt. När Arnliot slutat, sade Ragna:

— Jag visste, att någonting skedde i natt, ty jag kunde ej få en blund i mina ögon. Jag sof ej, men jag hade drömmar och syner, som alla drunknade i blod. Men väl gjorde du, att du ej tålde en slik skymf. Den kjorteln du nu bär är för mig det käraste plagg jag någonsin sytt dig.

Ragna hjälpte honom att aftaga den, lade balsam på såret och bad honom stiga upp på loftet, där han i lugn kunde hvila så länge han ville. Arnliot gjorde som hon sade och sof till långt in på dagen.

När han klädt sig och spiset, begaf han sig till An Skytte och berättade enviget.

Den gamle såg alltmer betänksam ut, ju längre berättelsen fortskred. Sedan Arnliot slutat den, frågade han:

— Och ingen kvinna var med i spelet? Förunderligt!

Då erinrade sig Arnliot hvad Tora sagt samt

kom först nu att tänka på, att hon strax efter sedan hon talat med honom gått öfver till Egil. Han nämnde nu äfven detta.

An skakade på hufvudet och mumlade:

— Hemligheten ligger hos Tora. Den döde talar ej mera, och Tora skall också tiga, ty hon *kan* ej omtala hvad hon sagt. Men visst är, att hon lagt i din mun ord, som du aldrig tänkt och ännu mindre yttrat.

Sedan han en god stund under tystnad öfverlagt, fortsatte han:

— Din sak står illa, men är dock icke lifssak. Du kommer alltid att se ut som den utmanande, ty du drack i gille först med den, hvars arm du slagit af, då det däremot varit hans sak att dricka dig till för att visa, att han med godt sinne tagit dina böter och nu åter ville vara din vän. Nu trodde han, att du ville håna honom.

Men hans svar åter var icke bättre. Om han icke velat dricka med dig, skulle han blott, som umgängessed fordrar, sett dig stinnt i ansiktet, sedan sänkt ögonen mot bollen och sist vändt sig bort ifrån dig, och då hade tredje man kunnat träda emellan, ty hans stolthet hade då endast svarat till hvad din påflugenhets sagt. Men i och med detsamma han slungade bollen i ditt ansikte utmanade han dig till strid på lif och död.

Att du gaf Röd en minnesbeta, som han ej snart glömmet, däri gjorde du rätt. Dåligt sinne visar den, som under tvekamp skäller på en af de kämpande. Jag kan ej se, att du därför kan straffas.

I envig gifves endast half mansbot för dödad

man, men möjligen kommer Torar lagman att fordra hel mansbot — och kanske mera till. Du får nämligen ej förglömma, att detta är andra gången du sammandrabbat med Egil. Första gången slog han benet af din häst och du slog af honom ena armen; andra gången slog han en bolle i ansiktet på dig, och du tog hans lif. Domarena komma nog icke blott att väga brottet utan äfven att räkna det. Mig synes, som skulle du för fridens skull blifva dömd att lämna landet under ett eller annat år.

Dock bör du icke draga ut på tiden, utan låta rätten hafva sin gång. Då du dräpte honom i envig inför så mångas ögon, behöfver du ej vid första tinget förklara dig dråpare, vid andra själf efter gifven lejd komma tillstädes och vid tredje taga mot din dom, utan bäst är, att du, när stämningmännen komma, låter dem stämma dig en gång för tre till fullo och bjuder att gälda hvad sägnartinget bestämmer. Domen kan icke blifva hårdare än hel mansbot och tre års landsflykt, hvilket sistnämnda gör dig mindre än intet, då du i alla fall ämnar dig till Miklegård.

Om du efter detta stannar hemma, skall du ej få en enda dags ro, ty dina fiender skola alltid vara efter dig. Men när du, sedan tre år förgått, kommer tillbaka, hafva de lugnat sig och vilja ej röra upp ett mål, som du lagenligt försonat.

Så talade An Skytte och Arnliot lyssnade till honom med förtroende. Utan att dröja skyndade han tillbaka till Gällö och förtalde sin mor hvad An hade tillrådt honom. Ragna bad Arnliot rätta sig därefter.

Då Arnliot nu erkänt sig skyldig, mottagit stämningen utan att göra undanflykter, hvarken sökte göra förlikning eller finna edgärdsmän och förklarar sig böja sig för lagen, dömdes han vid vårtinget, på grund af Torar lagmans inverkan, till det hårdaste straff jämtarnas lag kände för envigsdråp: hel mansbot och tre års landsflykt.

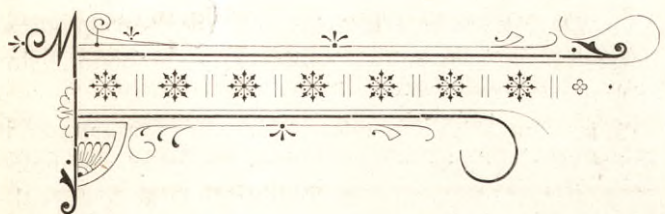
Men Röd Torarson fick ingen lisa, ehuru hans far arbetade för, att han skulle erhålla lika mycket i ersättning för sitt krossade näsben som för ett utslaget öga.

Därför skämtades också mycket med Röd — när han ej hörde därpå, ty han var en flink fäk-tare och mycket stridslysten. Man sade, att hans krossade näsa var den första i landet, som fått »ligga ogild», och fiender emellan kallades han ömsom Röd Ogild, ömsom Röd Flatnäsa.

På detta sätt fick han ett öknamn, som följde honom genom hans korta lif.

Innan domen var afkunnad, for Arnliot till Ede och tog löfte af Helga, att hon skulle vänta på honom till tredje årets höst. Komme han ej då tillbaka, skulle hon vara fri att gifta sig med annan. Sin barndomsvän Inge bad han taga vård om henne.

Han rustade sig i ordning till resan, så att han samma dag domen föll kunde antråda sin färd söderut och därigenom undgå sina fienders klagomål, att han användt mer än en dag och en natt att fly Jämtland.

IV.

Arnliot begaf sig till Roddslagen, där han hade många fränder, och dröjde därstädes en tid.

Svearnes missnöje med Olof Skötkonung var i stigande. Han hade ökat klyftan mellan sig och folket genom att dels ännu ifrigare arbeta för en religion, som så föga öfverensstämde med nordbons sinnelag, dels, sedan han visat sig oförmögen att med kraft uppträda emot Olof Norgeskonung, ej vilja hedersamt förlika sig med denne. Visserligen hade han af Torgny lagman i spetsen för menigheten tvingats att lofva Olof sin dotter Ingegerd till äkta, men uppsköt med löftets infriande. Under tiden hade Olof Norgeskonung vidgat sitt rike genom att blända den opålitlige konung Rörek i Hedemarken och skära tungan ur munnen på den grymme Gudröd Dalakonung samt höll nu hela Norge under sitt välde. Så mycket viktigare var det därför att, sedan hans makt sålunda utbredts och stadgats, hålla fred med honom, men därom brydde sig ej konung Olof, utan visade sitt

öfvermod genom att till sist neka honom sin äkta dotter Ingegerd och i stället erbjuda honom sin frillödötter Astrid.

Medan sålunda sveaväldet var försvagadt i följd af en dålig regents nyhetsbegär och hållningslöshet, hade det forna underlydande österväldet allt mer glidit ur svearnes händer. Förut härskade de öfver Aldegiuborg, Holmgård, Palteskja och Koenugård, ja de hade sträckt sina besittningar ända ned till Svarta Hafvet, men nu bildades i österväg själfständiga riken, som visserligen hade furstar af svearnes stam, men upphört att lämna skatt till moderlandet. Dock voro ännu deras härskare vänligt stämda mot sina landsmän, och ingen mottogs med större gästfrihet i Gårdarike än svear.

Arnliot väntade på lämplig lägenhet till öfverresan. Hufvudvägarna gingo dels öfver Gotland och Adalsysla genom letternas och bulgarernas land, dels utefter Balagårdssidan till Aldegiuborg, därifrån på Dnjepr till Koenugård och vidare på samma flod genom pecenegernas land till Svarta Hafvet och Miklegård. Han valde den senare vägen, ty den skulle föra honom genom länder, som till stor del behärskades af hans egen stam.

Såningstiden var redan förbi, när Arnliot steg ombord på en tjugosessa, utrustad för att skydda fyra handelsfartyg, som förde vapen, bronskärl, järnsmiden och mjöd till Aldegiuborg. Öfverfarten tog en veckas tid, ty vädret var ganska stormigt. Han blef också nödsakad att stanna ganska

länge i Aldegiuborg, ty först vid äggtiden kunde Dnjeprs forsar passeras.

Han behöfde ej sakna sällskap på färden, ty vid denna tid på året drogo ofta skaror af krigare och handelsmän nedför Dnjepr till Svarta hafvet. Under resan såg han mycket, som i hög grad påminde om det gamla hemlandet. Byggnadssättet, språket, klädedräkten och sederna buro spår af uplänskt ursprung. Men detta gälde endast den härskande stammen, som, ljuslockig, högre och stolt, var af nordiskt ursprung, medan det underkufvade folket var svarthårigt, småväxt och ödmjukt.

Det icke minst betydande minnet af sina stamförvarters östervägsfärder fann han i namnen på Dnjeprs sju forsar, hvilka voro: sömnlös, brusande, skallande, omätlig, böljande, skrattande och nedglidande. Dessa namn angåfvo flodens större eller mindre våldsamhet. Vid sidan af den förstes »sömnlösa» vågor måste de resande draga sina båtar öfver vägar, som redan gropats ut af tusentals fartyg, genom den »brusandes» svall kunde de styra dem, men när den »skallande» höjde sin stämma och den »omätlige» aldrig fick nog vatten för sina mörka djup, måste de åter draga dem förbi, tills de slutligen på den »böljande», »skrattande» och sakta »nedglidande» floden kommo till Sambåtaås, såsom Koenugård också kallades.

När de lyckligt gungat ned utför den sista forsen, stego de enligt uråldrig sed i land på en ö midt i floden, där en gammal, helig ek utbredde sin väldiga krona, hvars grenar voro nedtyngda af fågel- och hästhufvuden. Där offrade

de sju tupper åt flodens mäktiga gudomlighet, tackande den för gynsam färd.

I Koenugård mottogs Arnliot med stor gästfrihet af Jaroslav, Vladimirs son, sedan han först fått aflägga ed på att han ej vore konungason, ett försiktighetsmått, som iaktogs mot hvarje nordisk främling af Arnliots glänsande uppträdande, af det skäl att konungasöner utan land ofta invecklat riket i stridigheter.

Jaroslav hade till moder Ragnhed, som var dotter till Ragnvald, furste af Palteskja. Denne hade Vladimir låtit döda med hela hans släkt, utom dottern, som han tagit till äkta. I likhet med honom själf var hon bördig från Tiundaland.

Jaroslav var själf ännu icke förmäld, men sändebud från Sverige kommo och foro, ty han gilljade till konung Olofs dotter Ingegerd, som förut varit lofvad åt Olof Digre.

Arnliot längtade till Miklegård och afböjde därför alla Jaroslavs erbjudanden att blifva dennes man och stanna hos honom. Han dröjde i Koenugård blott så länge, att han fick i resällskap därifrån en skara unge män, som hade samma mål för sin färd som han. Bland dem fann han redan nu de närmare vänner, med hvilka han skulle tillbringa den bestämda tiden i grekerkonungens tjänst, nämligen Ingefast Gjulaksson från Vik, Ypper Frömundsson från Hammarby, Havald Ingvarsson från Runby, Sven Gunlögsson från Hvittaryd, Roar Bankesson från Lid samt Spjute och Halfdan Torfastssöner från Lundby. Han fäste sig särskildt vid de båda förstnämnda, som ingått

fostbrödralag och visade hvarandra en manlig och sann vänskap.

Söder om Koenugård gick Dnjeprs flöde genom djupa skogar, öde stepper och sankt myrland, som landets inbyggare, de blodtörstiga pecenegerna, gjorde osäkra.

Vid denna tid på året erbjöd dock färden icke så stora faror, emedan de, som då reste ned för Dnjepr, kommo i stora flockar. Längre fram på sommaren åter, då strömmen af de resande minskats, voro de fiendtliga stammarna vida mer närgångna och farliga.

Här och där under vägen påträffade de resande uppländska nybyggen, hvilkas invånare i mångt och mycket bevarade hemlandets seder. Så vida de bodde vid flodstränderna, begrofvos de sina döda i båtar, men i stensättningar i form af skepp, i fall de slagit sig ned inne i landet. Dock förspordes öfverallt österländskt inflytande. Männen voro klädda i tyger, som Arnliot aldrig förr sett, kvinnorna buro alltefter sina mäns rikedom massor af gröna glaspärlor i håret och kring halsen. Språket var mycket uppblandadt med främmande ord, och många af männen svuro ej mer vid Odin och Tor, utan vid Volos, herdarnes gud, och Perun, dundraren.

En kväll, då de resande lade till vid stranden, funno de i den öde trakten en ensitteboning, där en böjd, hvithårig man med ädla drag vänligt mottog dem, klagande öfver, att han ej kunde visa dem någon gästfrihet, ty allt hvad han hade utgjorde litet honung och en beta bröd. Alla hälsade honom

med vördnad, när han omtalade, att han var Torvald Kodransson Vidfarne, en isländsk man, som skördat guld och rykte i alla länder, och hvilken namn de fleste af de unga svearna hört många gånger förut. Nu hade han tröttnat på världen och förbidade sin bortgång i en ensamhet, hvars fattigdom skyddade hans lif för anfall af landets invånare.

Långsamt gick färden söderut. Den tog vecka efter vecka, tills de sent omsider nådde Svarta hafvets strand, hvarest de inskeppade sig till Miklegård. —

När Arnliot för första gången såg Miklegård från däck af det handelsfartyg, som ditförde honom, kunde han ej tillbakahålla ett utrop af beundran. Framför honom reste sig i morgonens dager sju kullar, som på sina spetsar buro kyrkor med silfver- eller guldglänsande kupoler, kring hvilka slöto sig otaliga andra, lysande af marmor, smyckade af bildstoder, sirade af mångfärgade friser. Vid sidan af dessa kyrkor reste sig den ena praktbyggnaden större och härligare än den andra, men främst af dem kejsarboningen, en sammanfattning af hundra palats med tandade tinnar och blytäckta tak, lekande utsprång och tunga torn. Mellan kyrkorna och palatsen uppdöko sfinxer på porfyripedestaler, ryttarstoder på kopparpelare, marmorgrupper af bländande hvithet, hvilande på guldskimrande brons, badhusens bildprydda sidostycken och portikernas stolta pelarrader. Som små, obetydliga leksaker trängdes emellan dessa jättar glänsande hvita hus, som syntes vara byggda af socker.

Kring allt detta gick en tredubbel mur med hundra torn, somliga små och fyrkantiga, andra jättelika och runda med kopparröda hufvor, hvilken mur, svängande inåt mellan hvarje tornpar, än klättrade käckt uppför klippiga höjder, än dök oförskräckt ned i grönskande dalar.

Öfver hela taflan bredde sig morgonsolens klara, i alla färger skiftande ljus, hvilket lät de tusen brutna konturerna, de tusen kupolerna, de tusen palatsen framträda med en förvånande tydlighet.

Arnliot kunde knappt slita sina ögon från denna syn. Aldrig förr hade han anat, att världen kunde vara så skön. —

Fartyget gled förbi den gigantiska bilden af Hekatä phosphora, hvilken nattetid upplyste farleden med den jättefackla, som hon bar i sin hand, Bukoleons och Heptaskalons hamnar, där de förnämligare skeppen samt galererna hade sina platser, och in i den elevteriska hamnen, där handelsfartygen lade till.

Vid stranden stodo några varingar, lätt igenkänliga på sina ljusblå vapenrockar och silfverpydda yxor. Arnliot ropade dem an. Hans glädje blef stor, då han märkte, att de förstodo honom och närmade sig. Men då han bad dem ledsaga honom och hans kamrater till palatset för att där träffa deras höfding och hans frände Ragnvald, omtalade de, att denne jämte de flesta varingarna nu vore med kejsar Basilios på härtåg mot bulgarerna, men snart väntades återkomma. Under tiden mottogos inga nya varingar, utan vore det bäst, om deras landsmän ville söka bostad hos en

köpman från Upland, benämnd Åsger, som brukade taga hand om sina blodsförvanter. De erbjödo sig visa dem vägen till denne.

Arnliot mottog med tacksamhet anbudet, och under ett bedöfvande larm af hundra tungomål från en folkmassa, där alla nationers dräkter voro representerade, fördes de af sina blifvande kamrater, som anskaffat några herkuliska paflagonier att bära deras saker, genom vindlande gator till Åsgers boning, där de mottogos mycket vänligt.

Arnliot blef sålunda nödsakad att under en obestämd tid vänta på sina fränders återkomst, som dock icke kunde dröja så länge, emedan ryktet förkunnade, att stora och afgörande segrar vunnits öfver bulgarerna, hvilka förut gång efter annan gjort ströftåg in på rikets gränser, tillröfvat sig gods och kreatur samt dödat alla, som satt sig till motvärn. Basilios vore stadd på hemvägen, sedan han dräpt tiotusentals bulgarer, gjort 15,000 fångar, af hvilka han bländat alla utom en på hvarje hundra, hvilken fick behålla *ett* öga »för att visa de öfriga 99, som stodo under hans ledning, vägen till hemmet», samt intagit deras hufvudstad Ochrida, hvar est han, utom alla andra skatter, tillägnat sig hundra centner guld. Bud hade kommit, att han uppbrutit från lägren vid Tephrike och Germanikia samt i raska dagsmarscher närmade sig hufvudstaden.

Emellertid tillbringade Arnliot ej dessa väntans dagar i sysslolöshet utan använde tiden att i Åsgers son Ullers sällskap beskåda Miklegårds härligheter.

Hans unge följeslage, som under flere år

vistats i kejsarstaden, kunde gifva honom godt besked om allt. Först gingo de att beskåda de mest framstående minnesmärkena, såsom vindarnes tempel med dess tolf bildstoder, Konstantinos' porfyrpelare, hvilkens fogar voro dolda af förgyllda lagerkransar, de fjorton drakarna på Amastratorget, segerns och lyckans fyrspann vid den gyllne milvisaren och jätteelefanterna af bly och sten på Artopolion.

Allt detta var visserligen mycket storartadt och praktfullt, men Arnliot fann ett ännu större nöje i att besöka stadens olika marknadsplatser.

För hans ögon utbredde sig nämligen därstädes all Österlandets rikedom och härlighet. Alexandrinsk lager, glödande rosor från Bosporen, bländande hvita sandliljor, mångfärgade, tiobladiga tulpaner, violetta persiska syrener, hyacinter, geranier, kejsarkronor, bi- och segerblommor, hvilkas brokiga, konstfulla kronor tjänade till mönster åt siddenväfvare och purpurstickare, glänste och doftade i tusental; fikon, äpplen, aprikoser, persikor, meloner, kurbitser, sparrisknippen, persiska torkade frukter lockade inbjudande; makrill från Svarta hafvet, palamedes, stavridia, torr fisk, rockor, svärdfiskar, mångfärgade lapines, guldfiskar, ostron, läckra sjöspindlar, hummer och krabbor fylde långa bord och stora korgar med sin mångfaldiga rikedom; alla redskap, som hvarje handverk, hvarje lefnadsuppgift kräfde, funnos i tusen olika former; harar, vildsvin, fasaner, raphöns, vaktel utbjödos till fabulöst billigt pris; kläder, från judiska lädertofflor och turkestanska stöflar till pärlbroderade och guld-

stickade skor, från tartariska fårskinnsplarsar och kaukasiska metallgördlar till persiska lätta sidenmantlar och chalkädoniska tunga, guldbroderade sammetsrockar, från den frygiska röda mössan och georgierns lackerade läderhufvudbonader till syriernas turbaner af guldrandiga dukar och ryssarnes kostbart pelsbrämade hattar, funnos här i tallös omväxling; kaukasier från Dioskurias hade fagra, till salu utbudna slafvinnor gömda i tält, och vapenhandlare från alla världens hörn sålde damaskerade klingor från Atlasbergen, med turkoser inlagda dolkar från Ispahan, spanska klingor, som kunde böjas tillsammans, så att spets och fäste möttes, utan att stålet bröts, frankiska svärd, som klöfvo kvarnstenar, iriska sköldar med konstfullt målade heliga symboler, guldinlagda spjut från Särkland, nordiska stridsyxor och frisiska bågar.

Och huru många representanter af skilda folkslag gaf ej Miklegård gästfrihet åt inom sina starka murar! Här sågos mysier från Pergamon med spår i sina ansikten af att deras förfäder förenat sig med tärnor af Israels släkte, galatier från Ankyra, som ännu bibehöllo sina förfäders blonda typ, bitynier från det skogrika Olympos, svärmiskt veka frygier från den slingrande Maiandros' stränder, grofväxta paflagonier från Amastris, lömska pampfyllier från Korykos, smygande sig fram, likasom vore de ute för att sälja det rof de öfverkommit genom sitt yrke, sjöröfveri, stolta pisidier, tibarener från Pontos, lykier från trakten af Telmissis, hvilka till fördelaktigt pris sålde sitt vin och sin

saffran, fredliga lydier, som ur Paktolos' guldförande flöde hämtat sin rikedom, ödmjuka lykaonier, som på sina krökta ryggar buro säckar, fyllda med ull, kilikier, som togförde spanmål, hvilken de på bräckliga farkoster fraktat från Tarsos, och sluga armenier, som falkade på fördelaktiga partiinköp.

Men det var ej nog med representanter af dessa folkslag; andra sällade sig till dem. Råa akarnanier sågo spotskt på krigiska aitolier, arkadier önskade tillhandla sig lykaoniska får, män från Attika sökte afgang för sina konstfullt förfärdigade och smakfullt tecknade krukmakeriarbeten, slöa boiotier, hvilkas hjärnor sades vara omtöcknade af dimmorna från sjön Kopais' vatten, gingo drömmande omkring och knuffades åt sidan af flinka elier, hvilkas födkrok var hufvudsakligast bedrägeri, lakonier buro med stolthet i små skinnpungar en vara, som tio gånger uppvägdes med guld, nämligen purpurfärg, tessalier framdrefvo ståtliga springare till hästtorget, megarensen utbjödo hvitlök, albanier rusande skarpt vin, bulgarer i långa, grofva kåpor smögo sig sorgsna fram mellan de jublande skarorna, illyrier utbjödo saker, som de uppgåfvo vara strandvrak, ehuru ingen trodde deras utsagor, perser lockade med sin doftande rosenolja, och högväxta makedonier gingo stolta förbi, säkra i sin rikedom, att de intet behöfde.

Trött af att beskåda all denna härlighet, dessa växlande folktyper återvände Arnliot i sin unge väns sällskap till sitt kvarter. Österlandets hastigt påkommande natt var nära, och de måste därför

skynda sig för att ej råka ut för något öfverfall i den aflägsna stadsdelens mörka och villsamma gator.

En annan dag ledsagade Uller sin nyförvärfvade vän upp på en kulle utanför staden. Vägen ledde genom en skog af silfverstammiga plataner, trapezuntska palmer, persiska silkesträd, mimosor, akacier och fikonsträd till en öppen plats, sparsamt beväxt af terebinter, som kärligt slingrade sig kring dunkla cypresser, detta sorgens träd, som dock på samma gång af de gamle betraktades som en symbol af friheten, enär alla dess grenar sträfva upp mot himlen.

Från detta ställe tedde sig för Arnliot en öfvermåttan fager syn. För hans fötter låg Miklegård i all sin tjusande skönhet, hafsombrusad på tre håll, med mörknande vatten från Pontos' stormiga hafsslätt i norr till Ellipaltas vattrade, silfverglitterande band i söder. Åt landsidan utbredde sig mot norr och väster en bördig bygd, genomfluten af Kydaris' och Barbyses' lekande kaskader, i söder uppstego det mysiska Olympos med dess eviga snö och alltid grönskande barrträd samt det midt emot liggande Argantonis med dess bok- och ekskogar, i öster på andra sidan sundet höjde sig bakom Chryso polis' och Chalkädons cypresslundar Damatris med sina två spetsar.

Naturen strålade i sömmarens rikaste fägring. Blommor doftade, svalor kvittrade, turturdufvor kuttrade, himlen var blå, i Sjövidssundet lågo öar, liknande vårdslöst ditkastade blomsterknippen, och solen göt sitt skimmer öfver kupoler, palats, skogar och vatten. —

En dag när Arnliot i den unge Ullers sällskap befann sig utanför den heliga vishetens tempel, passerade förbi honom en praktfullt klädd rytare på en eldig arabisk springare. Han var tydligen främling i Miklegård, ty han betraktade allt med mycken nyfikenhet. Hans uppmärksamhet hade riktats på Arnliots ljusa skönhet och sällsamma stridsyx; han höll tillbaka sin häst, gaf ett tecken åt det lysande följe, som omgaf honom, att stanna samt vinkade åt Arnliot att närma sig.

— Från hvilket land är du, frågade han nådigt.

Arnliot gaf ett tecken till att han ej förstod grekiska, samt bad Uller vara hans tolk, hvilken begäran denne beredvilligt uppfylde. Uller omtalade nu hvarifrån Arnliot var och i hvilken afsikt denne kommit till Miklegård. Den höge herren lyssnade nedlåtande till hvad Uller hade att berätta samt försökte till och med uttala Arnliots barbariska namn.

— Nå, vet du hvem jag är, frågade nu främlingen och höjde sina ögonbryn upp till hårfästet.

Arnliot, som upplysts om frågans innehåll, svarade helt kort nekande.

— Jag är Ariarates, ättling af Kappadokiens forne konungar. En gång bjöd jag allas vår härskare Basilios' hela asiatiska armé på förplägning från afkastningen af mina otaliga gods och på grund af denna lilla uppmärksamhet har den nådige herren inbjudit mig att vara hans gästvän i Konstantinopolis så länge det mig behagar. Icke ens bland edert vilda folk torde mitt namn vara okänt. Ditt an-

si te behagar mig. Jag bor i det kejsrerliga palatset vid Teodosios' forum. Om du behöfver min hjälp, så skall du ej besöka mig förgäfvcs.

Och med en nådig nick lämnade han Arnliot och hans ledsagare.

I Ullers sällskap försvann tiden hastigt för Arnliot. En morgon hörde han till sin stora glädje härolder förkunna, att kejsar Basilios beslutit hålla sitt triumftåg in i staden påföljande dag. —

Miklegård stod färdigt att mottaga »bulgardödaren», såsom Basilios nu kallades. Hufvudgatorna, hvarigenom han skulle tåga, voro beströdda med rosmarin, lager, myrtenkvistar, rosor och liljor, husen klädda med purpurtapecer, och från fönstren hängde fladdrande sidendukar i alla rägnbågens färger. Vid porten Gullvarta, hvarigenom intåget skulle ske, väntade patricier och senatorer, höljda i hvita, sida mantlar och bärande vaxljus i händerna, för att knäfallande hylla kejsaren vid hans inträde.

Nu hördes tre väldiga slag på den höga porten; den öppnades och gaf rum åt de massor, som vältrade sig fram. Först kommo otaliga musikanter, som spelade på lydiska dubbelflöjter och Pans sjustämmiga pipor, blåste i lurar och oboer samt slogo röda trummor och bronsbruna cymbaler, sedan kommo de grekiska regementena, somliga till fots, andra till häst, med sina anförare i spetsen, så åter en musikkår, vidare den heliga Guds moders bild på en vagn af guld, dragen af diakoner och omgifven af vaxljusbärande och rökelsekarsvängande prester i dräkter af tung guldbrokad, tjugo vagnar,

lastade med byte af guld- och silfverkärl, ädla stenar, äkta pärlor och en mängd andra dyrbarheter, därpå åter tjugo vagnar, fyllda med fiendehufvuden, hvilka af jättelika karier i gula togor och muskulösa pisidier i gröna mantlar slungades ned på marken, på det att kejsarens hästs hofvar skulle trampa på dem, fångar af alla åldrar, manliga och kvinliga, tillhörande bulgarernas förnämsta släkter, bärande tunga järnkedjor och höljda i grofva kåpor, fanor, standar, den stora spiran, riksbaneret, det med ädla stenar smyckade manshöga korset af guld, och midt i väringarnas yxbärande skaror kejsaren, Basilios II, klädd i full krigarrustning samt bärande i ena handen det blottade svärdet och i den andra Guds moders bild. Hans ansikte var mörkt och orörligt, men hans bländhvita, arabiska häst dansade stolt fram under sin ädelstensskimrande guldmundering, likasom vore den medveten om att den trampade på fiendehufvuden. Till sist följde nya skaror krigare och musikanter af alla nationer, klädda i kåpor, mantlar, jackor, togor, brynjor af tusen snitt och färger.

Hvar kejsaren kom till synes, brusade hyllningsropet: »lefve du i många år!» genom tiotusende strupar, och tiotusende par knän böjde sig i stoftet för hans gudomliga majestät. Jublet tog icke slut, ty vid hvarje gata, som skar hufvudpassagen, hade anförare för rännarbanans partier, de blå och de gröna, tagit plats, och när första skymten af kejsarens gyllne hjälm tedde sig, dånade nya lefverop från nya skaror. Under ändlöst jubel kastade man blommor för hans hästs hofvar, bredde sina siden-

mantlar ut för att trampas ned under gångaren samt ryckte sina smycken från kläderna och lät soldaterna uppfånga dem.

Tåget gick rakt fram genom de trojanska pearlygångarne, efter Sigma och Hexakionion, öfver torg och marknadsplatser till vårfrukyrkan, dit kejsaren steg in för att aflägga sin krigiska dräkt. Han trädde sedan ut för att gående begifva sig till den heliga vishetens kyrka, kristenhetens stolthet, att där tacka härarnas gud för en härlig seger.

Redan nu hade skådespelet varit öfverväldigande för Arnliot, men ännu återstod mycket. Medan kejsaren ombytte kläder, begaf sig Arnliot, ledsagad af en äldre väring, som väl kände gatorna, i förväg till den heliga vishetens kyrka, i hvars förrum de, tack vare sina väringavapen, insläpptes och sålunda blefvo satta i tillfälle att sluta sig till sina kamrater och med dem inkomma i helgedomen.

De behöfde ej vänta länge, ty kejsaren anlände snart. Han erbjöd nu en helt annan anblick. Den krigiska dräkten med dess brynja och hjälm var aflagd, och i dess ställe var han iförd en lång purpurmantel, som släpade i marken, purpurskor, som han ensam hade rättighet att bära, samt en tiar, hvars pyramidaliskt formade sidor voro öfversållade med gnistrande ädla stenar, hvars topp pryddes af en glob och ett kors och hvarifrån snören, besatta med äkta pärlor, hängde ned på hvardera kinden. Hans ansikte bar ej mera samma stränga uttryck som förut, utan glänste af en djup

trosinnerlighet. Våringarna ledsagade honom fortfarande; han gick först in i templet och de voro de närmaste, som följde honom.

Arnliot slöt sig till dem, men måste knuffas fram af de efterkommande, ty när han stigit innanför tröskeln till det heliga rummet, nästan fastnaglades han af beundran.

Hvad var detta? Hvad såg han?

För hans blickar utbredde sig en ofantlig hall, upplyst af två slags ljus: dagsljuset, som flödade in genom hundra fönster, och skenet från tusentals gyllne lampor, som hängde ned från hvalf och kupoler. När han såg framåt, bländades hans blick af det gyllne högaltaret med dess ännu dyrbarare bord, konstfullt förfärdigadt af en massa, bildad af ädla metaller, sönderstötta pärlor och brända ädelstenar, med dess tabernakel, omgifvet af guld-liljor, och dess sidendruaperier mellan tolf guld-pelare; när han såg uppåt, möttes hans blick af otaliga helgonbilder, som från en ofantlig höjd blickade ned på honom med ögon, som glänste likt eld, och lockar, som tedde sig lösta mot den skimrande grunden; när han såg åt sidorna, vidgades hallen till ändlösa salar med hundratals pelare, gröna från Lakonien, blå från Libyen, svart- och hvitrandiga från norden, hvita med rosenfärgade streck från Frygien, pelare från Artemistemplet i Efesos, från Soltemplet i Heliopolis, Pallastemplet i Atänai, Kybelättemplet från Kyzikos, hvilka alla luftigt hvilade på ett golf, förfärdigadt af krusad prokonnesisk marmor, gifvande illusion af en lätt upprörd sjö.

När han sökte sammanfatta intrycken af denna människokraftens underbara skapelse, drunknade hans blickar och hans tankar i denna gränslösa, omätliga mångfald af marmorväggar och kristallmosaiker, pelare och ornament, elfenbenskors och urnor, lampor och armstakar, gyllne korskrank och altaren, diamantgnistrande helgonbilder och kalkar, helt täckta med äkta pärlor — alla de skatter, som århundradens konst och rikedom sammanfört på ett enda ställe. —

Kejsaren gick fram till högaltaret, från de tjugosju öppnade portarna strömmade nu folket in, trettiofå klockor ringde till Guds ära, hundrade prester uppstämde den sedvanliga lofsången till tack för seger i krig, och tusenden böjde i helgedomen knä inför Guds moders, den heliga vishetens bild, hvars hufvud sträckte sig upp mot korets hvalf.

Men väringarna böjde icke knä, och Arnliot ej heller. Af alla dem, som inträdde i den heliga vishetens kyrka, var det endast väringarna, som ej voro nödsakade att på detta sätt hylla den heliga jungfrun och kristendomens gud. En högre statsklokhed hade bestämt detta, ty först då visste kejsaren sig hafva en säker livvakt, när presternas samvetstvång lika litet som magnaternas guld kunde styra dess vapen. Också förrådde aldrig väringarna sin härskare.

Arnliot begaf sig efter triumftågets slut till väringarnas höfding eller akolutos, som han kallades af grekerna. Ragnvald Torgötsson befann sig händelsevis i vaktsalen, sysselsatt med att fördela palatsets bevakning på skilda händer, då Arnliot

framträdde till sin morbror, hälsade höfviskt samt sade namn och ärende. Tydligt glad öfverraskad, räckte Ragnvald honom sin hand och hälsade honom välkommen, medan han lät beundrande kännarblickar mönstra den unge nykomlingen från hjässan till fotabjället. Lidulf infann sig också snart samt mottog honom hjärtligt.

Ragnvald gaf omedelbart därefter befallning åt en tjänare att visa Arnliot och hans vänner, hvilka han tagit med sig till palatset, vägen till excubita, hvarest varingarna hade sitt tillhåll. Där förplägades de på bästa sätt, icke minst med Archipelagens ljufva och välluktande viner, hvilka voro en nyhet för dem.

Påföljande dag ifördes de varingadräkten och fördes till Ragnvald, som inför protovestiarios förestafvade dem en ed, hvarigenom de förbundo sig att tjäna kejsaren, endast kejsaren, i allt hvad denne i egen person eller genom deras höfding kunde befalla dem, samt tillförsäkrades dem, sedan eden aflagts, att åtnjuta fri gudadyrkan, riklig kost och lön i guld.

Arnliot hade icke kunnat skilja sig från hvarken Hel eller Fastbite, utan medtagit båda på sin färd. När han erhöll nya vapen, som han genast synade, anmärkte han, att han redan hade alldeles liknande, och befans det vid närmare granskning, att så var förhållandet, ty Hel och Fastbite hade samma former som de vapen man erbjöd honom, ehuru de voro vida rikare utstyrda. Ragnvald granskade dem och sade, att märkligare vapen hade han knappast sett. Han tillade, att an-

tagligen Arnliots farfar, som länge vistats i grekerkonungens här, fått dem vid ett polutasvarf d. v. s., då vid en konungs död väringarnes anförare till belöning för visad trohet mot den döde och till handfästning för hjälp åt den nye konungen erhöllo präktiga gåfvor. Båda vapnena, sade han, hade samma mästarhand till upphof och vore antagligen förfärdigade i Särkland. Ragnvald ansåg sig icke kunna neka Arnliot att begagna dem, ehuru de voro guldbeslagna, medan de andra vapnen buro silfverprydnader. På detta sätt kom Arnliot att redan från början intaga en bemärkt ställning i väringahären, ty ingen hade haft en mer förnämlig frände där än han i sin farfar Sve-nald Rodlifsson.

Hvar och en, som intogs i väringarnas här, måste göra samma tjänst i samma ordning som alla de andra, och var hufvudregeln den, att första året gjordes yttre vakt, andra året inre vakt och tredje året vakt i kejsarens våning. Sedan fick det bero på visad tapperhet, kejsarens särskilda gunst eller andra omständigheter, om väringen steg högre, blef underbefälhafvare, anförare, höfding eller akolutos.

Ragnvald Torgötsson visade sin systerson den största vänlighet samt var tydligen mån om att framhålla honom, och Lidulf var glad öfver att få återse Arnliot, som han så mycket fäst sig vid under deras korta sammanvaro året förut. Tack vare bådas förenade omsorger, omhuldades Arnliot i excubita på bästa sätt, och han vann bland sina nya kamrater både aktning och vänskap i följd

af sitt manliga uppträdande och sin sällsporda vapenduglighet.

Dock var det, som om färden genom Ryssland mest förbundet honom med Ingefast, Ypper och Spjute, ty han slöt sig till dem och uppsökte alltid deras sällskap, när han fick tillfälle därtill. De båda förstnämnda hade gemensamt deltagit i vikingafärder väster och söder om Englandshaf samt under den heliga torfvan, fuktad af deras blod, svurit att vara vänner för lifvet samt att hämnas hvarandras död. De voro båda starka, kunniga och vapendjurfva män, som dock förenades af en vilja, och svårt var det att veta, hvilkens vilja bestämde, ty det märktes aldrig hos dem någon meningsskiljaktighet. Af alla framställes de såsom mönster för fosterbröder, och när de gamla sagorna föredrogos, hvari till döden trogen vänskap skildrades, flög oemotståndligt mer än en blick till Ingefast Gjulaksson och Ypper Frömundsson.

Olik dessa båda var Spjute Torfastsson. Han var smidig, lekande och glad, stor kvinnovän och lustig att höra på. Han berättade aldrig gamla sagor om forntida bragder, utan kastade fram ordstäf och små historier, som sällan förfelade att väcka ett godt skratt. Han var praktälskande och slösande. Hvar han tog de penningar han strödde ut omkring sig visste ingen, men det sades, att han mången natt sofvit i palats, som ej bevakades af väringar.

Lifvet kamraterna emellan var under den tid, som icke upptogs af vakthållning och vapentjänst,

mycket omväxlande. En stor omkrets omkring excubita var anvisad till lek- och kampplats, där allsköns idrott, likasom i hemlandet, öfvades; tre stora salar i kasernens nedre våning voro inredda till rum för fäktöfningar, och vid stranden af hafvet lågo fartyg, som efter behag fingo användas till utflykter. Dessutom hade hvarje väring rättighet att vistas hvar han ville under sin lediga tid, och därför såg man dem ofta parvis eller i små flockar om tre eller fyra draga omkring på stadens gator, uppsökande de nöjen, som mest tilltalade dem.

Men om nöjena voro många, voro också pliktens bud stränga. Hvarje befallning skulle uträttas punktligt, hvarje vakthållning skötas omsorgsfullt, hvarje vink lydas blindt. De hade till uppgift att skydda kejsarens säkerhet och lif. Oaktsamhet och liknöjdhet bestraffades med afsked; förräderi, hvilket man dock ej hade att befara, var liktydigt med en skymflig död.

Då så stora fordringar ställdes på dem, visste kejsaren äfven uppskatta deras tjänster. Deras kök var alltid försedt med läckerheter af olika slag, deras vin utvaldes med omsorg från Archipelagen, Lakonien, Albanien och Persien, deras aflöning kom dem punktligt till handa i form af nya, med kejsarens bild prydda guldmynt.

Midt i detta öfverflöd bibehöllo likväl dessa unga skaror allt sitt naturliga mod och sin fädernearfda friskhet. Visserligen kallade hoffolket dem för »vinsäckar», enär de voro starka nog att utan att berusa sig dricka bågare på bågare af det

eldigaste vin, men i öfrigt fans ingen anledning att tadla deras lif, allra minst med tanke på de frestelser, som Miklegård erbjöd.

Trots att sålunda nöjen från alla håll tillbjödos dem, fortsatte dock de, som gemensamt gjort Rysslandsfärden i Arnliots sällskap, att så ofta tillfälle därtill gafs besöka den gästfrie Åsgers hem. Där gick det alltid frikostigt till; Åsger hade blifvit rik på sin handel och insåg, att han skulle blifva ännu rikare genom att göra sitt hem till föreningspunkten för köpmän från Miklegård, Holmgård och Birka. Hvarje dag såg han nya gäster i sitt hus, hvarje dag kommo andra i stället för hemreste; men han höll alltid sitt hus i fädrens stil. Aldrig uppträdde där lydiska danserskor, som skamlöst visade sina nakna behag, aldrig sjöngo där fala bityniska ynglingar med brända lockar och gördlar af rosor. Däri låg till stor del den tjusning, som hans hem utöfvade å ena sidan på nordiska sinnen, som där påmindes om hemlifvet i det aldrig glömda fosterlandet, å andra sidan på österländska veklingar, som i enkel värdighet och måttfull tukt sågo föredömen, okända bland dem själfva.

Men det, som tjusade mest af allt i Åsgers hem, var hans dotter, den sjuttonåriga Åslög, en verklig typ af nordisk ungdom och friskhet. På henne sågo de kvinnoföraktande österlänningarna med aktning, för henne bugade sig höfviskt otympliga köpmän från Palteskja, till henne giljade mången ung köpman från Birka. Men själf gick hon oberörd af all den beundran hon väckte kring bland

gästerna, fylde deras horn och kredensade deras bågare; åt alla hade hon ett varmt leende och en vacker blick. Okonstlad som ett naturens blomster, hade hon en skön, knappt vaknad människosjåls hela tjusningsmakt.

I denna krets trufdes Arnliot bäst, och han märkte till sin glädje, att hans vänner däri funno lika stort behag som han. Men med hvarje gång de med samma gedigna vänlighet mottogos i Åsgers hus, kunde Arnliot ej underlåta att se, huru Ingefast och Ypper alltmer sysselsatte sig med Åslög, under det att Spjute bemötte henne på ett skämtsamt, lekfullt sätt, som vore hon endast ett barn och ej en mogen mö.

Åslög själf kunde ej länge vara blind för den hyllning, som de båda fosterbröderna skänkte henne, och kanhända var det just denna, som väckte hennes kvinlighet till medvetet lif. Båda voro ju så manligt sköna och lugnt stridskraftiga, så höfviskt uppmärksamma och orubbligt trofasta, att en af naturen så ädel kvinna som Åslög måste känna sig dragen till dem båda. Men likasom om hon i sin vaknande kvinlighet förstod, att hon ej borde gynna den ene framför den andre för att ej väcka fiendskap dem emellan, mätte hon sina ögonkast och räknade sina leenden gent emot dem.

Så gick en tid. Sommaren med dess kvävande hetta var förliden; hösten spred med sina friska, trakiska vindar svalka i en natur, som dock ännu prunkade i hela sin fågring.

Ingefast och Ypper voro lika goda vänner som förut, men de talade ej så ofta sinsemellan

om gamla minnen och framtida förhoppningar. En kväll, när de i sina kamraters sällskap gingo från Åsgers hus, var Ingefast mycket tyst. Arnliot frågade honom då, om något sorgligt inträffat. Ingefast svarade:

— Vål må du förstå, huru nära hjärtat jag blifvit huggen, när Ypper i dag fäst Åslög som vif. Fråga honom själf och du skall få höra!

Arnliot anade icke, att han nu rörde vid en eld, som han aldrig bort närma sig. Hans egen kärlek till Helga var djup, men strömmande lugn som hans hemlands breda floder. Han gick fram till Ypper, slog honom på axeln och utropade:

— Vål mött i kväll, Ypper! Nästa år för du fagra Åslög som husfröja till ditt hem.

Yppers ansikte strålade, och han tryckte varmt den framsträckta handen:

— Vare så gudarnes vilja! Åslög och jag hafva i dag enats.

Men Ingefast sade intet, ehuru de andra skyndade fram och lyckönskade hans vän.

Följande morgon befann sig Arnliot med andra väringar, bland dem Ypper, i öfningssalen och fäktade med höknäbbsklingor. Ypper var strålande glad; hans kinder lyste af klartänd ungdomsrodnad. Då inträdde Ingefast, blek och dyster, samt vände sig till Ypper.

— Ypper, sade han, jag utmanar dig till envig på lif och död. Hvarför jag gör det, känner du bäst själf, och om du drager dig tillbaka, må du hädanefter af alla med rätta kallas niding.

Ypper hade blifvit lika blek som Ingefast. Hans blick fick ett irrande uttryck.

Han drog sitt svärd och stälde sig framför sin vän.

De drabbade samman. Ypper endast parerade de vilda hugg och stick, som Ingefast riktade emot honom. Under tiden undergingo den förres drag en sällsam förändring. Medan Ingefasts blefvo allt blekare och hårdare och hans ögon lyste som dolkklingsor, bredde sig en mild, rörande skönhet öfver Yppers ansikte. Hans ögon fästades med ett outsägligt uttryck af kärlek på vännen, hans panna sken, som om den kringbadats af morgonrodnaden, och hans mun log ett vemodigt, men varmt löje, då han, vid ett af Ingefasts allt vildare utfall, lät sitt svärd sjunka, bredde ut sitt bröst för att mottaga den dödande stöten, vacklade fram i vännens armar, som öppnades för honom, och sade med slocknande stämma:

— Ljuft är att dö för din klinga, broder!

Ingefast såg på den döende vännen, lät sin hand smekande glida öfver hans bruna, tjocka lockar, såg honom i de bristande ögonen med en blick, som bad om förlåtelse, och bar honom på kraftiga armar till en närstående bänk. Därpå sjönk han ned vid likets sida och gömde sitt ansikte i sina händer.

Ingen af de närvarande skyndade fram till honom. De insågo, att de stodo framför en sorg, som aldrig skulle tröstas i detta lif.

När Arnliot en stund därefter gick ut i försalen, kom Ingefast fram till honom, förde honom afsides och sade:

— Jag stannar icke länge här och reser ej heller hem. Vill du göra mig en viktig tjänst?

På Arnliots jakande svar drog han upp en pung, full med guldmynt, räckte honom den och fortsatte:

— När du kommer tillbaka till Roddslagen, så sök upp min farbroder, Björn i Granby, hälsa honom kärligen från mig och bed honom mottaga denna gåfva. Dock fäster jag vid den det vilkoret, att sten skall resas öfver Ypper Frömundsson och mig till minne af ett bragdrikt lif och en lång vänskap.

Han teg en stund, men fortsatte sedan med lägre stämma:

— Jag såg, huru Ypper ljusnade, innan han mottog dödshugget. Helt säkert tänkte han på den saga vi så ofta i vår barndom lyssnade till och beundrade, sagan om Bolle Bolleson, som i envig dödade sin fosterbroder Kjartan Olofsson. Vål hade det varit mig, om äfven jag tänkt på den sagan.

Sedan tryckte han Arnliots hand, gick ut på lekvalLEN och störtade sig på sitt svärd.

Samma kväll skyndade Arnliot till Åsgers hus, bad att få tala med honom mellan fyra ögon och berättade hvad som skett. Åsger kunde icke tillbakahålla utbrottet af sin sorg, Åslög skyndade till och fick veta allt. Hon signade ned till golfvet och bars bort. När hon efter en svår sjukdom återvunnit sin kroppsliga hälsa, sade hon sig skola blifva ensitterska, lämnade sin faders hus och hördes sedan aldrig mera af. —

Fosterbrödernas död bredde en slöja af sorg öfver väringarnas lif, ty de båda bortgångna hade varit mycket afhållna. Men tiden läker alla sår, och några veckor därefter voro de båda glömda.

Vintern kom och Arnliot började finna sin tjänst enformig. Han tillhörde ännu den yttre vaken och hade endast att vissa tider dag och natt vara posterad vid en af de tre elfenbensportarna, som ledde in till Chalkäpalatset; icke förr än påföljande år skulle han få rätt att träda inom triklinions dörrar samt beskåda all den härlighet, som fans inom detta så väl som de andra palatsen.

Åsgers hus var numera icke detsamma som förut, och äfven Spjute hade under den senaste tiden förlorat sitt glada humör. Visserligen voro Ragnvald och Lidulf Arnliot lika bevågna som förut, men andra lika viktiga band hade brustit.

Kejsar Basilios II:s världsföraktande åskådning bidrog äfven att kasta skugga öfver det sköna Miklegård. I sin ungdom hade han varit lefnadsglad, ja, till och med utsväfvande, men kommen till mogen ålder hade han kastat öfver till en annan ytterlighet. Under sin kejsarliga dräkt bar han, sades det, närmast kroppen en grof tagel-skjorta; hans hufvudsakliga förströelse var att läsa och bedja. Aldrig drog han ut på jakt, aldrig förnöjde han sig likasom sina företrädare med att se hundra danserskor från Delos vrida sina sköna kroppar inför hans öga. Hippodromen eller padrem, såsom väringarna kallade den, hade varit stängd i tre år och under denna tid icke fått besökas af andra än dess väktare. Om det fortginge

på detta sätt, skulle snart all glädje landsförvisas från Konstantinopolis.

Den, som under senaste tiden mest klagade öfver, huru ledsamt allt blifvit, var Spjute. Orsaken till denna förändrade uppfattning om Miklegårds värde som förlustelseplats skulle Arnliot snart få lära känna.

En dag tog nämligen Spjute honom afsides och meddelade honom, att han nödvändigt behöfde hans tjänst samt frågade, om han kunde räkna därpå, hvartill Arnliot utan tvekan jakade. Det kunde väl behöfvas någonting upplifvande i all denna enformighet.

Spjute berättade då, att han straxt efter sin ankomst till Miklegård gjort bekantskap med hustrun till en patricier vid namn Zeno. Hustrun, som hette Verina, var ung, mannen gammal. Verina hade intagits af ett så lifligt intresse för den unge Spjute, att hon önskade lära honom grekiska, och som hennes tid var upptagen om dagarna, var han nödsakad besöka henne under nätterna. Så hade det gått en tid, och deras förhållande hade blifvit det innerligaste. Men Zeno anade oråd och bespejade sin sköna maka. Endast genom lyckliga tillfälligheter hade Spjute kunnat rädda sig undan den svartsjuka kältringens vrede. En gång gömde han sig i en kista, en annan gång kröp han in i Verinas klädska, en tredje gång lyckades han smyga sig undan genom en fallucka. Men mannen var icke blott svartsjuk, utan äfven girig. Verina hade skänkt sin älskare stora summor, och när Zeno ville af henne hafva reda på huru de användts,

fann hon i hastigheten icke någon tillfredsställande förklaring. Han hade då gång på gång miss-handlat henne på det mest hjärtlösa sätt, och till sist stämde han henne inför rätta för otrohet och slöseri. På Spjutes inrådan hade Verina icke varit sen att i gengäld kräfvat skilsmessa och egendomens delande.

Så stodo sakerna. Hans älskade skulle ett par dagar därefter aflägga ed för att bevisa sin oskuld. Kunde hon göra detta, blefve hon frikänd. Men huru skulle hon kunna så skända sanningen?

Spjute hade utlistat ett medel att rädda henne, men han behöfde en medhjälpare. Vilde Arnliot gå honom till handa?

Planen meddelades. För att hjälpa sin vän gick Arnliot in på förslaget.

På utsatt dag stodo två män, den ene en gubbe med långt hvitt skägg och rinnande ögon, den andre en väring i präktig rustning, i ett gathörn i närheten af domsalen. Vid detta gathörn var det denna tid på året alltid smutsigt, hvarför fattiga karier brukade där förtjäna en billig penning genom att bära damer öfver det stinkande flöde af smuts och gyttna, som gjorde gatan nästan oanvändbar.

Medan gubben och väringen stodo väntande i hörnet, kom från en midt emot utmynnande gata en ung, skön kvinna, dyrbart klädd i en spetskantad sidentunika, gående fram till hörnet, men stannade där, villrådig om, huru hon skulle komma öfver all denna orenlighet. En karier framräckte sina starka armar och erbjöd sin hjälp, men afvisades;

en annan försökte sin lycka med samma påföljd. Folk samlade sig för att se, huru detta skulle aflöpa; äfven patriciern Zenon och flere rådsherrar kommo tillstädes.

Väringen och gubben skildes åt, när det nyfikna folket flockat sig samman. Nu gick den förre, som icke var någon annan än Arnliot, fram och erbjöd med en höfvisk bugning sin tjänst, men den sköna Verina slog blygt ned sina ögon och sade så högt, att de kringstående hörde henne:

— Ack, huru skulle jag, förtalade, våga öfverlämna mig åt dina unga armar!

Mängden sorlade bifall till hennes ord. Redan skyndade ett par rådsherrar till hennes sida, då den gamle gubben smög sig fram och sade:

— Höga fru, anförtro dig åt mina armar, och jag skall säkert bära dig öfver denna befläckande smuts!

Verina mottog hans anbud. Redan hade gubben med sin ljufva börda hunnit till midten af gatan, då Arnliot gaf honom en lätt knuff, så att han föll omkull och Verinas spetsprydd, ljusa tunika bäddades i smutsen.

Med stor ansträngning lyfte gubben upp den nedsölade skönheten och bad henne om öfverseende med det oförvållade missödet, men hon hörde icke på hans ursäkter och ville utan vidare aflägsna sig.

— Höga dam, ropade då gubben och stängde ödmjukt hennes väg, vill du icke gifva mig någon ersättning för min möda? Jag är gammal och fattig.

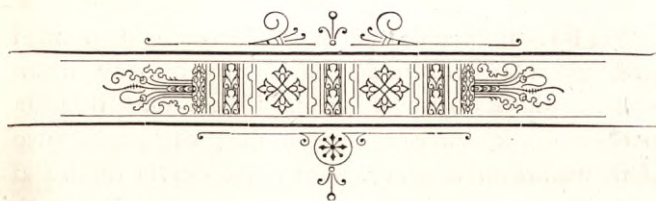
Likasom bevekt af hans böner och tydliga nöd, gaf hon honom ett guldmynt och gick sedan upp i domsalen. Där svor hon, att hon ej blifvit befläckad af någon annan än den man, som låtit henne falla i gatan, och att ingen annan än han fått penningar af henne.

Domen blef icke blott ett frikännande, utan äfven ett gillande af hennes anspråk: hon erhöll skilsmessa, och mannen dömdes utbetala till henne hälften af den stora förmögenheten.

En stund därefter såg Arnliot, som nu befann sig i ett rikt smyckadt rum, en ung, skön kvinna kyssa en gammal gubbe, medan hon ryckte det hvita skägget från hans haka och kinder. Gubben var Spjute och kvinnan Verina, Zenos frånskilda hustru.

Sedan Spjute fått orlof som väring, blefvo de gifta. Då hans hustru icke ville följa med honom till den kalla norden, gjorde han henne till viljes och slog sig ned på hennes landtgoods i det rika Attika. Och är han sedan ur sagan.

V.

När våren omsider kom, fick Arnliot flytta upp bland den inre palatsvakten. Han bodde nu i samma kasern som akolutos, spisade vid ett ännu kräsligare bord och erhöll ännu rikligare lön än förut.

Först nu var han också i tillfälle att beskåda dessa underbara palats, hvori Basilios II dvaldes. Prakten därstädes var så stor, att den om möjligt fördunklade den heliga vishetens tempel. Förgårdar, kammare, salar, gallerier voro utstyrda med gränslöst öfverflöd. Arnliot gick igenom dessa gemak, som kallades Dafnäs, de nitton gästernas, det gyllne, Justinianos', porfyrsalen, tre- och sjumusslorssalarna, pärlsalen, den delfiska, den äggformiga, örnsalen samt dessutom audiens- och tronsalar i en oändlig rad, och när han sett alla dessa, återstod dock ännu en mängd, att icke tala om det allra innersta palatset, dit akolutos, ensam af alla väringar, fick träda in.

Hvem kan skildra den prakt, som i dessa mångdubbla rader af rum utbredde sig för hans

ögon? Genom elfenbensportar trädde han in i en förgård, hvarifrån dörrar af silfver ledde till en praktsal med dörrar af guld. Taken voro klädda med mosaiker, kristaller, emaljer; väggarna voro af mångfärgad marmor, som dock delvis doldes af pärlstickade purpurbonader; pelare och kolonner med infattade makedoniska turkoser, akvamariner, opaler, smaragder, lapis lazuli, agater och krysoberyller stödde de än raka, än hvälfda taken.

Präktigast af alla rum var den största tronsalen, som också med rätta kallades den gyllne. Där funnos rikets största skatter hopade. Tronen, som var af rent guld, höjde sig i svängda och lekande, men massiva sirater ända upp till den höga väggens midt. Oskattbara relikier, bland dem Mose staf, ett guldskrin med Frälsarens linda och en smaragdflaska, innehållande några droppar af jungfru Mariæ mjölk, hvilade här på purpurhyenden; alla helgonbilder, kärl och kandelabrar gnistrade af infattade ädelstenar. Vid sidan af tronen stodo lejon af guld, som i följd af en konstrik mekanism vrålade, när sändebud trädde fram för att förödmjuka sig i stoftet inför kejsaren, och ett träd af guld, på hvars glittrande grenar konstgjorda fåglar kvittrade och sjöngo.

Strax intill denna sal låg kejsarens cell eller sängkammare, hvari befann sig den helige Teodoros' husaltare. På dess lapis lazulibord lågo de heliga skrifterna, präntade och målade på rosenröd pergament, uppslagna. Här, sades det, tillbringade Baslios sin mesta tid under tillbedjande af Guds oändliga makt och den heliga jungfruns renhet.

Arnliot fick ej träda längre in än till förgården af det innersta palatset. I dennas midt låg en springbrunn med rand af silfver och midtelprydnad i form af en guldvas. Dess vatten, som var bemängdt med rosenolja, stänkte sina pärlor på en bädd af tulpaner och liljor. —

När kejsaren, som alltid omgifven af varingar, företrädd af bullrande musik och efterföljd af långa rader hoftjänstemän, begaf sig från sitt palats, följdes han af sex hästar, lika rikt munderade som den han själf red. Orsaken härtill var den, att kejsar Teodosios, som var en stor rättsvän, en gång mött en kvinna, som tillropade honom, att den häst han red tillhörde henne. Kejsaren lät på stället undersöka, huru härmed förhöll sig, fann, att kvinnan hade rätt, och återgaf henne genast hästen, hvilken blifvit henne beröfvad af en orätt-rådlig ämbetsman, som i sin ordning skänkt den till kejsaren. Sedan dess hade denne alltid sex hästar i följe för att vara säker om att äga åtminstone en af dem.

Åtskilliga af de regenter, som efterföljde Teodosios, brydde sig ej om denna sed, men Basilios, som ville vara den rättvisaste monark under solen, iakttog den alltid, då han vistades i sin hufvudstad.

Redan vid påsken fick Arnliot tillfälle att se kejsaren i all hans prakt. Då gaf nämligen Basilios i enlighet med gammal sedvänja en festmåltid i de nittons matsal, hvarvid han visserligen själf var närvarande, men ingenting förtärde, ty han spisade alltid allena.

Denna fest inleddes därmed, att han i stora

tronsalen mottog sina mest framstående tjänares hyllning. Där samlades alla ämbetsmän, som hade rätt att bära stafvar i händerna, och hälsade kejsaren, när han trädde ut ur sin cell. Presterskapet, som hade sin plats vid bortersta långväggen och var ifördt gnistrande kåpor och mitror, uppstämde en lofsång, hvarunder kejsaren kysste de heliga bilderna och relikerna samt därpå besteg tronen. Sedan han mottagit spiran, nalkades de olika rangklasserna för att böja sig i stoftet för honom: först de med hufvudbonad af gyllenduk, sedan de med guldfranskantade hattar, vidare de med randiga hattar och slutligen de öfriga efter ett i de minsta detaljer bestämdt ceremoniel. Sedan hälsningarna voro öfver, höll hvarje chef för sin rangklass ett kort välönskningstal till kejsaren, och hörde då Arnliot med glädje, att Ragnvald sade några kärnfulla satser på norräna tunga, hvilka Basilios säkert förstod, ty han följde uppmärksamt med hvarje af akolutos' ord samt log, då denne talade om hans segerstolta haminja.

Arnliot stod strax under damernas läktare, som var försedd med ett glest gallerverk, och lyssnade just till Ragnvalds tal, då han kände, att någonting lätt berörde hans skuldra, gled utefter hans nakna arm och sedan ned till golfvet.

Han blickade först ned på golfvet för att se hvad som fallit. Det var en röd och en hvit rosenknopp, sammanbundna med silke. Obemärkt böjde han sig och tog upp dem samt riktade sina blickar mot läktaren, där ett par eldiga ögon mötte

hans. Utan att vidare tänka därpå, fäste han ro-sorna vid sitt bälte.

Några dagar därefter kom en kammarpage till den inre vakten och önskade tala med den unge väring, som bar icke silfver-, utan guldsmyckad yxa. Denne var ingen annan än Arnliot, som genast tillkallades. Pagen frågade, om Arnliot var den, som under hälsningarna i den gyllne salen fästade två nedfallna rosenknoppar i sitt bälte, och på hans jakande svar lämnade han honom en liten sammetsklädd låda, bad honom behålla denna som minne från en okänd vän och försvann.

Arnliot öppnade förvånad lådan och fann däri ett par mantelspännen af guld med infattade smälta stenar, ett smycke, som aftvingade hans tillskyndande kamrater utrop af beundran. Men själf stod han där handfallen. Hvem hade kunnat skänka honom en dylik furstlig gåfva?

Hans kamrater sågo menande på honom. Nog hade Spjute varit en kvinnogunstling som få, men hvem kunde väl tro, att Arnliot var ett strå hvassare?

Några dagar förgingo åter, då samma page kom tillbaka och skaffade sig tillfälle att tala med Arnliot i enrum. Pagens härskarinna ville träffa honom. Kunde han komma?

Arnliot gaf ett afböjande svar, i det att han skyllde på sin trägna tjänst. Dock skulle han komma längre fram för att tacka för den vackra gåfvan.

Nu inträffade någonting, som var ägnadt att leda hans uppmärksamhet åt annat håll. Persernas

härskare, den mäktige Mahmud den store, hade sändt en beskickning till Basilios II, som var nödsakad mottaga den på det präktigaste sätt. Därtill hörde också, att lekar skulle uppföras på hippodromen eller padrem, såsom väringarna kallade denna, ty så långt tillbaka man mindes hade ännu icke furstar eller sändebud af första rang gästade den eviga staden utan att hyllas med dylika festligheter. Att icke låta de persiska sändebuden få delta i ett nöje, som räknades till det präktigaste i sitt slag, vore nästan liktydande med en krigsförklaring.

Kejsar Basilios måste således underkasta sig hvad bruket fordrade samt bekämpa sin ovilja mot dessa larmande nöjen, hvilka drogo hans tankar från den heliga jungfrun. Han gaf befallning om, att hippodromen åter skulle visa sig i all sin glans.

Ett jubel spred sig öfver hela staden, hela riket. De forna glansdagarna skulle ännu en gång återkomma. I hopp om att vinna folkets gunst sparade hofmännen ingenting för att göra hippodromens lekar så lysande som möjligt.

Arnliot glädde sig lifligt åt att få se ett skådespel, hvarom han hört så mycket talas, och utverkade af Ragnvald, att han under festdagen fick vara med bland de väringar, som skulle uppvakta kejsaren.

Under öfliga ceremonier hade Basilios mottagit sändebuden, bespisat dem och gifvit en mängd fester till deras ära, af hvilka de icke minst beundrat en lampfest vid Källpalatset utanför stadsmuren samt en blomsterfest vid Chalkädon. Hip-

podromen skulle nu åter öppnas, för att värdigt avsluta det hela.

Arnliot var denna dag ledig från tjänstgöring, tills han skulle sälla sig till kejsarens svit, och gick därför ut på den öppna platsen framför Chalkä. Medan han stod där och blickade på hippodromens mur, som reste sig ett kort stycke därifrån, och undrade, hvilka förut dolda härligheter han därinom skulle få se, hörde han ett lätt rop och vände sig åt det håll, hvarifrån det kom. Han såg då en enkel, af två paflagonier buren bärstol, som stannade vid hans sida. Ett aftärdt ansikte tittade fram bakom de urblekta gardinerna, och han igenkände »konungarnas ättling», den stolte Ariarates, men nu betydligt förändrad.

Denne vinkade Arnliot till sig.

— Jag kände genast igen dig, inledde han samtalet. Kände du igen mig?

— Ja, sedan jag betraktat dig en stund, svarade Arnliot på den brutna grekiska, som han under sitt samlif med hofvets män knapphändigt lärt sig. Men du ser icke så frisk och lycklig ut som förut.

— Allas vår herre kejsaren har så öfverhöljt mig med sig nåd, att jag dignar därunder. Alla dessa nöjen, all denna prakt, fortsatte han, medan hans ögon irrade öfver de urblekta gardinerna och bärstolens gistnade väggar, hafva öfverväldigat mig, och jag skall snart återvända till mitt hem, ehuru kejsaren, vår allernådigaste herre, vill, att jag ännu en tid skall sola min obetydlighet i hans allsmåktiga glans.

— Du skall väl då åskåda padrems lekar i dag, fortsatte Arnliot, som, utan att kunna göra sig reda hvarför, greps af en känsla, liknande medlidande.

En lätt rodnad flög öfver Ariarates' tärda kinder.

— Ack, nej, svarade han, min läkare anser, att jag ej bör utsätta min dyrbara hälsa för damhvirflarna, som hästarnas hofvar uppröra på arenan. Men under alla dessa lysande fester önskade jag dock att få en stund samtala med dig, unge främling. Ditt ansikte inger mig förtroende. Kom och besök mig, när det dig så lyster . . .

Utan att Ariarates gjort något tecken åt bärarna, började de jättestora paflagonierna röra på sig.

— Jag bor, skyndade Ariarates att tillägga samt höjde sin svaga stämma i samma mån som bärarnes långa steg förde honom bort, i det lilla huset vid norra ingången till den helige Damianos' kyrka.

Arnliot såg hans smala, hvita hand vinka till afsked, hvarpå han vände tillbaka in i palatset för att göra sig redo till högtiden.

Kejsaren begaf sig som vanligt i procession från ytterpalatsets öfre våning genom ett galleri ned till hippodromen. Men innan han trädde inom dess murar, gick han först in i det vid sidan därom liggande lilla palatset Katisma, hvarest han iförde sig den glänsande dräkt, som hofceremonielet kräfde vid detta tillfälle. Under tiden vaktade väringarna utanför Katismas dörrar, och först sedan Basilios klädt om sig, trädde de in på den marmorestrad, hvarpå kejsaren med följe hade sin plats.

Åskådarna voro redan samlade. I afskrankningen till höger om kejsaren befunno sig de persiska sändebuden, till vänster de högsta hoffunktionärerna, och sedan, i enlighet med fastställda regler, kejsarens anhöriga med uppvaktningar, anhängarne af rännarpartierna, de blå, gröna, röda och hvita, öfriga hoftjänstemän samt anförarna för den i staden förlagda armén. Hela den ofantliga hippodromen med dess tio rader marmorbänkar var i öfrigt fylld med en sorlande människomassa af alla åldrar och stånd.

Arnliots blickar flögo öfver alla de konstverk, hvarmed arenan och rännarebanan voro prydda. Han såg den kolossala Härakläsbilden, hvars tumme hade en människokroppss tjocklek och till hvars knä en jätte icke skulle nått, åsnan med åsnedrifvaren, varginnan, som gaf näring åt Romulus och Remus, nilhästar, elefanter, mannen, som kämpade med lejonet, den antiochenska hyänan, den otämnda hästen, den flygande sfinxen — symboler af hippodromens djurstrider. Han såg fyrspann i brons på vridna pelare, öfverflödets och hungerns bildstoder, Helenä med lösta hår och till tal öppnade läppar, kämpande vidunder af blandade människo- och vilddjursformer. I fonden reste sig ett högt torn, hvarpå stodo fyra förgyllda hästar.

Då Arnliot såg alla dessa konstens mästerverk, trodde han sig i likhet med sina landsmän i dem finna afbildningar af Åsarnes, Völsungarnes och Gjukungarnes strider.

Arenan stod nu färdig för lekarna, sedan tjänarne ännu en gång fuktat sanden med doftande

vatten och dragit det gula sidentältet fram öfver tinnarna, så att ej solen skulle kunna besvära kejsaren, hans hof och gäster.

Musiken spelade upp och lekarna togo sin början: kappkörning med fyrspann, envig mellan gladiatorer, strider mellan vilda djur, danser, löpningar till fots och pantomimer. Körsvenner och vagnar krossades, gladiatorer dräptes, tigrar söndersleto lejon, kvinnor i genomskinliga dräkter sväfvade fram öfver bloddrickande mark, löpare nedtrampades af starkare medtäflare, alla världens skatter buros fram i pantomimens processioner.

Aldrig framträdde Miklegårds kejsare så slösande frikostig, så omätligt rik, så gudomligt hög som under hippodromens lekar.

Då Arnliot tillfälligtvis vände sina ögon från lekarna åt det håll, där kejsarens anhöriga sutto, varseblef han en ung kvinna af sällsynt skönhet, hvilken, rikt smyckad, hade sin plats på första bänkraden och således tillhörde kejsarens familj. Knappt hade hon märkt sig vara observerad af honom, förrän hon lyfte en röd och en hvit rosenknopp till sina läppar, gaf honom en blick, som han ej kunde missförstå, och lät blommorna glida ned på arenan, likasom därmed antydande, att hon var densamma, som i den gyllne salen gifvit honom ett tecken.

Arnliot vände sig till Lidulf, som stod bredvid honom, och frågade hvem den unga furstinnan var, som satt närmast dem i kejsarfamiljens skrank. Utan ett ögonblicks tvekan svarade Lidulf, att

det var den unga Zoë, dotter till kejsarens broder Konstantinos.

Nu visste också Arnliot hvilken som skänkt honom mantelspännen. —

Emellertid förgick sommaren utan någon budskickning från Zoë. Hofvet hade dragit ut till Källpalatset, och först på hösten kunde Arnliot vänta att höra någonting från den stolta skönhet, som uppmuntrat honom.

När den tiden kom, slog hans förmodan in. En dag anlände åter en page till väringarna, bad att få tala med »den guldlockige med guldyxan» och öfverlämnade till Arnliot en sidenduk med hälsning, att han skulle behålla dess innehåll som minne af pagens härskarinna. Arnliot uppvecklade duken och fann en pung, hvars yttersida var broderad med omväxlande silfver- och guldrutor. Anande hvad det var, öppnade han den och fann ett schackspel af elfenben med rika inläggningar. Arnliot tackade och sände sin hälsning.

Lidulf såg gåfvan, log och sade:

— Många skänker af kvinnor hafva väringar i Miklegård fått, men det undras mig, om någon förr blifvit så rikt begåfvad som du.

Arnliot blef tankfull. Helgas bild steg upp för honom som så många gånger förut. Han kände lust att resa hem.

Redan följande dags afton kom åter ett bud till Arnliot. Han gick ut på gården, där det var skumt, och fann pagan, som medförde hälsning, att hans härskarinna ville träffa honom. Arnliot tvekade. Först ämnade han gå in i sitt rum och

hämta skänkerna samt lämna dem tillbaka med kärlig tack, men sedan fann han detta omanligt. Han följde sin ledsagare.

De gingo genom dunkla alléer och förbi sorlande källor samt smögo sig tysta fram i mörkret, likasom om de varit stadda på en otillåten färd. Omsider stannade pagen vid ett af de nära stranden belägna palatsen, öppnade en dörr och bad honom stiga in. Sedan trefvade de sig fram genom en stor sal, stego uppför en trappa och gledo genom oändliga gallerier, tills pagen slog undan ett förhänge.

Arnliot befann sig i enrum med Zoë.

Rummet, hvarest han mottogs, var litet. Zoë halfåg på en soffa i bakgrunden. Hennes svarta hår var genomviradt af blåskimrande pärlor, hennes mun log och visade sin skatt af friska tänder, hennes slanka kropp var höljd i en löst åtsittande klädning af tunnt, rosafärgadt persiskt siden, och hennes små fötter gömdes i turkossmäckade tofflor.

Hon gaf Arnliot en vink att närma sig och frågade hvad han hette. Sedan han uppgifvit sitt namn, sökte hon uttala det, men misslyckades däri. Hon frågade då, om han ej hade något annat namn, hvarpå han nämnde Gällina.

Då skrattade hon och sade:

— Det namnet kan jag uttala. Gällina klingar vackert!

— Ställ dig på knä bredvid mig, Gällina, fortsatte hon därpå med en stämma, hvars härskar-klang hon försökte mildra.

Han gjorde henne till viljes, men med klap-

pande hjärta. Helgas bild trädde åter fram för hans inre blick, ehuru den nu var fördunklad af Zoës underbara skönhet.

När han ställt sig på knä, lade hon sina armar kring hans hals, såg leende in i hans ögon och förde hans hufvud sakta, sakta emot sitt eget. Arnliot kände sig liksom förtrollad af hennes dunkla, sammetslena ögon, som sällsamt fångade hans egna. Men då hon kommit honom så nära, att hennes lockar vidrörde hans panna, och den rosenolja, hvarmed de voro fuktade, kringhvärfde honom med sin söfvande doft, och hon så helt hastigt förde sin mun till hans läppar samt kysste honom med en glöd, som kom hans kropp att skaka af förr okänd lust, sprang han upp, vacklade mot väggen och såg på henne.

Skulle han svika sin ed till Helga, som han fästat? Aldrig!

Zoë var ej mer densamma som nyss. Hennes drag hade blifvit hårda och kalla. Hon ringde; pagen visade sig i dörren.

— För bort denna kältring från mina ögon, befalde hon med vredgad stämma.

Pagen visade honom samma väg tillbaka som de kommit. När de anländt till den öppna platsen framför väringarnes kasern, sade Arnliot till sin ledsagare:

— Dröj här en stund, att jag må gå in och hämta din härskarinnas skänker, som jag vill återlämna. Säg henne, att jag aldrig förr sett en så skön kvinna som hon, men att jag är trolofvad och icke kan svika den jag älskar. Säg henne

vidare, att väringarnes ord äro rikets trygghet och att om de ej skulle hålla hvad de lofvat, torde hon och hennes familj hafva få att lita till.

Pagen mottog skänkerna, men bad Arnliot vänta honom en stund, i fall hans härskarinna hade något att svara. Det dröjde icke länge, förrän han återkom, ännu en gång öfverräckte skänkerna till Arnliot och sade:

— Min härskarinna återtager aldrig de skänker hon gifvit, och särskildt nu skulle hon vara glad öfver, om du ville behålla dem, ty förut trodde hon, att du antingen icke var man eller också afskydde henne, men då hon nu vet, att du är trolofvad, tillgifver hon dig, på samma gång som hon är förundrad öfver ditt folks sällsamma fördomar. Hon hälsar dig och skänker dig sin ynnest samt vill ej söka rubba den ordhållighet, som hennes familj så länge haft anledning att lita på.

Efter en stunds tvekan fortsatte pagen:

— När jag nu ser, hvilken fast man du är, vill jag omtala för dig, att din hälsning genom mig till min härskarinna räddade ditt lif. Ty om du ej förklarar, hvarför du tillbakavisat hennes gunst, skulle du icke lefvat många dagar efter detta. Du skulle ej ha dödats i öppen strid, men tynat bort i följd af de stjärntydares konst, hvar öfver min härskarinna har att befalla.

Arnliot tackade honom för hans uppriktighet och gick till hvila, glad öfver att ej hafva svikit sitt ord till Helga och dock undgått stjärntydarnes alltid fördärfbringande makt.

Han beslöt att behålla skänkerna såsom ett minne af Zoës tro på vëringarna.

Emellertid bidrog detta äfventyr att öka hans hemlängtan. Nästan hvarje dag öfverraskade han sig själf med att i tankarna befinna sig på Gällö, sittande vid Helgas sida, eller lyssnande till sin mors och Gudruns kloka ord, eller samtalande med Heming och Tord om jakt och fiske, eller frågande An Skytte till råds i tvifvelaktiga fall. Äfven kände han sig gripen af en allt starkare lust att återse de vida skogarna, de stora, tysta sjöarna, de brusande älfvarna, de gråbruna fjällen, denna natur, som blifvit honom dess kärare, ju längre han varit skild därifrån. Men hans utlagetid var ännu ej till ända, och han kunde icke resa från Miklegård förrän påföljande vår, enär vintern lade hinder i vägen därför. Han var således nödsakad kvarstanna till dess.

En dag erhöU han en erinran om den strid, som drifvit honom själf i landsflykt, genom en uplänning, som nyss ankommit till vëringarna och blifvit deras kamrat. Han sade sig heta Jarl Tormodrssön och vara från Västergötland, men var i öfrigt tystlåten rörande sina lefnadsförhållanden.

Hvarje år vid jultiden höUo vëringarna vapenting och samlades de då alla i excubita för att mönstra sina vapen, och, om så påfordrades, erhålla nya. Havald Ingarsson stod just framför Ragnvald och visade sitt svärd, som var ett duktigt arbete, men hade att tämligen djupt hugg i eggen. Ragnvald sporde då när detta åstadkommits, hvartill Havald leende svarade, att han en

gång med detta svärd klufvit en hård skalle, Åsmund Gutormssons i Bårsta, hvilken varit en stor viking. Då gick den, som kallade sig Jarl Tormodrsson, fram till Havald och bad att få syna svärdet, men knappt hade han fått det i sin hand, förrän han klöf Havalds hufvud under utropet:

— Nu dödar jag min broders baneman!

Han berättade därefter, att han hette Rolf Gutormsson och att han rest till Miklegård i afsikt att hämnas sin broder. Som enligt varingarnes lag blodshämd var tillåten, ja till och med prisvärd, kunde han icke straffas för sin gärning, men enär han stört friden i deras krets, fick han ej mera tillhöra dem.

När Arnliot såg detta, tänkte han på, att blodshämnden också hvilade öfver hans hufvud, ty om han än bötat för dråpet på Egil, skulle helt säkert en så förnämlig släkt som dennes ej underlåta att, om tillfälle därtill gäfves, taga lif för lif.

Trots de faror, som otvifvelaktigt skulle möta honom i hembygden, tilltog emellertid hans hemlängtan. Vecka efter vecka sniglade sig fram. Aldrig förr tyckte han det hafva varit så långt till våren.

Ett afbrott i enformigheten var hvad som tilldrog sig en natt, då han hade vakt hos kejsaren.

Det var natten efter palmsöndagen. Kejsaren hade tillbragt hela dagen under fasta och fromma andaktsöfningar. Genom den myrtenströdda pelargången, som ledde från hans palats till den heliga vishetens tempel, hade han tidigt på morgonen gått till kyrkan för att fullgöra sin andakt; i den

gyllne salen hade han hyllats af rikets store, innerligt kysst de heliga bilderna och sedan begifvit sig in i sin cell för att söka hvila efter dagens ansträngningar.

Arnliot var posterad utanför den låga dörr, som ledde till kejsarens sofrum, och hade intagit sin plats vid midnatt, då han aflöst en kamrat.

Endast en lampa spred sitt ovissa sken öfver den gyllne salen. Från väggar och tak skimrade dock de rika mosaikerna; sidenförlängenas bi- och segerblommor sköndes dunkelt bland skuggorna; pärlbroderierna lyste matt och guldkärlen gånvo ifrån sig ett rödaktigt sken. En dödystnad rådde öfver allt.

Arnliot kunde icke annat än tänka på, huru mäktig och rik Basilios var. Han kände dock ingen afund däröfver, att den, som hade hela världen för sina fötter, ej behöfde önska något mera, utan hvarje dag kunde sola sig i lyckans skimmer.

Huru få människor vore väl en sådan lott beskärd!

Då hörde han från cellen några tassande ljud. Han lyssnade, ty hans förhållningsbud lydde att under vakt vid kejsarens dörr lägga märke till det minsta buller och i händelse af fara ropa in den yttre vakt, som befann sig i de sju musslornas sal. Men i detta fall behöfde han icke hysa någon fruktan; det var ju endast kejsaren, som lämnat sin bädd.

En stund hörde han ingenting och försjönk åter i sina drömmar, hvarur han dock väcktes af

veka, bedjande ljud. Kejsaren läste, läste med tårkväfd röst, klagade och bad.

Så förgingo åter några minuter, tills i böernas ödmjuka toner mängde sig ett annat ljud. Hvinande sus skar luften, hårda slag mot någonting mjukt ljödo, en afbruten, låg sång smög fram från cellen.

Nu tilltog det hvinande suset i styrka, slagen blefvo tätare, sången tystnade. Till sist hördes ett tungt fall, några kvidande ljud, några djupa suckar.

Arnliot öppnade tveksamt dörren. Kejsaren hade helt säkert blifvit sjuk och behöfde hans hjälp.

I dunklet därinne tedde sig en sorglig syn. En kväfvande rökelsedoft trängde emot honom. En lampa upplyste matt den helige Teodoros' altare, framför hvilket Basilios låg medvetlös. Han bar en grof tagelkåpa, som han dock dragit ned till höften, hela ryggen var ett enda blodigt sår; ett gissel med inflätade törnen och små blykulor höll han ännu i sin högra hand.

Arnliot betraktade honom. Kejsarens person var helig. Han vågade icke vidröra honom. Hvad skulle han göra?

Basilios vaknade åter till medvetande. Han reste sig till hälften upp; hans öga mötte Arnliots. Först spårades i hans blick en missnöjd ondska, ett grymt hot, men när han såg Arnliots ungdomliga, medlidsamma drag, blef uttrycket i hans ansikte mildare.

Han hviskade:

— Res mig upp och led mig till bädden!

Sedan detta skett, befalde han Arnliot veckla upp tagelkåpan öfver de öppna såren. Ingen klagan kom öfver hans läppar, men han ryste till upprepade gånger, medan det sträfva tyget sargade hans sår. Så sjönk han ned på knä och gaf Arnliot en vink att aflägsna sig.

Är detta den lycka grekerkonungen åtnjuter? frågade Arnliot sig, när han åter stod utanför cellen. —

Väringarna hade sin frihet i allt hvad rörde deras enskilda angelägenheter, icke minst med afseende på deras gudatro. Sällan lärde de sig det grekiska språket; de gudabilder de sågo antogo de motsvara dem, som funnos i deras hemland; hvite Krist trodde de vara Balder, Gud Fader den allsmäktige Åsen och Guds moder helga hör-gabrud.

Till och med de kristna presterna, som annars voro så ofördragsamma, lämnade dem i ro. En gång såg dock Arnliot, att en munk i kluniacensernas svarta kåpa slagit sig ned i sällskap med en ung väring i excubitas försal och sökte för honom förklara en af de heliga skrifterna, som han höll i sin hand. Men knappt hade Ragnvald blifvit underrättad därom, förrän han kom tillstädes. Mer hastigt och ömkligt hade aldrig någonsin en man lämnat excubita än denne välvillige munk.

Men intet klagomål förspordes öfver detta fullkomligt ceremonilösa affärdande af en Guds utkorrade. Väringarna tjänade endast kejsaren. Presterna hade ingenting att skaffa med dem. —

Sent ömsider kom våren, och Arnliot beredde sig till affärd.

Innan han begaf sig från Miklegård, besökte han ännu en gång de platser, som mest väckt hans beundran. När han lämnat den heliga vishetens tempel och från dess förgård trädde ut på den öppna platsen mellan den och palatset, skyndade en skara tiggare mot honom.

En bland dem, den uslast klädde, sträckte fram sin hand och bad:

— Herre, gif en penning åt Ariarates, ättling af Kappadokiens forna konungar.

Arnliot ryckte till och frågade:

— Hvad har händt dig, Ariarates? Du, tiggare? Känner du icke igen mig, Arnliot, väringen?

— På din röst, herre, känner jag dig. Min rikedom väckte de mäktigas afund och jag inbjöds till hofvet som gästvän, kantänka. De beröfvade mig allt hvad jag ägde, och nu är jag blott en blind tiggare.

Arnliot skänkte honom ett guldmynt och aflägsnade sig, följd hans tacksägelse. —

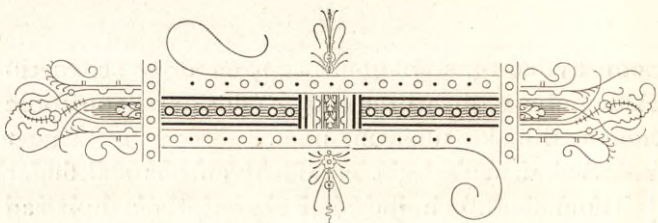
Sedan han tagit ett hjärtligt farväl af Ragnvald, Lidulf och kamrater samt af de förra blifvit furstligt begåfvad med tyger, vapen och pälsverk, lyft sin sold i klingande guldmynt och skänkt en sista hälsning åt de af sorgen hårdt träffade Åsger och Uller, följde han med en börding öfver Svarta Hafvet och efter den förr kända vägen till Koenugård, dit Jaroslav nu hemfört till maka Olof Sveakonungs dotter Ingegerd. Där stannade han

som hyllad gäst någon tid samt drog sedan till Aldegiuborg, hvarifrån ett Roddslagsskepp förde honom tillbaka till hemlandet.

Sedan han gästade en tid äfven hos släktingar i Tiundaland och därunder uträttat det uppdrag han erhållit af Ingefast, återkom han vid midsommartiden till Gällö.

VI.

Stora förändringar hade inträdt under Arnliots bortovaro. Olof Skötkonung hade dött och efterträds af sin unge son Jakob, som folket kallade Anund, Olof Norgeskonung hade förlikt sig med den förre innan dennes bortgång och gift sig med Astrid, dotter till konungen och hans frilla Alfild. Svealand låg under förmyndarregering med därmed följande stridigheter och svaghet.

Västgötarne hade tämligen allmänt öfvergått till den nya lära, som predikades af mörka munkar, men de öfriga landskapsfolken tillbakavisade ännu alla försök att draga dem från deras faders tro. Östgötar och smålänningar voro ännu de ifrigaste blotsmän, och en stor del af upplänningarna infann sig som förut vid de stora högtiderna i Upsala hof för att där offra åt de gamla gudarna.

Under dessa stridigheter mellan skilda folk, som ännu icke sammansmält, blef osäkerheten på vägarna stor. Aldrig förr hade i Svealand så mycket rof och plundring förekommit och så många

stigmän slagit sig ned i skogarna för att öfverfalla och döda vägfärande. Vid sin återkomst hörde Arnliot öfverallt klagas öfver, att landet saknade en konung, som själf kunde styra det.

Mer än allt detta grep honom dock hvad han fick veta, när han kommit hem. Knappt hade han stigit inom hemmets väggar, förrän han till sin häpnad och sorg underrättades om, att Helga var gift. Och med hvem? Jo, med den, åt hvilken han anförtrott henne, barndomsvännen Inge, på hvilken han litat som på sig själf. Ett svårare slag kunde knappast hafva träffat honom.

Hans glädje att åter vara hemma, att se sin moder Ragna, som, om hon också betydligt åldrats under hans bortovaro, dock ännu var lika hög och stolt som förut, att finna Heming lika lugn och betänksam, att träffa Gudrun, som lefde i ett lyckligt, om också barnlöst äktenskap med den ädle Torir, att samtala med An Skytte och lyssna till hans visa ord, att vistas i den natur, som han älskade — allt detta fördunklades och förbittrades af tanken på, huru han blifvit bedragen både af sin älskade och sin barndomsvän.

Emellertid ville han af deras egna läppar höra förklaringen till hvad som skett och red därför till Rossbol dagen efter sin hemkomst samt steg in i salen, där Helga satt ensam.

När hon såg honom, rodnade och bleknade hon om hvartannat, men reste sig dock upp, gick emot honom och hälsade honom välkommen hem.

Utan någon inledning frågade Arnliot:

— Huru kunde du så svika mig? Jag har varit dig trogen i tre långa år, och när jag kommer tillbaka till utsatt tid, är du gift med en annan!

Helgas milda ögon fylles med tårar.

— Om du visste hvad jag lidit, svarade hon. Böner, hot, förtal hafva användts för att böja mig. Min far dog och Torar lagman blef min förmyndare. I hans hus led jag all den hårdhet, som kan visas en kvinna. Till sist inbillade de mig, att du dödats i Miklegård. Blott med min förmyndare och hans släkt fick jag tala; ingen hade jag att anförtro mig åt. Din mor ville jag söka upp för att lägga mina sorger i hennes sköte, men jag bevakades så strängt, att det blef mig omöjligt. Så bröts mitt mod, och när Inge giljade till mig, tog jag mot hans anbud för att komma ur Torar lagmans hus. — Förlåt mig, Arnliot! Min är ej skulden.

— Nej, din är ej skulden. Men aldrig skall jag glömma dig.

— Jo, glöm mig och sök din lycka vid en annans sida, bad Helga och fattade hans hand.

— Du vet ej du, Helga, huru olika vi män äro hvarandra. Somliga älska den ena kvinnan efter den andra och finna i slik kärlek sin lust för stunden; andra älska blott en kvinna för hela lifvet. Jag tillhör de sistnämndas släkte.

I detta ögonblick trädde Inge in. Han syntes förlägen och modloken, men gick dock fram och räckte Arnliot sin hand.

— Innan jag tager emot din hand, sade Arnliot, skall du svära mig vid vår forna vänskap, så

sant gudarna äro dig gunstiga, att du sannerligen trodde mig vara död.

Inge aflade eden och Arnliot mottog hans hand. Men han stannade icke länge hos dem, utan red strax därpå hem.

När han berättade för Ragna, hvilken förklaring han erhållit på Rossbol, omtalade hon, att rykten om Arnliots död gång efter annan kommit äfven till hennes öron. En gång hade till och med hon känt sig frestad sätta tro därtill, emedan uppgiften bestyrkts af en köpman, som vistats i Holmgård och visat sig väl underrättad så väl om förhållandena i Gårdarike som i Miklegård. Arnliot skulle hafva blifvit dödad, sades det, af en upplänning, hvilkens broders baneman han var.

Arnliot förstod nu, att det pratlystna och tusentungade ryktet förblandat Havald Ingarssons namn med hans. Då hans egen moder varit nära att sätta tro därtill, hvarför skulle icke då också andra verkligen kunnat göra det?

Af Torar lagman behöfde han icke begära någon förklaring. Huru ryktet uppkommit, visste han ju nu, och huru denne behandlat Helga, hade han ej att skaffa med. Dock hade han fått ett sår, som kanske aldrig skulle läkas.

En tid gick han ensam på Gällö, men dagarna blefvo honom för långa, och han började deltaga i de ungdomsnöjen, som erbjödos. Han ville ej låta sina fiender glädjas öfver, att han fått en hjärtesorg.

Präktigt utstyrd var han alltid, då han deltog i lekarna, och kunde därför ej annat än väcka

afund. Hans pälskantade sammetsmantlar, hans guldinlagda vapen, hans dyrbara smycken voro utan like. Också blickade många snedt på honom.

Röd Torarsson, som icke fått några böter för sin krossade näsa, sades ha diktat en nidsång öfver honom, hvori han gjorde sig lustig öfver Arnliots höga later och stolta uppträdande.

En eftersommarkkväll satt i dagligstugan på Gällö hela familjen församlad efter slutad måltid. Torir och Gudrun voro äfven där, ty de hade efter Arnliots hemkomst tagit för vana att resa dit öfver så ofta som möjligt, medvetna om att här gälde hålla samman mot många och mäktiga fiender.

Heming var sysselsatt med att laga nät, Tord Lösing visade trälarna, huru de skulle slöjda, sätorna spunno.

Då knackade det på dörren.

Man undrade hvem som kunde vara ute denna mörka kväll; men behöfde ej länge sväfva i oviss-het, då tiggerskorna Åsa och Arna inträdde.

Märkligt var det, men sant, att få voro då för tiden så välkomna som tiggerskor, ty de hade alltid nytt att berätta.

De erhöilo plats vid dörren, fingo kvällsvard och började slamra om likt och olik.

Däribland funnos två nyheter, som väckte upp-märksamhet.

Den ena nyheten var, att två stigmän hade i dagarna kommit söderifrån upp till Gällötrakten. De hette Faste Afre och Tore Gök och hade redan låtit höra utaf sig. För endast tre dagar sedan hade de stulit en båt vid färjesundet, rott

under natten till Landsom, slaktat en oxen inne i ladugården och fört den med sig till sitt gömställe — hvar, visste ingen.

Den andra nyheten var, att Åsa och Arna en dag i förra veckan varit på Odensala, där det hållits ett stort gille. Där hade druckits mycket mjöd, dansats hela natten och förts ett uppsluppet lif. Bland de inbjudna nämndes en hel del för Gällöborna bekanta namn.

Man hade då talat om Arnliot, och Röd Torarsson hade svurit, att han skulle taga hämd på honom för sin krossade näsa. Flere af hans vänner hade lofvat hjälpa honom vedergälla den skymf han lidit, och skulle de passa på, när Arnliot var ensam och helst obehägnad.

Som dagligstugan icke kunde hysa alla de inbjudna, när de på morgonsidan gingo till hvila, hade denna afståtts åt kvinnorna, medan männen sökte sig nattställe i skämmor och härbärgen, hvar de funno det bäst.

Röd och hans unga vänner hade raglat till en kornhjälm och sofvit till långt fram på middagen. Då hade Tora lagt råd med sina väninnor, att de skulle skämta med deras stortalighet och skryt, samt äfven lyckats reta dem öfvermåttan.

Hon tog nämligen bort deras kläder och dillade i stället kvinnokjortlar och fällar. När de unga männen skulle till att kläda sig, blef det naturligtvis ett hallå utan all ända.

Flere af dem, icke minst Röd, hade erinrat sig, hvilka öfvermodiga ord som fälts under fästen, och sågo både förargade och skamsna ut, när de

till sist lyckats få igen sina kläder och förenat sig med de andra.

Medan tiggerskorna med outtröttliga tungor berättade detta, hade Ragna hela tiden gifvit akt på Arnliot, ehuru hon låtsades vara oberörd af hvad hon hörde, log åt de uttalade hotelserna och sade sig finna Toras elaka påhitt vara icke utan en viss lustig anstrykning.

I själfva verket kände hon sig orolig.

Ämnade Röd och hans vänner bryta den ingångna freden?

Några dagar därefter befunnos på Gällö två hästar bortkomna från betet; trälar hade redan varit ute att söka dem, men förgäfvos. Då begaf sig Arnliot ut och var borta hela dagen, men med samma påföljd. När han kom hem, sporde Ragna, om han ej varit beväpnad, hvartill han nekade. Då förebrådde hon honom hårdt och erinrade om hvad tiggerskorna berättat, men Arnliot endast log och svarade med hänvisning till de unge människens skryt:

— Det klingar något, sa' räfven, drog harpan öfver isen.

— Åt hvilket håll gick du? frågade Ragna.

— Jag följde stora härvägen ända till Valne.

— Mötte du någon, som kunde gifva dig ledning?

— Ja, annars hade jag väl icke begifvit mig så långt bort från Gällö.

— Mötte du någon af dem, som nyss voro på Odensala?

— Faste Lifsson.

— Och du omtalte för honom hvad du sökte?

— Ja!

— Och hvad sade han?

— Han trodde sig hafva dagen förut vid Rossbol sett två hästar, liknande mina.

— Rådde han dig icke att söka dem där?

— Jo, men som det var ett godt stycke dit och långt lidet på dagen, vände jag om. —

Nästa morgon stod Arnliot bittida upp och skulle just gifva sig i väg för att åter söka hästarna, då Ragna ropade honom tillbaka, förebrådde honom, att han ej tagit vapen med sig, och tvang honom lägga Hel på axeln, binda Fastbite vid sidan och bära sköld på arm. Arnliot såg, att hon var orolig, och lät henne därför få sin vilja fram.

Han gick samma väg som dagen förut. När han kom på andra sidan Valne, tyckte han sig bakom en grandunge se någonting mörkt, som han trodde vara de båda hästarna. Han vek då af åt sidan och närmade sig dungen, men då han skönde vapen, som glittrade mellan grenarna, anade han oråd och begaf sig åter upp på vägen. Knappt hade han kommit dit, förrän han hörde vapenrassel och vände sig om. Från grandungen framsprungo nu Röd Torarsson, Faste Lifsson, Karl Vimundsson, Tolf Skunke och Sten Kjallaksson.

Karl Vimundsson kastade sitt spjut emot honom. Det susade tätt förbi hans hufvud.

Stridssignalen var härmed gifven. Nu gälde det för honom att freda sitt lif mot fem anstormande fiender.

— Du söker dina hästar, ropade Faste Lifsson. Så tag då detta att tjudra dem vid!

I samma ögonblick slungade han sitt spjut mot Arnliot, men denne uppfångade det och vrok det tillbaka mot Faste, så att det genomborrade hans sköld och mage.

— Du åter skall aldrig mer hämta några hästar, svarade Arnliot.

Faste föll död ned.

Nu rusade som en stormvind de fyra öfriga med höjda svärd emot honom. Men han vek af åt sidan om dem, uppfångade deras hugg med Hel och skölden samt högg benet af Tolf Skunke, som sjönk ned i sitt blod.

— Nu börjar striden blifva mera jämn, ropade Arnliot. Tre mot en är ju nästan manlig strid.

Med ursinnigt mod flögo de öfriga tre på honom. Svärdshugg haglade öfver hans sköld, men han lät Fastbite leka, såsom An Skytte lärt honom. Han gaf Karl Vimundsson ett hugg i halsen, så att denne aldrig mera reste sig, och sårade Sten Kjallaksson i bröstet.

— Du tänker visst få din näsa lagad nu, Röd, men det torde hända dig, att du förlorar till och med roten, hånade han, fattade därpå sin stridsyxa och dref den genom Röds skalle, så att hjärnan sprutade ut öfver vägen.

Nu stod endast Sten Kjallaksson kvar, men han var svårt sårad. Blodet välde fram öfver hans bröst.

— Vill du ha grid, frågade Arnliot.

— Att taga grid, när man själf femte anfaller en! Föga ära skulle, jag hafva däraf, svarade

Sten. Men innan du dödar mig, Arnliot, så vill jag säga dig, att jag alltid aktat dig som vän. Om Tora och Röd icke eggat mig, skulle jag aldrig dragit mitt svärd mot dig.

— Vare det så, sade Arnliot, som du själf vill. Jag har aldrig hyst agg till dig, och länge skall jag sörja öfver, att du stått efter mitt lif.

De höjde sina vapen för att fortsätta striden, men hunno ej ens korsa sina svärd, förrän Sten, utmattad af blodförlusten, dignade vanmäktig ned.

Arnliot vände tillbaka till Valne, erhöi där två vittnesgilla män med sig och förde dem till de fallne. Han nämnde namn och sår och sig själf som baneman samt bad dem vårda Sten Kjallaksson, som möjligen skulle kunna räddas.

När han återkommit till Gällö och berättat hvad som händt, slöt Ragna honom i sina armar och prisade hans dåd. Men sedan den första glädjen lagt sig, blef hon fåordig och inbunden.

Hon insåg nu, att hela släktens öde skulle afgöras.

Arnliot återfann aldrig sina hästar. Det sades, att en träl blifvit mutad att bortföra dem för att narra honom i bakhåll. Men vida spred sig ryktet om hans vapendjärfhet. Snart fans ingen mera känd man i Jämtland än Arnliot Gällina.

Följande sin moders råd, begaf han sig nästa dag till An Skytte för att höra dennes mening om de följder striden skulle medföra. Denne gaf honom föga hopp om en lycklig utgång. Fyra män voro dräpta och den femte svårt sårad, medan Arnliot själf icke lidit det minsta men. Dock

hade han blifvit anfallen samt till själf försvar dödat sina motståndare. Möjligen skulle han undslippa med hel mansbot för hvar och en samt sex års landsflykt.

Med sorg hörde Arnliot den förfarne Ans mening. Åter väntade honom landsflykt, sedan han förut varit utlage i tre år! Men han kände, att han vuxit fast vid detta land. Han ville ej bort.

Till första tinget instämde han och kom dit mot lejd. Vittnen hördes och sak bekräftades.

Vid andra tinget framställes å ena sidan kraf, å andra sidan prut. De dödas anförvanter kräfdes dubbel mansbot, men Arnliot ansåg enkel vara tillräcklig.

Starka krafter voro i rörelse å båda hållen. Torar lagman, som förklarar sig jäfvig i detta mål, sökte påverka sin ställföreträdare samt upphetsade sin stora släkt och sina mäktiga vänner mot Arnliot. Däremot hade denne förespråkare i odalmännen i Röden, Lit och Hallen, hvilka icke ville tåla, att en så gäf man skulle gå under.

Så stodo sakerna, då Arnliot en dag kallades till An Skytte, som blifvit illa sjuk. Han hastade dit och fann den gamle döende.

När Arnliot trädde in till An, flög en ljusning af glädje öfver dennes ansikte.

— Jag har sändt bud efter dig, Arnliot, hvi-skade han, på det att du, och endast du, skall uträtta min sista vilja. Bär mig ut på svalen, att jag måtte få se solen än en gång!

Arnliot villfor hans bön och bar honom som ett barn i sina starka armar ut på svalen. Där

låg han en stund, tungt dragande efter andan, och sade till sist:

— För åtskilliga år sedan lefde på Island en kunnig och god man, som hette Torkel Måne. När han kände sig nära döden, lät han bära sig ut i dagsljuset för att anbefalla sig i dens händer, som skapat solen. Så vill också jag göra. Ty mycket här i världen har jag forskat och tänkt på, många gudar har jag hört omtalas och mycket har jag sett, men någonting härligare än solen aldrig. Dock tror jag icke, att solen är guden, utan någonting därbakom, hvad, vet jag icke, men jag anbefaller mig i dess skapares gunst, att han måtte gifva mig hvad jag förtjänat. Och jag önskade, att just du skulle bära mig ut i solen, ty du har stått mig närmast af alla.

Och så dog An Skytte i det klara solskenet, som kärligt strödde sitt guld öfver hans tankedigra panna, hans silfverhvita hår och Brustna ögon. —

Innan sägnartinget kom, ville Ragna lära känna hvad den gud hon skattade högst, Loke, hade att förkunna henne om släktens öde. Hon skickade därför bud efter Jämtlands den tiden mest frejdade sierska, Mjödís Gudmundsdotter i Aflodal, eller, såsom hon kallades af spefåglar, Mjödís Kvällrida, och denna infann sig med första, lockad af den vackra silfverring, som Ragna låtit åtfölja budsändningen.

Mjödís mottogs med stor utmärkelse, ty hennes makt var obegränsad och outgrundlig. Hon erbjöds en förnämlig plats och erhöll den läckraste välfägnad.

Mjödís var en äldre kvinna af ett ståtligt utseende med spår af svunnen skönhet. Men ehuru hennes fågring förgått, hade hon dock ett sådant ansikte, att hvar och en, som, om också blott en gång, sett henne, aldrig sedan kunde glömma henne. Denna sällsamma inverkan på andra människor tillräknade man hennes ögon, hvilka, ehuru snarare små än stora, voro skiftande och dock sig lika, drömmande och dock genomträngande, vänliga och dock befallande.

Hon var klädd i en topphatta, som gjorde, att hon såg längre ut än hvad hon verkligen var, bar en röd duk öfver axlarna och en vid, brun mantel, prydd framtill från ofvan till nedan med en rad runtecknade silfverknappar af ovanlig storlek, samt höll en svart staf i handen. Med den kunde hon slå blind och förvända syn, öppna sår och stämma blod, näpsa storm och väcka nordan, öfva läkedom och döfva svärd, spränga bojor och hejda spjut, uppväcka döda och göra onda runor kraftlösa, taga hökhamn och göra sig osynlig. Utan att bära den i handen öfvade hon aldrig sejd. I stafvens öfre ända var en glänsande sten infattad, hvilken somliga sade vara kristall, andra ett förstenadt basilisköga.

Mjödís bestämde en torsdag, då sejd skulle öfvas, och lofvade, att allt skulle visa sig hvad visas kunde, blott med ett vilkor, nämligen att alla, som deltog i besvärjelsen, skulle åtlyda hennes befallningar. Män finge ej vara tillstädes vid sejden och utom Ragna endast tio kvinnor, hvilka alla skulle kunna sjunga vardlokor. Under hela

torsdagen skulle Toregud och Frigga helighållas, men intet ord yttras, ingen mat komma öfver kvinnornas läppar och af dryck endast vatten, hvar öfver Mjödís först läst.

Gudrun kallade kvinnorna samman, och när alla voro tillstädes, klädda i röda kjortlar, stängde de sig in i frustugan och blefvo kvar där, tills skymningen fallit på. Då gingo de ut med Mjödís i spetsen, svaga af fasta och underligt drömmande i följd af det förtrollade vattnet de druckit, gingo med små steg öfver hal våris, gledo som skuggor öfver den gungande flottbron, drogo tysta vidare öfver fuktiga ängar in i skogen. Så följde de Mjödís till en korsväg, där trälar hopat torr ved och rest fyra grindar däromkring.

Natten hade kommit. Det var kallt, men kvinnorna kände ingen kyla. Deras kinder voro bleka som lärft i solsken; deras ögon sågo intet; deras fötter voro som rusiga.

Nu framtog Mjödís tunder, stål och flinta, slog eld och tände veden. Under tiden satte sig de öfriga i ring innanför de i fyrkant ställda grindarna och fattade hvarandras händer, som voro lagda korsvis öfver bröstet, så att de bildade en kedja. Mjödís slängde af sig hättan, löste sitt hår öfver axlarna och satte sig grensle öfver grinden i norr.

Därpå yttrade hon, vänd till Ragna, de första orden hon sagt på hela dagen:

— Vill du, att jag berättar hvad som skall hända, eller vill du se själf?

Efter en stunds tvekan svarade Ragna:

— Jag vill se själf.

Mjödís höjde sin staf och gaf ett tecken åt Gudrun, som anförde sången. Nu sjöngo alla kvinnorna:

Loke! Loke!

*Helblindis broder, äldre än han,
Fenres fader, ulfvens, som unnar
död åt gudarnes svaga släkte,
glöm ej att lända, när grindar och glöd
bjuda dig, bjuda dig binda och lösa
nattens och lågornas ändlösa ätt!*

Hör oss, Loke!

Hör oss, Loke!

Du, som dödade

*Balder den bländande, gudarnes gunstling,
du, som släckte
sol, som skimrade!*

*Hel du helgat, som skuggor skapar.
Synernas herre, siarnes härskare,
galdrernas gud, vi kalla dig!*

Allfader Loke! Allfader Loke!

Högre än Härjan,

bättre än Bifindi,

större än Svidrir,

*dig vi hylla med trägen trohet,
medan vi skänka hån och skam
åt maktlösa gudar, som dö och glömmas!*

Loke! Loke!

*Se, lågorna leka i gnistrande glans!
Hör våra röster, som sjunka och stiga!
Bjud dina böljande, bolmande barn
svinga ur lågornas lekande strömmar,
tolka hvad Verdandi vet skall hända,
tolka hvad framtid oss föda skall!*

Allfader Loke! Allfader Loke!

Hör oss! Hör oss!

Under tiden rasslade och brann elden. Dess spetsar stego allt högre, likasom om de funnit en osynlig näring i rymden. Mjödís gled ned från grinden, gick fram till Ragna och förde sin staf tätt intill hennes ögon, så att dess knapp gnistrade. Än var den blå, än röd, än gul, än skimrande hvit.

När sången slutat, trädde hon några steg tillbaka och gaf därpå tecken till, att den skulle sjungas om igen.

Åter gick hon fram till Ragna.

Det rasslade som af svärdsklang ur elden, svarta, sällsamma skuggor vredo sig och vändades däri, djupa suckar stego ur jorden, blod dropade från de mörka molnen.

För tredje gången gaf Mjödís en vink om, att vardlokan skulle sjungas.

De unga kvinnornas händer slötos krampaktigt samman, deras skuldror vaggade af och an, deras hår, som lösts af darrning och nattvind, välde i långa lockar ned mot marken.

Eldens svärdsklang höjdes till gny, kolsvarta gestalter, som friat sig från lågornas fångsel, gledo i otaliga massor upp mot natthimlen, jorden gungade och blod välde kring dem i strömmar.

Sången ljud ej mer som från människoläppar. Det klang, som om lågor sjungit, som om skogen klagat, som om himlen kvidit.

Mjödís stod vid sidan af Ragna och lade sin hand öfver hennes panna.

— Ser du? frågade hon.

Intet svar hördes. Ragna stirrade i elden, stirrade, tills hennes ögon syntes vilja lämna sina

hålör. Slutligen utsträckte hon sina händer och hväste med en stämman, som icke var hennes egen:

— Jag ser — — — jag ser — — — jag ser!

Så gaf hon till ett skri, som trängde genom märg och ben.

Elden slocknade; natten blef ogenomträngligt mörk.

— Hvar är jag? hördes Ragnas röst. Gudrun tog hennes hand och ledde henne. Under tystnad gingo de hemåt.

Mjödís öfvernattade aldrig, sedan hon sejdade, i det hus, dit hon blifvit kallad. Sin lön erhöll hon alltid i förskott.

Innan någon såg, hvart hon tog vägen, var hon försvunnen. —

När Ragna följande morgon vaknade, var hon sig alldeles lik och tycktes icke minnas, att hon varit med om sejd under natten. Arnliot, som icke fäste sig vid kvinnors nycker och tilltag, låtsade ej om, att han visste af Mjödís Kvällridas besök.

Strax därefter inföll tredje tinget, dit Arnliot infann sig. Där dömdes han att gälda dubbel mansbot samt att för alltid vara utlage.

Torar lagmans mäktiga inflytande hade sålunda segrat. Arnliot hade fått en dom, så hård som ingen förr. Öfverfallen i envig af fem motståndare, hade han endast försvarat sig; till straff härför dömdes han biltog för alltid.

Och dock hade Sten Kjallaksson öppet uppträdt på lagberget, skildrat, huru öfverfallet planlagts, huru de fem på en gång stormat fram emot

Arnliot, huru tappert denne stridit, och till sist hade Sten förklarad, att han för sin del fordrade hvarken böter eller landsflykt för det sår han erhållit. Högt skulle han öfver hela Jämtland förkunna, huru öfvermåttan vapendjärf Arnliot var, och själf skulle han aldrig skämmas för att bära ett märke efter Fastbite. Förledd af äldre, hade han deltagit i denna kamp, och han ångrade nu, att han någonsin gjort det.

Domen blef dock den som Torar lagman velat. Arnliot fick träda fram till lagberget och höra den läsas.

Han stod lugn, när bestämmelserna rörande mansbot och landsflykt afsades, men då Torars ställföreträdare med hög stämman förkunnade det öde, som väntade honom, i fall han stannade kvar i Jämtland eller dit återvände, lade sig en dödsblekhet öfver hans kinder. Hård var jämtarnas lag i detta fall likasom i andra.

Ty om han bröte mot denna dom och antingen stannade kvar eller återvände, skulle han vara så långt fredlös som män vidast kunna fredlösa vara, så vida omkring som män söka hof och offra i gudahus, som eld brinner, jord ger gröda, man nämner moder, trä föder eld, skepp skrider, sköld skimrar, sol smälter snö, snöflinga flyger, fura växer, falk flyger vårlången dag med hvirflande vind under vida vingar, himmel sig hvälfver, bygd är bruten, vindar hvina, vatten vänder till hafs och karlar så korn.

Och, tillades det, den, som då åt och drack med honom, skänkte honom hus eller gästade hans

hem, talade med honom eller hälsade på honom, gaf honom mat eller dryck, tjänst eller hjälp, skulle falla under samma dom, så sant Odin och Tor och den allsmäktige åsen vore domare och menighet gunstige.

Nästa natt och dag skulle den dömde få tillbringa i hemmet, men vid därpå följande nattvard måste han hafva lämnat det och ägde sedan lejd till gränsen så lång tid, som snabbfotad fåle behöfde för att springa vägen, men ej längre.

När Arnliot lämnade lagberget, veko alla undan för honom som för en pestsmittad. Men han såg blott rakt framför sig och kastade sig upp på sin häst för att rida hem, då Sten Kjallaksson skyndade fram till honom, räckte honom sin hand och bad honom alltid minnas, att han vore Arnliots vän och, huru det än ginge, färdig att hjälpa honom. Arnliot tackade honom, sade sig skola minnas detta och sprängde så därifrån.

Hemkommen skyndade han in till Ragna och meddelade henne domen. Hon hade väntat det värsta; det hade nu också kommit. Arnliot sökte dock trösta henne därmed, att han skulle sälja Gällö och i Tiundaland köpa en gård samt taga modren till sig. Gudrun och Torir, som tillstädeskommit, bad han äfven sälja sin egendom samt så snart som möjligt komma efter. De skulle i alla fall svårligen få någon frid i Jämtland.

Därpå gingo alla till hvila.

Påföljande dag var huset som upp- och nedvänt i följd af förberedelserna till Arnliots resa. Ragna var outtröttlig i att framtaga hvad hon ansåg vara

behöfligt för honom, och om han medfört allt detta, skulle icke ens en Sleipne förmått bära denna börda.

När solen dalade, var Arnliot färdig och trädde ut på den öppna platsen framför huset.

Men just som han skulle säga farväl, blef han i en hast mycket allvarsam. Han såg ut öfver Räfsundssjön, bergen och skogarna, fannade dem i en varm blick och vände sig sedan till Ragna:

— Se, moder, sade han, huru fagert landet ler i solens sken, huru sjön hvälfver sina blå vågor, huru Skuruberget höjer sina skogklädda sidor, huru himlen blånar och lyser! Mycket har jag sett här i världen, men skönare syn tedde sig dock aldrig för mig. Jag kan icke lämna detta land, jag kan icke!

Ragna hade blifvit mycket blek och grep tag i den närstående Gudruns arm för att söka ett stöd. Hennes ögon hade fått ett stirrande uttryck, likasom såge hon något, som var fördoldt för de andra.

— Du — kan — icke? stammade hon.

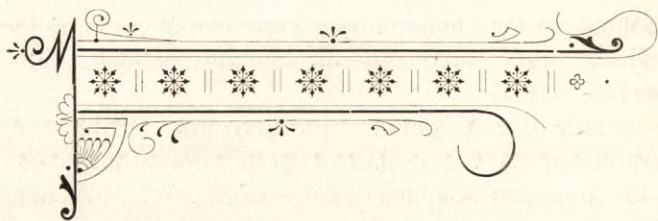
— Nej, moder, jag kan icke. Jag har fått nog af lifvet därute. Ingenting har gifvit mig en sådan frid som dessa skogar och berg. Jag stannar kvar.

— Så må våra öden då fullbordas, hviskade Ragna.

Ingen gjorde honom några invändningar. Han hade ju sagt, att han stannade. Däremot gafs ingen gensaga.

Men härmed voro Arnliot och hela hans släkt dömda.

VII.

Arnliots beslut att icke lämna Gällö spreds med härpilens hastighet öfver hela landet. Stor var vreden hos de dödades anförvanter, och täta sammankomster mellan deras släkter antydde, att de rådgjorde om, huru man bäst skulle kunna straffa Arnliot för hans djärfhet att trotsa lag och dom.

Men å andra sidan reste sig svårigheter för dem att utföra sina afsikter. Arnliot var nu mera alltid på sin vakt, lämnade aldrig Gällö utan att vara fullt beväpnad och hade bland sina lösingar och trälar många vapendugliga män. Dessutom vistades Torir ännu oftare än förr på Gällö, och hans svärd var ej heller att förakta.

Gudrun följde sin man och visade sig under dessa svåra förhållanden som en värdig dotter och syster. Men då hon och hennes man på detta sätt fortfarande voro tillsammans med sina släktingar, föllo de under samma dom som dessa.

För öfrigt gästade ingen nu mera Gällö. Alla

de gamla vännerna hade försvunnit, af fruktan för den påföljd, som ett besök hos de fredlöse skulle medföra.

Icke ens tiggerskorna syntes till.

Men folket på Gällö led dock ingen nöd. Ladorna voro fulla med korn, härbergen med matvaror och vadmal, ladugården rikt besatt: på egendomen fans allt hvad som behöfdes.

Våren och sommaren förgingo, utan att något öfverfall skedde. De ljusa nätterna lämpade sig icke för fiendernas planer.

Hösten kom. Mörkret föll allt tyngre på.

En dag erhöll Arnliot ett mycket egendomligt besök. Han stod ute på gården och samtalade med Tord Lösing om den rika bärgade grödan, då två män trädde fram mot honom. Han ryggade tillbaka och drog sitt svärd i tanke, att de vore fiender, men då ingen af dem gjorde en min af att anfalla, stack han åter svärdet i skidan.

Då de kommit nära honom, sade den ene af dem, en reslig gestalt, klädd i smutsig, grå vadmal, men väl beväpnad:

— Vill du hafva hjälp, Arnliot? Vi komma hit för att erbjuda dig våra svärd.

— Hvilka ären I, frågade Arnliot.

— Jag är Faste med tillnamnet Afre, svarade den, som nyss talat, och denne är min fosterbroder Tore Gök, fortsatte han samt visade på sin kamrat, som, om ock af kortare växt än han själf, dock erbjöd samma stridsdugliga utseende.

— Jag har hört edra namn förut och vet väl hvilka I ären, genmälde Arnliot. Men ännu hafva

vi på Gällö ej sjunkit så djupt, att vi sälla oss tillsammans med stigmän och illdådare.

— Du talar i hög ton, tog nu Tore Gök till orda, men jag fattar ej med hvilken rätt. Fredlös som fredlös, tänker jag för min del.

— Skilnaden torde dock ej vara så liten, tillbakavisade Arnliot, ehuru jag ej nu är hugad att dryfta den saken. Vare nog sagdt, att jag ej behöfver edra tjänster.

Han vände dem ryggen, och de aflägsnade sig.

Samma dags eftermiddag blef Ragna mycket förvånad öfver att se Åsa och Arna smyga in i eldhuset, medan hon sysslade med kvällsvarden. De kommo tydligen med höljda hufvuden, ty de sågo sig skyggt omkring och mottogo hvarken erbjuden plats eller mat.

— Du har alltid visat dig vänlig mot oss, Ragna, och tjänst aflar återtjänst, heter det, sade Åsa. Vi ha kommit hit för att säga dig, att det i kväll är ovanligt mycket folk ute på vägarna. Bäst vore, om I här i natt kunden sofva blott med ett öga.

— Tack för din varning, svarade Ragna. Olönad skall du ej gå ifrån mig. Hvem vet, huru mycket som kan räddas undan af Gällösläktens rikedom? Tag detta till minne af mig!

Hon räckte Åsa ett silfverspänne, som hon bar på bröstet, och denna lät det glida ned i sin vida kjortelficka samt tackade för den frikostiga skänken.

— Viljen I ej stanna här öfver natten? frågade Ragna. Det är nedmörkt därute och vägarna smutsiga.

Men de ville icke stanna, utan föredrogo att söka komma till Undrom före natten.

Ragna meddelade genast Arnliot hvad hon hört, och denne beredde sitt folk på hvad som möjligen kunde hända. En träl sändes till Grimnäs att varna Torir, på det att han skulle vara på sin vakt och hålla sitt folk beredt att försvara gården.

Sedan satte sig alla till bords och åto nattvard.

Utänför bjälkgården ställes två trälrar på vakt, hvilka vid minsta buller skulle skynda in och underrätta om fiendernas ankomst, och för än större säkerhets skull utsattes äfven väktare i svalen.

Ragna befalde ladugårdsdejorna bära in såar med vatten och stora fat med vassla att användas mot fiendernas väntade försök att sätta eld på huset.

Timme gick efter timme, men ingen hördes af. Arnliot och Heming slumrade redan på golvet, där de under väntan på hvad som komma skulle lagt sig att hvila, Tord Lösing hade uppsökt sin gamla fållbänk, likasom om han trott sig kunna vara säker; endast Ragna satt uppe, lyssnande till minsta buller.

— Tyst, ropade hon, när tiden lidit ett godt stycke efter midnatt. Jag hörde något! Det låter som steg, smygande steg. Någonting händer därute!

Både Arnliot och Heming foro yrvakna upp och väckte den tungt sofvande Tord. Lösingarna och trälarna gjorde sig beredda till strid.

Nu hördes därute svärdsklang och rop. Arnliot slog upp dörren. För hans fötter lågo de

båda uteväktarna döda, men ingen syntes till på gården.

Han fattade Hel och skulle begifva sig ut, då en träl förekom honom, men knappt hade denne trädt ut på tröskeln, förrän svärd från båda sidor höggo honom i stycken.

Nu fyldes gården med folk, men det var så mörkt, att Arnliot ej kunde urskilja några anletsdrag. Spjut och pilar hveno in i salen och träffade här och där sina mål. Men Vefastssönerna slungade äfven sina spjut och sårade eller dödade flera af de anfallande.

Emellertid kunde ingen komma ut ur huset, ty dubbla poster med bart huggande svärd stodo på båda sidor om dörren.

Likasom på ett gifvet tecken slogs den igen och tillbommades. Rassel af ved och riskvistar hördes. Några ögonblick därefter började långa lågor slicka tröskeln.

— Äro mordbrännare ute för att skaffa sig ögonlust? frågade Ragna genom dörren.

— Ja, bättre att bränna fredlöse inne än att slita vapen på dem, svarade en röst, som försökte göra sig oigenkänlig.

Men lågorna togo ingen fart, ty kvinnorna hälde vatten och vassla ned öfver tröskeln, så att elden slocknade.

Så snart de anfallande märkte detta, staplade de upp ett bål mot eldhusets yttersida, och som det blåste en skarp nordost, stod den snart i full låga. Elden följde den öfverbygda gången till skålen och kastade sig sedan öfver frustugans tak.

Arnliot sprängde upp dörren. Ett rödgult sken från det brinnande huset belyste nu fiendernas ansikten. Han räknade till femtio beväpnade män. Däribland igenkände han Kussi Kussisson, Gammal Holmstensson, Amund Skål, Rodlif Tunga och Tord Träke, samt dessutom andra fränder till Hof- och Tjuvdastadsläkterna, Vimundssönerna och Skunkarna.

All spjutkastning och bågskjutning hade upphört. Fienderna voro säkra på sin seger och behöfde ej spilla sina vapen. De, som skulle offras åt lågorna, syntes mottaga sitt öde med undergifvenhet.

— Ragna, vill du ej gå ut? frågade Gammal Holmstensson. Dig vilja vi ej bränna inne.

Ragna trädde fram och svarade:

— Unge gäck, trodde du väl, att Ragna Torgötsdotter skulle för fiender lämna sitt hus, om det också störtade samman?

— Kvinnor, barn och trälrar ega rätt att träda ut, ropade nu Rodlif Tunga.

— Heming, hviskade Ragna. Tag på dig Gudruns kåpa och fäll, som hänger i frustugan, håll ditt hufvud nedlutadt och smyg dig ut bland kvinnorna!

Den blide Heming följde rådet. Kvinnorna och en del af trälarna, bland dem Erle, som var den förste att rädda sitt lif, skyndade ut i en lång ström.

När Heming, som befann sig midt i kvinnohopen, kommit några steg från svalen, sprang Amund Skål fram och frågade:

— Hvad är detta för en störväxt kvinna, som går så böjd bland säterna?

Han ryckte fällan och manteln från Hemings hufvud och skuldror. Några ögonblick därefter var Arnliots broder nedhuggen.

Tord Lösing ville icke gå ut. Med honom stannade nio trälar. En af dem gick fram till Ragna, kysste hennēs mantelflik och sade:

— Husmoder Ragna, icke skall du träda utan tjänare inför Tors ansikte.

Redan brann loftet. Här och där nedföll glödande kol på de innevarande.

Ragna gick fram till Arnliot.

— Du kan rädda dig, Arnliot. Gå in i frustugan, res en bänk mot väggen, drag på dina stridshandskar, att du må kunna taga ett fast grepp i de brinnande bjälkarna, och svinga dig upp genom taket! Sedan klättrar du ned efter klipporna, tar båten, som ligger vid stranden, och ror öfver till Grimmäs. På detta sätt kan du äfven varsko Gudrun och Torir.

Arnliot blickade mörkt på modren:

— Hvertill tjänar det, att jag räddar mitt lif, då du brännes inne och fädernegården lägges i aska? När jag dött, skola mina fiender ej mera förfölja min syster och svåger.

Ragna tryckte sig tätt intill honom och hviskade med hård stämma:

— Du har ännu någonting att lefva för, Arnliot! Känn då den hemlighet, som jag först ej vågade omtala och sedan ej ville betunga dig med. Den man, som med svekhugg drap din fader,

var ingen annan än Torar lagman, hvilken fruktade att förlora den sak han inledt mot honom om våra utjordar och dessutom länge stått honom efter lifvet för att kunna blifva hans efterträdare. Du har din far att hämnas, Arnliot!

Arnliot ropade:

— Till sist, moder, sade du mig dock den sanning, som jag länge anat!

— Ja väl, men ej för sent, svarade Ragna. När du omgjordades med Fastbite, fruktade jag för att lägga för tung börda på dina unga skuldror, när du dräpte Egil, hade du nog däraf, och när Röd föll, hade du låtit Torar betala dubbel mansbot. Men då de nu i följd af hans hårda dom dödat din broder och bränna mig inne, så gifver jag dig härmed ett vigarf, som du ej må svika.

— Så skall jag då söka rädda mitt lif. Farväl, moder!

Arnliot skyndade in i frustugan, där redan brinnande bjälkar störtat ned till golfvet, drog på sig sina stridshandskar, stödde en bänk mot väggen och svingade sig upp på den. Lågorna kringhvärfde honom och antände hans kjortel samt brände hans hår. Röken, som bolmade omkring honom, dolde honom för fiendernas blickar, men var på samma gång nära att kväfva honom. Han lyckades osedd glida ned utefter väggen, hakade sig sedan fast vid klippans remnor och nådde slutligen marken. Med förkolnadt hår, svedda ögonbryn och brinnande kläder skyndade han till stranden och kastade sig i vattnet, där elden släcktes.

En stund därefter satt han i båten och rodde öfver sjön till Grimnäs.

Medan han räddade sig, gick Ragna fram till dörren. Lågorna fräste på alla sidor omkring henne. Hon ropade till sina fiender:

— Mordbrännare, Ragna Torgötsdotter förbannar eder och all eder släkt. Förbannade varen I i edert hem och på eder väg, förbannade i säng och säte, i hof och hage, i strid och sömn, i snö och sommar.

Glödande flarn sjönko ned på hennes hufvud och hals, lågorna sträckte sina tungor mot hennes kläder, men hon hvarken kände eller såg.

— Förbannade vare edra efterkommande, från spenabarn till gubbar, från mö till mandom, från första ledet och till sista! Förbannade — — — förbannade!

En bjälke föll ned på hennes axel, så att hon vacklade, en annan träffade hennes hufvud och kastade omkull henne. Lågorna hoppade fram öfver allt på hennes mantel och kjortel.

Med ett väldigt brak sammanstörtade hela huset. —

Arnliot nådde lyckligt Grimnäs. Hela trakten var upplyst af skenet från Gällöbranden. Torir och Gudrun hade fått varningen, som var sänd med trälen, och i maktlös sorg redan länge sett elden förtära det gamla hemmet. De hade gjort sig i ordning till affärd, väl vetande hvilket öde var dem tillämnadt, om de stannade.

De skyndade med Arnliot oförtöfvadt bort till en flere mil inne i skogen belägen fäbodvall, där de hoppades kunna till en början vara fredade.

Redan nästa natt brändes Grimnäs.

Men där fingo också Arnliots fiender veta, att han räddat sig undan lågorna, och svuro ve och förbannelse däröfver. Så länge han lefde, skulle de och deras fränder aldrig kunna vara säkra för sina lif, och därför ingingo de den öfverenskomsten, att de icke skulle släppa något tillfälle ur händerna att döda honom och hans kvarlevande fränder. Först då skulle de hafva fred.

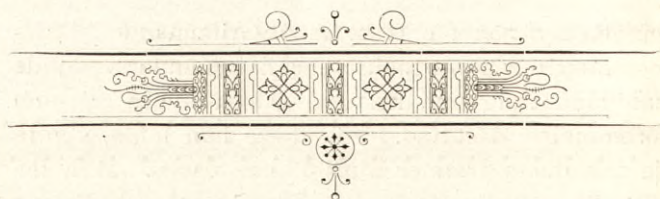
Arnliot, han syster och svåger voro nu verkligt biltoge. Deras hem voro brända, deras bostad utgjorde en bräcklig koja i skogen, deras föda hvad jakt och fiske kunde gifva dem.

Vintern tillstundade. De bonade kring sig på bästa sätt i fäbodvallen. Arnliot drog en natt till Gällö och inträngde i den nedre källaren, där han fann allt orördt af elden och i godt skick. Lika som för att håna sin egen fattigdom medtög han därifrån en skarlakansmantel, ett präktigt silfverfat af drifvet arbete och åtskilliga andra dyrbarheter.

Till och med som jagad fredlös gick han smyckad som en fursteson.

VIII.

Ahuru Olof Norgeskonung icke hade anledning att rosa det mottagande Trond Hvite och hans följeslagar erhållit, då de kräfde skatt af jämtarna, kunde han dock icke underlåta att ännu en gång försöka sin lycka.

Han trodde sig hafva tillräckligt stadgat sin makt i Norge och ville sträcka händerna ut efter mera. Förhållandet mellan honom och hans svåger Anund, som nyss förklarats myndig, hade blifvit kyligt, hvarför han från den sidan icke såg någonting, som hindrade honom från att söka underlägga sig Jämtland, i synnerhet som Anund bråddes på sin fredsälskande fader och aldrig låg ute på härfärder.

Konung Olof sände därför framemot jultiden efter Gällöbranden Torudd Snorresson med elfva män till Torar lagman, som han trodde sig bevågen, alltsedan denne utbetalat skatten till Trond Hvite, och hälsade honom, att denna gång skulle helt säkert Sveakonungens sändemän icke lägga

hinder i vägen för skattens öfverlämnande till honom, enär han samtidigt med Torudds afsändande till Jämtland låtit konung Anund veta, att om skatt från Jämtland förmenades honom, han vore färdig att med härmakt göra sina anspråk gällande.

Torudd framförde sitt ärende till Torar, men mottogs jämte sina följeslagar mycket snåft af denne, som nu mera icke ansåg sig behöfva visa Olofs sändemän någon vidare utmärkelse. Genom bud och tidender från Norge hade han sig nämligen noggsamt bekant, att bönderna öfver allt i landet voro förbittrade på Olof, hvilken under hård framfart förbjöd deras blotvetslor och brände deras gudahus, samt att mäktige förespråkare afgått till Danmarks konung, Knut den store, för att söka förmå denne draga i härnad mot den hatade inkräktaren. Kände Torar lagman stämningen i Norge rätt, så hade icke Olof lång tid kvar att härska därstädes. Häri låg orsaken till det kalla mottagande sändebuden rönt af honom.

I detta fall gjorde Torar sig också till tolk för den allmänna stämningen i Jämtland. Visserligen hade Olof Skötkonung med sin nya lära varit illa tåld, och likaså betraktades Anund, hvilken sades komma att gå i fadrens fotspår, med oblida ögon, men värre än dessa båda vore dock Olof Norgeskonung, som med hat och våld brände hof och förbjöd blotande. Med honom ville jämtarna hafva intet att skaffa.

Torar önskade dock vinna tid för att se, huru de väntade striderna i Norge skulle utveckla sig, och för att ej skaffa sig en oförsonlig fiende i

konung Olof, låtsades han gifva efter för Torudds kraf, uppskar tingsbud och sammankallade menigheteten, som talrikt infann sig.

Sändemännen fingo ej tillträde till tinget, som leddes af Torar. Där beslöts enhälligt, att ingen skatt skulle lämnas den norske konungen. Med afseende på sändemännen ville somliga, att de skulle hängas, andra åter föreslogo, att det skulle blotas med dem för att på detta sätt visa konung Olof, att jämtarna hölle den gamla tron i ära och ej fruktade hans vrede. Till sist bestämdes det, att bud skulle afgå till konung Anund, hvilken finge uppsända folk att fångsla Torudd och hans följeslagar samt förfara med dem efter behag. Under tiden skulle Torar och hans närboendé måg, Folke Sverkersson, kvarhålla sändemännen, utan att låta dem ana hvilket öde var dem tillämnadt.

Torar återvände från tinget och uppgaf för Torudd, att menigheten ej kunnat enas i frågan. Tinget hade också varit så fåtaligt besökt, att det saknade befoget att låta honom bestämma angående skatten. Efter julhögtiden skulle dock ett stort ting hållas, och han uppmanade sändemännen stanna till dess, för att erhålla besked. Under tiden skulle de för bättre förplägnings skull fördelas i mathåll, två och två, hos de närboende, och utbad sig Torar att få som sina gäster hysa Torudd och hans närmaste man Egil Hallsson.

Torudd måste bekväma sig till att vänta och kom på detta sätt att deltaga i de stora julfesterna.

En kväll var det sammanskottsöl hos Torar lagman, och fans där mycket folk församladt. Torudd lade då märke till hvilket öfvermodigt sätt alla hade emot honom och hans följeslagar. Föll så talet på de många strider, som stått mellan jämtar och norrmän, hvarvid en jämte hånfullt yttrade sig om, huru feget de senare visat sig åtskilliga gånger, då de i stora flockar kommit öfver gränsen, bränt enstaka gårdar och dödat försvarslösa människor.

Då brast Torudds tålmod. Han ropade till den, som sagt detta:

— Det är ej sant, att mina landsmän betett sig på detta sätt, utan hafva de alltid mött jämtarna i lika strid.

Ingen svarade härpå, men en stund därefter gick Torars unge dotterson Signjotr fram till Torudd och sade:

— Ovisst är det, om jämtarna dödat flere norrmän eller tvärtom. Men säkert är, att när sveakonungens sändemän komma hit efter julen, så skall summan jämnas å vår sida med tolf norrmäns lif.

Och han tillade, medan ruset glimmade i hans ögon:

— Blinda och döfva mätten I, stackare, vara, som icke förstån, hvarför den tiggda skatten så länge låter vänta på sig.

Torudd kunde ej vidare tveka om hvilken afsikt man hade med honom och hans folk, hvarför han underrättade dem om den fara, som hotade. Han rådde dem att under natten söka fly samt

därvid taga vägen åt Norge, närmast öfver Rödösundet.

De satte denna plan i verket, men alldenstund de icke lyckats komma öfver hästar och jämtarna hade utmärkta hundar, som snart uppspårade deras gömställe i skogen, blefvo de redan på morgonen upphunna och återförda till sina mathållsställen, där de fängslades två och två samt fördelades i skilda rum för att ej kunna hjälpa hvarandra vid försök till flykt.

Torudd och Egil instängdes i en källare under en skämman på Torars gård.

Första natten de vistades där, var det fest hos Folke Sverkersson. Alla i Torars gård, som kunde komma ifrån, hade begifvit sig dit för att få sin del af undfågningen. Endast ett tiotal trälrar kvarlämnades för att se efter gården och fångarna, men som de förre under husbondefolkets bortovaro passade på tillfället att berusa sig, var det ej så noga med tillsynen.

Framemot natten begåfvo sig några af dem till skämman, där Torudd och hans kamrat sutto instängda, för att också låta »grafmännen» få del af festoset samt kastade genom den öppnade luckan mat och hissade äfven ett skafthkar mjöd ned till dem.

De båda fångarna uttalade sin tacksamhet för deras vänlighet och bådo trälarna råga den genom att låta dem få ett skridljus ned till sig, ty de hade hela dagen suttit i mörkret. Denna begäran uppfylldes.

Sedan de förplägat sig efter en hel dags fastande,

berättade Torudd, som var en vitter och kunnig man, så många roliga historier och kvad så glada sånger, att nästan alla de hemmavarande trälarna lockades dit och med förtjusning lyssnade till hvad han förtalde och sjöng. Alltemellan drack han dem till och tackade för mjödet. Yra af glädje öfver, att en ättboren man visade dem en sådan ära, drucko de sig ännu mera rusiga.

Plötsligt kom en af deras kamrater inskyndande och berättade, att gårdsfogden nyss hemkommit, frågat efter dem samt undrat hvart de tagit vägen, hvarpå alla, bäfvande för det straff, som skulle drabba dem, i fall denne finge reda på hvad de företagit sig, skyndade bort, men i fyllan och villan glömde att stänga såväl källarluckan som dörren.

Fångarne voro ej sena att begagna sig af tillfället. Egil klättrade upp på Torudds axlar, nådde källaröppningen och svingade sig upp i rummet.

Då Torudd ville följa honom, fann han dock detta ogörligt, ty han hade ej att påräkna samma hjälp som Egil haft af kamratens axlar.

Men Torudd var en mäktig förfaren man. Med tillhjälp af skridluset fann han i källaren en mängd renhudar, hvilka han skar sönder i smala remsor, och snodde däraf ett starkt rep, hvars ena ända han knöt kring sitt lif, och hvars andra ända han kastade upp till Egil. Därpå tillsade han denne att slänga repet öfver en tvärs genom skämman gående bjälke, att knyta en stark lycka samt fylla denna med viktigt gods, som fans i rummet, tills tyngden blefve så stor, att Torudd hissades upp ur

källaren. På detta sätt kom äfven han välbehållen därifrån.

När de båda stodo uppe i rummet, sade Torudd:

— Nu skola vi icke göra oss skyldiga till samma oklokhed som förra natten genom att begifva oss norrut, ty då skola vi snart upphinnas, utan i dess ställe taga kosan till en början söderut och sedan västerut mot gränsen. I natt hålles, enligt hvad trälarna berättade, stort gille hos Folke, och de inbjudna gästerna jämte sina följen utgöra säkert en så stor skara, att hela vägen är upptrampad af hundra spår, hvaribland våra skola helt och hållet försvinna. Dessutom skola hundarna svårligen kunna gifva våra förföljare någon ledning, i fall vi, såsom jag sett bjärmaalänningarna bruka, binda ett stycke renhud om fötterna, utan blifva förvillade däraf och söka oss förgäfves. Torar lagman och hans folk skola taga för gifvet, att vi flytt öfver Rödösundet på vägen till Norge, samt åtminstone ett par dagar följa den leden, innan de vända sina spaningar åt annat håll. På detta sätt skola vi vinna tid och försprång.

Hans kloka förslag följdes, och i den mörka natten smögo de sig öfver Östersundet samt vidare efter stora härvägen söderut. Denna vågade de begagna sig af, så länge natten varade, men när dagen bröt in, begåfvo de sig in i skogarna och drogo, tagande ledning af solen, fram i västlig riktning i hopp om att nå den norska gränsen. Berusade som trälarna voro, hade de nedkastat så mycket mat i källaren, att flyktingarna därmed kunde bärga sig åtminstone två dygn.

Men på tredje dygnet efter deras flykt voro lifsmedlen slut. Hungern började plåga dem. Deras hastiga gång jämte den blott helt korta hvila de då och då vågat taga sig hade också mycket ansträngt deras krafter. Väderleken, som förut varit blid, slog nu om i sträng kyla. De insågo, att de snart skulle duka under af hunger och köld, så vida ingen bistode dem.

På tredje dygnets kväll fingo de till sin stora glädje djupt inne i skogen syn på ett ljus. För-siktigt närmade de sig och funno då en låg och usel fäbodvall, vid hvars vägg en man stod och högg ved, medan ett skridljus lyste honom i hans arbete. Då Torudd och Egil förstodo, att endast en fredlös kunde lefva i denna trakt under vintern, gingo de fram till den ensamme mannen, som till en början förskräcktes, när han såg dem, men åter blef lugn, då de omtalade hvilka de voro och huru de kommit i denna olyckliga belägenhet.

Mannen var Torir. Han förde dem in till Gudrun, som bad dem taga plats vid stockelden, hvilken hennes man upplifvade med den nyss huggna veden. Litet mat hade de i stugan, men Gudrun delade med sig af hvad som fans. Torudd och Egil värmdo sig och åto samt prisade de vilsne vandrarnes gud, som fört dem i så goda händer.

Medan de åto, öppnades dörren till stugan, och in trädde en man, hvilkens like de aldrig förr skådat. Han var vän i ansiktet och så hög, att de ej, ehuru själfva ståtliga män, nådde honom till skuldran. Han bar skarlakanskläder, tunga,

gyllne armringar samt ett kostbart fingerguld, hvars stenar gnistrade i skenet af stockelden.

Det var Arnliot.

Han såg främlingarna äta och förebrådde sin syster:

— Litet hafva vi själfva, och svårt är det för oss här i ödemarken, men dock bjuder du okända på mat och dryck! Du borde veta, att mjölet är snart slut, och allt är knappt för oss.

Då svarade Gudrun:

— Käre broder, sällan händer det, att någon vilsekommen får skydd hos oss, och aldrig har det hänt, att så storartadt främmande gästat oss.

Hon nämnde därpå deras namn och ätt samt berättade, huru de båda främlingarna råkat i en sådan olycka. Då ljusnade Arnliots ansikte, och äfven han bjöd dem välkomna.

Som det ännu icke var långt lidet på natten, sutto de uppe kring elden och samspråkade. Både Torudd och Egil voro islänningar och vittra män samt hade mycket att förtälja. Arnliot omtalade också sina och sina fränders öden, och funno de båda islänningarna dem mycket märkliga.

— Redan i Nidaros hörde jag dig omnämnas, sade Egil, och på ett gille hos Torar lagman var du äfven på tal. Jag förstår nu, att de, som där voro, tillhörde dina fiender, ty de sade, att du var en stor ogärningsman, men nu vet jag bättre. Hvarför söker du dig icke till Norge och blir konung Olofs handgångne man? Sannerligen skulle du icke där göra din lycka, ty han aktar högt mandom och styrka.

— Längre, mycket längre har jag varit betänkt därpå, svarade Arnliot, men du har själf nyss hört, huru ödet länkat mitt lif. Nu hålles jag kvar här i Jämtland af en sak, som jag ej kan berätta dig, men säkert är, att när jag fyllt mitt värf, skall du finna mig vid konung Olofs sida, ty ingen man har jag allt från mina barnaår längtat så mycket att få träffa som honom.

Egil gaf sitt bifall till hans planer. Samtalet afstannade en stund, och de sutto alla tysta, blickande in bland stockeldens bränder.

Då vände sig Torudd till Gudrun och sade:

— När du, husfröja, af ditt goda hjärta gaf oss af det lilla du nu har att förfoga öfver, rann mig i sinnet en historia från mitt hemland. Den är vacker och djuptänkt och framför allt sann. Vill du höra den?

Gudrun svarade:

— Allt hvad du i kväll talat har gifvit mig lust att höra mera från din mun.

Torudd samlade sina tankar en stund och började sedan:

— Sagan är lång, men jag skall förkorta den för dig.

Gisle Surrson var en man, som bodde på Hökadäl. Han var bland de gäfvaste män på Island. Hans hustru hette Öd och var dotter till Visten. Hennes broder hette också Visten.

Visten dödades af en man, som hette Torgrim, men Gisle drap sin svågers banemar.

På tinget trädde mäktiga släkter upp mot honom och han förklarades fredlös.

Hans hustru Öd svek honom icke, medan han var biltog. Under flere år var hon hans trogna stöd och hjälp, lefde med honom i vildmarkerna och förljufvade hans dystra lif.

Han hade bygt henne hus vid Gertjufsfjärden. Själ' vistades han vissa somrar hos henne, och äfven några vintrar, men för öfrigt hos än den ene, än den andre, ty han fann ingenstädes frid, emedan hans fiender alltid voro på jakt efter honom.

Vid Gertjufsfjärden kunde han dväljas endast på den grund, att han bredvid Öds bostad gräft ett hemligt jordhus, som hans förföljare ej mäktade uppspåra.

En dag kom Öjolf, en af hans fiender, till Öd, och bjöd henne tre silfverhundraden, om hon ville lämna Gisle i deras händer. Öd låtsades gå in därpå. Gisle låg i sitt jordhus och hörde hvarje ord, som sades, men icke ett ögonblick trodde han, att Öd skulle svika honom.

Öjolf hælde penningarne i Öds knän; hon stoppade dem alla i en pung, reste sig upp, slog pungen i ansiktet på Öjolf, så att blodet forsade ur hans näsa och mun, och sade: Usling, tag detta med skammen och mins så länge du lefver, att en kvinna har slagit dig!

Gisle hade tillredt sig ett annat gömsle bland klyftorna. Dit drog han en natt jämte Öd. Hans fiender, sexton till antalet, voro honom i hälarerna och upphunno honom till sist. Han värjde sig manligen. Öd skyddade honom med all makt samt gaf med sin staf Öjolf ett slag, så att han tum-

lade utför berget. Till sist stupade Gisle, sedan han dödat åtta af de anfallande.

Men innan han dog, sade han till Öd: Länges har jag vetat, att jag var väl gift, men att jag var så väl gift, visste jag icke.

Och så tror jag, att också din man skall en dag säga åt dig, husfröja, avslutade Torudd och böjde sitt hufvud för henne.

När islänningen slutat sin korta historia, runno strida tårar ned för Gudruns kinder.

Torir gick fram, omfamnade och kysste henne.

Arnliot sade:

— Aldrig förr har jag hört en kvinna så vackert hyllas. Och du förtjänar det, Gudrun. Men våra tankar skulle oskäras, om vi i kväll efter detta talade om någonting annat.

De gingo alla till hvila.

När främlingarna vaknade påföljande morgon, steg Arnliot just in genom dörren, bärande på sin skuldra en mängd vildfågel:

— Lyckan är med eder, islänningar, utropade han. Flere dagar förut har jag varit ute på jakt, men fick ej tillfälle begagna min båge en enda gång. Nu åter behöfde jag endast gå ett stycke utanför husknuten, då jag fann så mycket fågel, att alla mina pilar fingo användning.

Gudrun var strålande glad öfver att kunna gifva sina främmande riklig reskost och anrättade hvad Arnliot hade hemfört.

— Kunnen I åka skidor? frågade Arnliot, vänd till islänningarna.

— Skapligt nog, svarade Torudd. Hemma

på Island ha vi litet snö, och länge ligger den ej heller kvar, så att där öfvade vi ej mycket den idrotten, men i Norge ha vi färdats långa sträckor på glidträ.

Sedan de ätit och Gudrun fyllt deras matsäck, gjorde de sig redo att fara.

— Halftannat dygn skall jag följa dem, sade Arnliot till Gudrun. Sedan kunna de taga sig fram själfva. Och inom två och ett halft dygn skall jag vara tillbaka. Sen eder väl före, att ingen olycka sker!

Torudd och Egil tackade hjärtligt för visad gästfrihet och hälsade dem alla välkomna till Norge.

Därpå ilade de bort i den kalla och klara vintermorgonen.

I början gick det tämligen bra för de båda främlingarna, men snart kommo de betydligt efter Arnliot.

Han log då och sade:

— Det ser jag, att icke äro islänningar skidlöpare. På detta sätt komma vi ingenstädes. Men jag vet råd. Läggen edra skidor därborta vid den stora furan, så att jag har känning på dem, när jag kommer tillbaka; du, Torudd, fattar mig i bältet, och du, Egil, håller i din kamrat! Ställen eder på hvar sin af mina skidändar, och sedan kunna vi fara så snabbt som fågeln flyger.

De häpnade öfver ett sådant förslag och trodde, att han skämtade, men när de sågo hans allvarsamma drag, förstodo de, att han menade hvad han sade.

Torudd grep ett fast tag i hans bälte, Egil åter höll i Torudd, hvarpå de stego på hans skidändar, och så bar det af i hvinande fart genom skogen, uppför berg och nedför berg. Under färden togo de raster endast vid måltiderna och en kort natthvila i ett sälohus, där, enligt god sed, de senast besökande hade infört ved, att ej trötta resande skulle behöfva sammanföra sådan, innan de kunde få en eld att värma sig vid. Själftva högg de nytt, rikligt förråd åt efterkommande.

Islänningarne lade med undran märke till, att Arnliot alltid åt ur ett medfördt, dyrbart silfverfat.

När han spisat sista gången i deras sällskap, sköljde han silfverfatet rent, torkade det, räckte det åt Torudd och sade:

— Gif konung Olof detta fat och sänd honom min hälsning, om han ock torde finna den af litet värde.

Torudd tackade på konungens vägnar samt mottog gåfvan. —

Sedan de skilts åt, återvände Arnliot i flygande fart till fäbodvallen och var på utsatt tid tillbaka.

När han på kvällen, två och ett halft dygn efter affärden, trädde in i den låga stugan, kolade på ärilen en eld, som ännu spred ett ovisst skimmer öfver rummet. Han tog ett steg framåt, men stötte med foten emot någonting mjukt och böjde sig därför ned för att se hvad det var.

Det var Torirs lik, öfversköldt med blod. Ett hugg hade klufvit hans panna.

När Arnliots ögon vant sig vid mörkret, såg

han Gudrun ligga stödd mot fällbänken. Blodet hade strömmat från ett sticksår i bröstet, men var nu lefradt. I sin hand höll hon ännu en blodig, afbruten skidstaf.

Arnliot böjde knä vid systemens sida och fattade hennes händer, som ännu voro varma. Hon höjde upp sitt hufvud, såg honom i ansiktet med en förvirrad blick och hviskade:

— När — jag — försvarade Torir — med skidstafven, sade han — som Gisle: länge har jag — — vetat, att — — jag var väl gift, men att — — — jag var så väl — — — gift, visste jag icke. —

Så sjönk hon samman död. —

Torar lagmans män hade till sist funnit islänningarnas spår och skyndat efter dem. De nådde ej hvad de sökte, men i stället fingo de ett ädlare byte.

Arnliot gräfdde en djup graf åt sina älskade och reste ett granitblock däröfver.

Han kunde icke stanna på detta ställe. Ännu ville han dock icke lämna sin hembygd. Ragnas ord ljödo i hans öra, och de voro honom heliga.

Men hämnden var svår att utkräfva och Torar lagman ej lätt att nå. Han var i sitt hem alltid omgifven af beväpnade män och begaf sig aldrig ensam ut. Den enda möjligheten att öfverraska honom skulle kunna erbjuda sig under en blotfest, då alla voro nödsakade lämna sina vapen i utevåktarnes vård.

Men när skulle väl tillfälle till en hämnd, som icke kostade Arnliot själf lifvet och därför vore, huru föga han än skattade det, mindre ärorik, gif-

vas honom på Hof, Jämtlands mest bebyggda trakt, där för öfrigt alla människor kände honom?

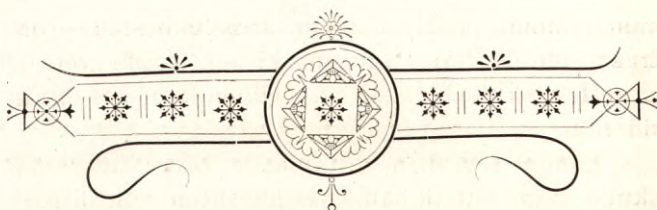
Han skulle bida sin tid. Hämnden bereder alltid rum.

Länge satt han grubblande öfver hvar han skulle taga sitt tillhåll. Gällötrakten ville han ej lämna, ty där kände han hvarje kulle, hvarje sten, där hade han nära till sin förråds-kammare, där mindes han bäst sina kära, och där var han ej för aflägsen från den, som han en gång skulle nå.

Han bestämde sig för Förbergs klippor ett stycke norrut från Gällö. Där kunde han bo i lä för vreda vindar, där hade han nära till sitt forna hem, och där bodde minnen från hans lyckliga barndomstid.

IX.

Arnlit fick ett strängt arbete vid Förberg, och detta var en lycka för honom, ty hans sorg förströddes af dessa mångfaldiga bestyr, som uppbyggandet och iordningställandet af en varaktig bostad kräfde.

Först och främst gälde det att utvälja ett ställe, som på samma gång det låg i lä för stormarna beredde så mycken trygghet mot anfall som möjligt. Han fann snart en synnerligen lämplig plats, nämligen en vid vinkel mellan tvänne klippor, skilda åt genom en smal remna, som dock var tillräckligt stor för att tillåta honom krypa därigenom ut i det fria. Väl utkommen, kunde han mellan täta enrisbuskar, som dolde remnan, kringå klippan på vänster hand och återvända till byggnadstomten. Därmed vans, att om han anfölles i sin bostad, skulle han varskos af buller på dörren, kunna smyga sig ut bakvägen och anfälla sina fiender från sidan eller i ryggen. Vidare undgick han genom att hafva två utgångar faran af att brännas

inne. Ingen, som ej undersökt hans bostad — och hvem skulle väl våga detta? — kunde veta af dörren på husets baksida, hvilken han för öfrigt ämnade dölja så mycket som möjligt.

Så började han då att bygga. Hvad An Skytte lärt honom i detta fall kom honom nu väl till pass.

Först röjde han af bostadsplatsen och ett godt stycke däromkring för att hafva fri utsikt. Sedan högg han bjälkar och sammanfogade ett tämligen stort knuthugget hus i två kamrar med eldstad i midten och två stora rököppningar i taket, så att dagern inträngde i alla vrår. Det inre rummet blef sängkammare, det yttre matsal. Säten, pallar, bord och fällbänk slöjdade han själf. När husets stomme och träinredning voro färdiga, kunde han icke annat än känna sig stolt öfver sina händers verk.

Men Arnliot var icke fullnöjd med denna enkla inredning. Hans skönhetssinne, som af naturen var så lefvande och kraftigt samt under hans vistelse i Miklegård i betydlig mån utvecklats, kunde ej vara tillfredsstäldt med dessa nakna väggar, denna kyliga torftighet. Han begaf sig därför till förrådskällaren på Gällö och hämtade därifrån hvad han ansåg bäst kunna smycka bostaden. Under vildmarkslifvet måste han själf, om ej sy sina kläder, så åtminstone anpassa dem, som funnos i källaren, efter sin egen växt, och denna nyvunna konstfärdighet använde han nu för att stycka och sammansy bonader, skarlakan och sindal. Tack vare de rika förråd han förfogade öfver, stodo snart det yttre rummets långväggar behängda med stic-

kade tapeter, som förestälde Harald Hildetands och Sigurd Rings blodiga strider på Bråvalla hed samt Björn Järnsidas sjödrabbningar. På dessa bonader sågos krigare med gyllne hjälmor och röda sköldar kämpa med hvarandra, svarta stridsvagnar storma fram på silfverhjul, krökta lurar höjas af ungdomliga händer, drakskepp med röda och hvita segel, ramade med mångfärgade sköldar och bärande rikt smyckade vikingar i lyftingen, gunga fram på blå vågor. På detta rums kortväggar upphängde han aflånga iriska broderier i mångskiftande silke, föreställande fromma helgon och ärevördiga munkar. I det inre rummet föllo i tunga veck ned öfver väggarna tjock, guldstickad sammet, hvars sällsamt snirklade blommor och blad påminde honom om Miklegårds härlighet. De praktvapen han funnit i källaren ordnade han på dess bortersta vägg, som skimrade och glänste lik en bädd af guld, silfver, stål och ädelstenar.

På bänkar och pallar lågo mjuka hyenden och på borden tjock, hvit drällväf med insyddä röda mönster.

Andra gömma sin rikedom i kistor och källare för att spara den till fester och för kommande släkten. Men hvilka fester kunde väl Arnliot hålla, och hvar fans den ätt han skulle lämna efter sig?

Då han fullgjort sin hämnd skulle han söka döden — hvar, kvittade honom lika. —

När våren kom, stod hans hus färdigt i all sin friskhet och prakt. Med glädje, blandad med

bitterhet, tyckte han sig först nu hafva ett hem, värdigt hans skönhetskänsla. —

För att förverkliga sin hämnd måste han dock stå i någon förbindelse med den yttre världen. Han fann denna länk i sin forne träl Erle, som nu lifnärde sig med att om sommaren sköta färjerodden och om vintern stå vägfärande till tjänst vid det sund, som ligger sydost om Gällö, och där sedan urminnes tider den stora härvägen gick fram genom Jämtland.

Erle mottog honom med krypande ödmjukhet och var alltid beredvillig att meddela upplysningar om hvad Arnliot ville veta. Han berättade, att Torar fortfarande var lagman och bodde på Hof. Dock sades det, att han, som nu var till åren kommen, var betänkt på att snart afsäga sig lagmanskapet samt tillbringa sin ålderdom på sin nyinköpta gård Näsgata. Sten Kjallaksson hade utmanats till envig af Rodlif Tunga för den vänskap han visat Arnliot vid tinget samt döddats af denne. Tora Vimundsdotter var ännu ogift, ehuru hon från många håll fått goda anbud, och bodde fortfarande på Odensala. Inges och Helgas äktenskap var barnlöst.

Allt kände Erle till. Nästan hvarje dag träffade han vägfärande, som gjorde honom underkuning om hvad som hände i bygderna.

När Arnliot erinrade sig sina forna vänner, stannade hans tankar alltid med känslor af hat vid Tora Vimundsdotter. I allt ondt, som skett honom, spårade han hennes inflytande. Var det icke hon, som från första början förvandlat hingst-

hetsningen från en vanlig täflan mellan djur till en ondskefull kamp mellan människor? Var det icke hon, som hviskat i Egils öra lögnfulla ord, hvilka kommit denne att besvara Arnliots trohjärtade vänlighet med en blodig skymf? Och, till sist, var det icke hon, som med lömskt tal och eggande hån väpnat mot honom de fem, som sökt dräpa honom?

Sannerligen, djupt måste denna kvinna hata honom, då hon kunnat så bereda hans ofärd! Skulle hon nu, sedan han dödat hennes broder, skona honom? —

Våren och sommaren förgingo för Arnliot under drägliga förhållanden. Dagar och nätter voro ljusa, vandringar i skog och mark uppfriskade hans sinne, på jakt och fiske fans rik tillgång. Hvad han själf icke kunde skaffa sig, köpte han genom Erle. Han gick aldrig ut på ströftåg för att röfva eller utöfva våld mot vägfarande, utan tillhörde dessa fredliga fredlöse, hvaraf det den tiden fans ett så stort antal.

En dag mötte han i skogen två män. Som Arnliot var väl väpnad och ej fruktade för att två skulle kunna öfverväldiga honom, gick han fram till dem. De hälsade båda och kallade honom vid namn.

— Hvilka ären I, frågade han.

— Känner du icke igen oss? Faste Afre och Tore Gök, som erbjödo dig sin hjälp dagen förr än Gällö brändes, svarade den resligaste af dem.

— Nu minnes jag eder, men det har händt så mycket sedan edert besök, att det är ej

att undra öfver, om jag är litet tankevill, anmärkte Arnliot. Och hvar hållen I till nu, frågade han vidare.

— Vi hafva bygt oss ett hus inne i skogen ett godt stycke nordväst om Marsätt. När din väg för dig ditåt, så hälsa på oss!

Med dessa vänliga ord skildes de ifrån hvarandra.

Några dagar därefter fördes Arnliots väg åt Marsätthållet. Han kom att tänka på de fredlöse, som delade hans beklagliga lott, samt beslöt att söka upp dem. Efter långt letande fann han till sist deras koja eller rättare sagdt ide. Han såg in i deras bostad; där var trångt, mörkt och smutsigt. På återvägen stötte han tillsammans med dem. De blefvo mycket glada öfver hans besök, förde honom tillbaka med sig och tvungo honom taga plats i deras kyffe.

Arnliot frågade:

— Hvarför är du fredlös, Faste?

— Emedan jag dödade en man, som dårat min syster.

— Och du, Tore? —

— Emedan jag hämnades min faders dråp.

— Så hafven I icke blifvit fredlöse, emedan I begått nidingsdåd?

— Nej, så sant gudarna äro oss gunstiga, svarade båda.

— Men sedan I blifvit fredlöse, hafven I begått nidingsdåd, fortsatte Arnliot.

— Huru vill du väl, svarade Faste, att vi skulle kunna lefva, utan att förskaffa oss mat och dryck?

För öfrigt bry vi oss icke alls om hvad människorna bjuda och befalla. Vi uppfylde heliga plikter och straffades därför. Nu kunna vi begå brott och njuta däraf. De lycklige hafva skrivit lagar för de olycklige, men fast vi själfva blifvit olycklige, äro vi starka nog att icke lyda de lyckliges lagar.

— Och dessutom, tillade Tore med ett uttryck i sitt ansikte, som visade, att han länge och väl öfvertänkt hvad han nu ville säga, hvad är ära och hvad är vanära, hvad är hjältedat och hvad är nidingsdåd? En konung i spetsen för sin hird och sina talrika krigare eröfrar, plundrar och bränner en stad, och han är ärad, men om Faste och jag taga hvad vi komma öfver i en odalmans gård, sedan vi dödat honom och hans trälar — detta är vanära. Om en sjökonung gör strandhugg och för en hjord af oxar till sina skepp, säger man, att detta är manligt handladt, men om jag tar ett får af en bonde, kallar man det en neslig stöld.

— Ja, Tore har flere gånger talat med mig om denna sällsamma uppfattning, som människorna hafva om rätt och orätt, anknöt Faste, och jag har samma åsikt som han. Jag tror för min del, att lagen finnes endast för de svage, och att det är endast de som straffas, men icke de mäktige. Om någon af de starke ibland straffas, så att han blir fredlös, såsom vi blifvit, så beror det därpå, att i ett enstaka fall de många svage förenat sig för att störta denne ensamme starke. Men det finnes få mäktige, som ej hafva brutit mot alla lagens bud, och dock äras och aktas de — så länge deras makt varar.

— Törhända hafven I rätt, sade nu Arnliot, sedan han en stund öfvertänkt deras ord. Hvad som nu synes mig märkligt är, att jag blifvit fredlös på grund däraf, att jag handlat såsom jag bort. En niding stympar min häst, och jag knäcker den arm, som utdelat slaget, samme man slungar sin bolle i mitt ansikte, och jag dödar honom; jag öfverfallas och är nog enfaldig att försvara mig i stället för att låta mig nedhuggas; jag dödar dem, som traktade efter mitt lif, och jag blir förklarad fredlös! Sägen mig, hvarest i detta fall rättvisan ligger?

— Alldeles rätt, inföll Tore, har du fattat min åsikt. Det finnes ingen rättvisa för den starke, som ej är född furste och ej kan kring sig samla hersar och tignarmän, färdiga att lyda sin herres befallningar, så länge han med hårdhet styr dem. Men den man, som, ehuru genom sin kraft och sin mandom född till konung, icke är detta, utan endast den starke, han skall, då de svage sammanrota sig och binda honom i sin usla lags smidiga fjättrar, till sist falla i deras våld. Och när han väl gjort det, kalla de honom fredlös, i fall han ej förödmjukar sig, kysser de svages fötter och för alltid lämnar det land, som sett honom födas.

— Men hafva då vi gått under, frågade nu Faste, vi, som ju tillhöra de fredlöse starke? Jag går icke in därpå. Hvilken herre hafva vi väl? Hvilken lag lyda vi? Inför hvilket ting kallar man oss? — Ännu äro vi, ehuru fredlöse, de starke.

— Min styrka är det enda jag litat till i hela mitt lif, sade Arnliot, och den har ännu ej svikit

mig. Vål är jag fredlös, men jag är dock furste i skogen och bland bergen, furste på sjön och furste i ödemarken. För min kraft darra ännu mina fiender, och än en gång skola de höra talas om Arnliot Gällina.

Samtalet afstannade för en stund.

Tystnaden bröts af Faste, som sade:

— Har du hört, Arnliot, hvilka tidender nu i dagarna kommit från Norge?

— Nej, därom har jag intet förnummit.

— Konung Olof har ej många dagar kvar att styra Norge, säges det. Bönderna hafva rest sig, och Håkan Jarl har med en väldig flotta seglat från Danmark för att fördrifva honom. Härpil sändes öfver hela landet och hårda strider komma att stå.

— Tror du, att konung Olof skall besegras, sporde Arnliot.

— Det säges, att han har fiender i hvarje fylke. Många har den starke kufvat, men nu rota sig de svage tillsammans, svarade Faste.

— Om jag vore där, utbrast Arnliot, och finge kämpa vid hans sida! Ingen mans rykte har så fångat mig som hans.

Så fortsatte samtalet en stund, tills Arnliot bröt upp. Han bad Faste och Tore vara välkomna till honom, och de dröjde icke att följa inbjudningen. Slagna af den prakt de funno i Arnliots hus, makade de undan hyendena, innan de satte sig på bänkarna, och bemötte honom därefter som vore han deras herre. De hade förut tänkt föreslå honom flytta tillsammans med dem, men redan efter

deras första besök hos Arnliot dog denna tanke för alltid. Han kunde ej bo i deras kyffe, och de voro icke värdiga att hvila i hans hus.

Dock kommo de öfverens om att, när så påfordrades, hjälpa hvarandra samt underrätta om, i fall de ämnade lämna orten. —

När hösten kommit och nätterna blefvo mörkare, greps Arnliot af tungsinthet. Vid sammanträffanden med Faste och Tore var han dyster och enstafvig i sitt tal samt visade tydligen, att han ej trifdes i deras sällskap. Och likväl var det umgänge han behöfde, men ej ett sådant som deras. Han längtade efter något, som kunde likt Gudruns blida godhet värma honom eller likt Hemings fridfulla trohet stödja honom, men något sådant spårades ej hos de båda stigmännen.

Tröstlös, ja tröstlös tedde sig för honom den kommande vintern. Helt säkert skulle också under den försök göras af hans fiender att taga hans lif. Förra vintern hade de dödat hans syster och svåger, under sommaren hade de lämnat honom i fred, emedan deras uppsåt icke lätt kunde verkställas under de ljusa nätterna, då sömnen var lätt och solen knappast gick ned. Men med vinterns mörker skulle också fienderna komma, därom var han fullt öfvertygad.

Förut hade hans sömn varit god och lugn, men nu blef den ond och orolig. Timma efter timma vred han sig under natten på sitt läger, men sömnen dröjde alltid att infinna sig. Och när den kom, var den ej som förut, drömfri och

stärkande, utan uppfylld af hemska bilder och skräckfulla skepnader.

När ögonlocken slötos, såg han jättekorpar med blodiga näbbar, sönderslitande darrande kroppar, flammande bål, hvilkas lågor kommo honom allt närmare, och blixtrande svärd, som riktades emot honom. Vidunderliga drakar spärrade upp sina vida käftar för att uppsluka honom, ormar med kopparröda fjäll ringlade sig omkring honom, och kvällridor med utslaget hår och sargande klor satte sig på hans bröst.

Hvarje natt sprang han upp ur bädden i vansinnig skräck och satte sig till sist på det hårda jordgolvet, tills han sjönk ned af trötthet och — drömde nya gräsligheter.

Han kände sig så ensam, så öfvergifvet ensam. Ehuru han lärt sig förakta och hata människorna, längtade han dock efter deras sällskap. Han var ju ung och kraftig, han hade sällsynta egenskaper, förstånd och mod, och dock — skulle väl alltid hans lif blifva sådant?

Ibland var han betänkt på att lämna allt och styra kosan till konung Olof, men så kvarhölls han af det vigarf Ragna strax före sin död gifvit honom. Och när han sökte hämnas, ville han också vara säker på sin hämnd. Ännu var tiden ej inne. Han skulle vänta, tills Torar flyttat till Näsgata.

På detta sätt jäktades han af stridiga känslor, och till sist råkade han så ur jämvikt, att han ej mera fann någon ro i det hem, som han inredt så glänsande. Dagen i ända jagade han på sina skidor långa, långa sträckor, men när han kom

hem till kvällen, var han ändock ej trött. Då förstod han, att han ej kunde få någon frid i sitt hus, utan gick ut i bergsskrefvan bakom dess vägg, redde sig ett läger af björnhudar och försökte sofva där. Drömmarna voro nu ej så svåra, och ibland fick han så mycken ro, att han ej förtviflade af sömnlöshet.

Men med hvarje dag insåg han allt klarare, att om ej en förändring skedde, skulle han gå under.

Hvarifrån skulle den komma? Mörkret och kölden tilltogo och det stundade mot jultidens långa natt. —

En afton åkte han ned till sundet för att sampråka med Erle, den enda människa han sedan länge sammanträffade med. Trälen kastade en ingalunda vänlig blick på besökaren, men röjde dock sittplats för honom och utropade på Arnliots fråga om hvad som händt i bygderna:

— Stora nyheter! Håkan Jarl är i Norge, och konung Olof drager sig undan för honom. Länge skall han ej blifva kvar som konung.

Arnliot gjorde sig underrättad om, huru ställningen i öfrigt var, och ämnade sedan begifva sig därifrån, då han, innan han öppnade dörren, kom att fråga, om många den dagen färdats öfver sundet.

— Endast en, svarade Erle, som gick häröfver för en stund sedan, ett stackars litet kräk, mer än barn och mindre än yngling. Det var redan mörkt, när han kom fram till min dörr. Jag bad honom stiga in och värma sig, men han sade, att han vore nära det ställe, dit han ämnade sig, och endast borde gå och gå.

— Huru såg han ut, frågade Arnliot, gripen af en sällsam nyfikenhet.

— Det vet jag icke, svarade Erle. Som jag sagt, var det redan mörkt, och han gick mig ej så nära. Jag såg blott en spenslig gestalt och hörde hans veka röst.

— Han kom söderifrån, sporde åter Arnliot.

— Ja, och följde stora vägen norrut.

Arnliot ville icke visa, huru orolig han af oförklarlig anledning kände sig, utan satte sig åter ned och började samtala om likgiltiga ämnen. Efter en stund steg han upp och tog afsked samt åkte i sakta mak hemåt.

Men när han kommit förbi den första grändunge, som kunde gömma honom för trälens ögon, i fall denne spejade efter honom, påskyndade han farten. Snön började falla i tunga flockar. Det skulle blifva svårt för en gående att taga sig fram genom de alltmer sig hopande snömassorna.

Han följde vägen ett långt stycke, men fann ingen. Åter rände han framåt med ilande fart, men såg ingen människa. Så långt som han åkt skulle dock ingen kunna hinna gå under den korta tid, som försvunnit, sedan främlingen visat sig vid sundet.

Han beslöt då att vända tillbaka samt granska sidorna af vägen, i fall den ensamme vandraren möjligen satt sig ned att hvila.

Snöandet hade upphört och månen trädde fram mellan rifna skyar.

Medan han i sakta mak åkte tillbaka, synade han allt med spejande blickar. Redan var han

nära Erles stuga, då han kände, att skidstafven berörde någonting mjukt. Han böjde sig ned för att undersöka hvad det var. Det såg ut som ett bylte kläder, hvilket snön nästan gömt under sin hvita mantel.

Han røjde undan snön och blef varse en mänsklig varelse, ett blekt och medvetslöst barn.

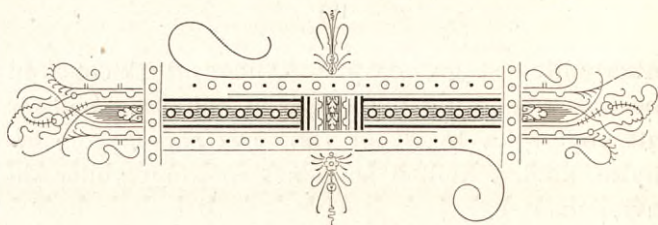
Arnliot lade sin hand på dess hjärta. Det slog med långsamma, dröjande slag. Så lyfte han upp barnet i sina armar, slog sin pelsbrämde mantel omkring det och åkte med hvinande fart hem.

En obestämd glädje, hvilkens orsak han icke kunde fatta, grep honom, medan han ilade fram förbi dunkla furor och öfver frusna moar.

Han var icke mera ensam.

X.

— Säg mig, Arnliot, får jag icke stiga upp nu, frågade en mjuk stämma från stugans inre rum. Jag är nu så stark, att jag ej mera behöfver hvila.

Arnliot reste sig upp från sitt arbete, en konstfull skidstaf, som han slöjdade, och gick in till den, som nyss talat.

I hans bädd låg en späd varelse med ett fint, blekt ansikte, som upplystes af ett par värmande, goda ögon, blickande trohjärtadt upp mot den, som nu var hans värd.

Arnliot trädde fram till bädden och sade:

— Du har varit mycket sjuk, Dag, så sjuk, att jag fruktade för ditt lif. Två nätter och en dag visste du icke till dig, och ännu i går var du mycket svag. Dock vill jag ej afslå din begäran. Gör som du vill!

Dag sprang upp ur bädden och klädde sig samt gick sedan fram till Arnliot:

— Tack, Arnliot, för att du räddade mitt lif!

Ingenting kan jag gifva dig därför, men jag hoppas att någon gång kunna vedergälla dig hvad du gjort för mig!

Därpå såg sig Dag omkring i kammaren och beundrade dess dyrbarheter. Tjusad af all denna rikedom och skönhet, trädde han ut i det yttre rummet. Tåta utrop tolkade, huru vackert han fann hvad han såg.

— Du måste vara mycket rik, Arnliot, utbrast han till sist.

Arnliot log åt hans beundrande utrop — det var länge sedan han log — och svarade:

— Detta är också allt hvad jag äger.

— Men ingen annan har så mycket, ingen, ingen, försäkrade Dag. Låt mig nu se din hustru och dina barn!

— Jag har hvarken hustru eller barn.

— Har du ej!

En outhärlig förvåning aftecknade sig i Dags ansikte.

— Jag är utlage, upplyste Arnliot.

— Du! — Utlage! — Hvarför?

— Jag dödade min släkts fiender.

— Däri gjorde du rätt. Att du icke blifvit utlage i följd af nidingskap, kan jag se på dig. Du är en sällsynt vacker och god man, försäkrade Dag och såg på Arnliot med sina varma ögon.

Åter log denne.

Underbart, att ett barns ord kunde gifva honom en sådan frid!

— Men säg mig nu, Dag, var det Arnliots tur att fråga, hvarifrån du är och huru du kommit

hitupp. I går var du ännu så svag, att jag ej ville störa din hvila, men i dag åter är du så kry, att du synes mig utan fara kunna redogöra för ditt lif.

— Kan du, som är så stor, vara road af att höra hvad en så liten som jag upplefvat, frågade Dag förundrad.

— Ja, naturligtvis. Berätta bara! —

— Utförligt? —

— Så kort eller så utförligt du vill.

Innan Dag började berätta, såg han på ett sammetshyende, som låg på närmaste bänk, och frågade ödmjukt:

— Får jag sitta på detta vackra hyende, medan jag berättar?

Nu skrattade Arnliot högt.

— Sätt dig hvar du vill!

— Jag ville sitta just här för att få se på dig, medan jag berättar.

Solen sken in genom taköppningen och belyste skarpt Arnliots af sömnlöshet tärda, men nu af en stilla frid strålande drag. Dag satt snedt emot honom, så att solen sken endast på ena sidan af hans ansikte. För Arnliot tecknade sig en ädel profil med stora ögon, skuggade af långa fransar, som gäfvö dem ett drömmande uttryck.

— Nu börjar jag, förkunnade Dag.

— Jag lyssnar, sade Arnliot.

— Jag heter Dag, som du för öfrigt redan i går fick veta, och är från Västergötland. Där stod i min barndom — det vill säga, rättade han sig själf, då han såg Arnliot le — för några år

sedan ett stort hof, det största i Götaland, vid namn Godhem. Där funnos hundra gudabilder, men störst bland dem Tors, Odins och Frös.

Vid detta hof var min moder Torlög gydja. Hon hade under sig tio tjänarinnor för att sköta om gudarna och gudinnorna, så att de ej skulle vredgas på götarne, att sy och laga deras kläder, smörja deras ansikten och händer, tillreda deras mat och ordna de stora bloten. Tor var värst att äta, ty han skulle hvarje dag ha fyra stora lefvar nybakadt bröd samt fem marker kött; mindre åto de andre. Balder åt ingenting, ty han lefver af solsken. Af gudinnorna voro många mycket fordrande i sin klädsel, isynnerhet Frigga eller, som du vet hon också kallas, helga hörgabrud, ty hon skulle klädas om hvarje vecka och till de stora högtiderna iföras nya kjortlar och fällar. Om detta icke skedde, blef hon vred, och då var hon farlig. De andra gudinnorna voro ej så fordrande. Hemdalls åttonde sammoder, Atla, ömsade aldrig kläder, och likaså nornan Urd, till ett tecken, att de alltid äro sig lika.

Min moder hade på detta sätt mycket att bestyra, men alla sade, att hennes like finge man leta efter. Hon var dotter till Iskir Gutriksson, som var lagman i Västergötland.

I många år var min moder gydja, och alla heliga föreskrifter följdes noggrannt. Blod blandades hvarje vecka i offerkällan, torsstenen hann aldrig blifva torr, och Odins spjut sände många förnämlige män till Valhall.

Men så kommo män söder- och västerifrån

med nya läror om hvite Krist, som sades vara trälarnas gud, och förvillade sinnena. Tyvärr voro till och med de ättborna så lågt sinnade, att de öfvergåfvo de höge gudar, som förut så troget stått vid deras sida. Främst bland dem var Ragnvald Jarl, som gift sig med en syster till en norsk konung. Han hyllade trälguden, men fick sitt straff, ty konung Olof sände honom till Gårdarike att draga kvarn i all sin tid.

Men hans föredöme hade redan hunnit förleda mängden. Godhems gudar och gudinnor fingo ej mera den mat de behöfde, deras dräkter föllo sönder, Tors kärra höll på att ruttna ned, och Frös vagn blef så dålig, att den knappt kunde bära guden. Hvad under då, att de hämnades? Norrmännen bröto in i landet och nedhöggo människor och boskap, älfvarna flödade öfver, hungersnöd utbröt och pesten rasade. Så kunna de höge gudarne hämnas!

De, som hade blifvit primsignade eller döpte, förklarade dock dessa gudarnes straffdomar på ett helt annat sätt. De sade, att trälguden hade sändt dessa olyckor, emedan människorna hyllade sina egna gudar och icke tillbådo honom, hvilket tydligen var ett orättmätigt kraf från hans sida, ty han var icke ens från vårt land, utan föddes någonstades i Särkland. Med slikt lögnaktigt tal uppretade hans anhängare hvarandra till den grad, att de en natt drogo till Godhem och brände hofvet med alla dess gudar och gudinnor. Innan de gjorde detta, beröfvade de likväl de helige deras smycken, ty trälgudens anhängare älska guld och silf-

ver för högt för att kunna låta det smältas ned bland kol och stybb.

Förgäfves bad och bannade min moder, förgäfves sökte hon hindra detta gudlösa företag. De antände hofvet och förstörde det i grund. Hon sökte rädda något af alla dess heliga ting undan lågorna, men brände sig därvid illa och blef dessutom slagen af kristmännen.

Detta skedde, när jag var fyra år gammal, och har jag intet minne däraf. Men min moder blef aldrig mera frisk efter mordbrandsnatten.

Hon arbetade för att få ett nytt hof uppfördt, men rönte intet bistånd i denna sin sträfvan, ty nästan alla hade öfvergått till den nya läran. Sedan lifnärde hon sig med att bota sjuka, i hvilken konst hon äfven invigde mig.

Så gingo åren. Jag växte upp under min moders hägn, och hon lärde mig hvad hon visste, på det att jag, när bättre tider randades, skulle kunna lära andra, huru de gamle gudarne skulle omvårdas.

Förra vintern blef hon sjuk. När hon kände, att hon snart skulle träda öfver Hels tröskel, kallade hon mig till sin sida, gaf mig många lärdomar och visdomsråd samt befalde mig att lämna mitt gudlösa hemland och draga norrut, där, enligt hvad hon hört uppgifvas, den gamla åsatron ännu hålles i hälgd. Hon sade, att om jag följde hennes bud, skulle jag vid slutet af min vandring, då mina krafter vore uttömda och nöden som störst, finna stöd och räddning. Detta hade uppenbarats för henne i en helig dröm.

Sedan hon talat på detta sätt, dog hon, och jag stod ensam i världen.

Jag följde hennes råd och begaf mig norr-ut. Oerfaren och fattig är jag ju, och svårigheter visade sig på alla håll. När jag kom till Upsala var där ej bättre än i Västergötland. Konung Anund blotade ej mera och hade dessutom tagit bort det guldbleck, som klädde Upsalahofvets inre, och den tunga guldkedja, som var lindad rundt omkring dess mur, samt nedsmält det och däraf gjort en gåfva till en mäktig man i Valand, hvilkens tjänare han tycktes hafva blifvit. I Upsala hölls icke den gamla läran i större heder än i mitt eget hemland.

Min moder hade också lärt mig spela giga, och med tillhjälp af denna konst tog jag mig fram efter vägarna. Redan på vårsidan sjuknade jag dock in i Järnbäraland och måste stanna i Hedemora flere veckor, men botade mig till sist själf med de läkemedel jag medför.

Jag hade hoppats att kunna hinna hitupp till hösten, men jag var svag efter sjukdomen; vägarorna voro dåliga och människorna så gästvänliga, att de bjödo mig kvar och ville behålla mig för att njuta af min gigas toner och läkas af min moders underbara örter. Färden gick långsamt. Hösten kom med ränn och mörker, vintern med snö och köld, men jag gick dock min väg fram. Jag hörde en röst i mitt inre, som sade: gå, gå!, och jag gick.

Den kvällen, då jag kom till det lilla huset vid sundet, var jag mycket trött och önskade följa

den bleke, mörkhåriga mannens inbjudan att värma mig vid hans härd, men då hörde jag åter rösten: gå, gå! Och jag gick, fast mina ben svigtade. Till sist förmådde jag intet mera, utan sjönk ner. Jag visste icke till mig på länge, men när du tog mig i dina armar, vaknade jag upp för några ögonblick och tänkte: nu är jag äntligen kommen dit jag skall! —

Dag hade slutat sin långa berättelse. Arnliot nickade vänligt till honom och sade:

— Jag tror du har kommit till rätt ställe. Här får du stanna huru länge du vill. Jag behöfver sällskap i ensamheten, och du kan alltid vara till någon nytta för mig.

— Tack för ditt goda löfte, svarade Dag. Här stannar jag gärna. Ingenstädes har jag sett så mycket vackert som hos dig.

— Men du har icke sagt mig hvilken din fader är, anmärkte Arnliot.

— Min fader är Frö, svarade Dag med käckhet.

— Guden, undrade Arnliot.

— Ja, guden Frö, bekräftade Dag.

Arnliot satt en lång stund tyst. Något sådant hade han ej förr varit med om. Hvarifrån kunde pojken hafva fått sådana inbillningar?

— Kanske du ej tror på gudar, frågade Dag.

— Nej, jag har aldrig behöft dem, svarade Arnliot leende.

Då reste sig Dag, fattade den lilla resrensel, hvori han hade sin giga och sina läkemedel förvarade, räckte sin hand åt Arnliot och sade:

— Det blef vida kortare gästning hos dig än jag tänkte. Min moder befalde mig draga hit upp, där jag skulle finna den gamla gudatron hållen i ära. Jag träffar dig och tror, att du är en af dem, som icke svikit förfädrens heliga läror; jag ämnar stanna hos dig, men får så höra, att du är gudlös. Tack och farväl!

Han stod där smärt och blek med ett bestämdt uttryck kring sin barnsliga mun.

— Sakta, min unge vän, uppmanade Arnliot. Icke skola olika åsikter om gudarna skilja oss åt. När allt kommer omkring, kunna vi törhända enas.

— Jag skall pröfva dig genast, inföll Dag, som tydligen med ledsnad lämnade den fristad han nyss funnit.

— Har du icke hört, fortsatte han med en stämman, som darrade af rörelse, huru Tor åker på molnen och slungar sina viggas, har du icke sett Odins sällsamma runor och lärt känna hvilken makt Frö har, när han på kort tid frigör vågorna, kläder all naturen i grönt och ger äring åt sina älsklingar? Har du ej sett Hemdals rägnbåge, Lokes flammande eld och Ägirs vågor, hört bruset af Njårds vindar och lyssnat till Brages sånger? Har du ej sett Friggerocken på himlen och Mundelföres barns skimrande klot?

Han höll upp, likasom öfverväldigad af alla de härligheter han kände till och beundrade.

Arnliot insåg, att han måste falla undan något för att ej såra Dags friska tro och varma tillförsikt.

Han sade därför:

— Visst har jag sett och hört allt detta och beundrar det lika mycket som du.

— Ja, men då tror du ju på gudarna, inföll Dag lifligt, glad öfver att den hotande meningsskiljaktigheten icke nödsakat honom rymma fältet.

— Låt mig nu höra berättelsen om din fader, uppmanade Arnliot, som önskade leda Dags uppmärksamhet in på ett annat område och därvid beslöt att låtsa, som om han satte tro till hvad denne skulle komma att berätta. Han var säker på, att det oblidkeliga lifvet inom kort skulle gifva det unga sinnet en helt annan uppfattning.

— Min moder, fortsatte Dag, tydligen nöjd med, att Arnliot icke vidare uttalade några tvifvelsmål, hade, så länge Godhem ännu reste sig i all sin härlighet, för sed att hvarje vår, såsom bruk varit alltsedan uråldriga tider, ställa Frös bild på hans vackert snidade och silfverskodda vagn, förspänd med svarta oxar, och låta honom på detta sätt draga från härad till härad för att gifva riklig äring. Under de första åren räckte hennes färd många veckor, och hon fick börja den i en månaden för att innan solmånadens slut hinna med alla härader, som önskade välsignas af just Godhemsguden, ty om de också själfva hade höf, voro dock deras gudabilder vida mindre mäktiga än vår. Då var Frö i Godhem så ansedd, att hans bild vid hvarje häradsgräns möttes af högtidsklädda skaror, som ledsagade vagnen och ibland spände ifrån oxarna för att själfva dragas, gifvo Frö mat och mjöd samt hyllade honom.

på alla sätt. Men under de senare åren blef det helt annorlunda.

Här suckade Dag och såg djupt sorgsen ut, men fortsatte sedan:

— Människorna trodde ej mera på Frö. När han nu kom på sin vagn, spottade somliga åt honom; andra skrattade. Flertalet var likgiltigt.

Men min moder fortsatte likväl sin färd, följd af några trogna, hvilka ännu aktade guden såsom han förtjänade.

En kväll hade hon kommit till ett häradshof, hvarest hon alltid plägade bereda rum för sin vagn och gudabilden. Gydjan var borta, och hon lade sig i hennes kammare.

Om natten vaknade hon vid, att guden Frö stod bredvid henne. Hon häpnade, såsom naturligt var, men då han smekte henne och talade kärliga ord, blef hon lugn till sinnes och lät honom dela bädd med sig. Vid afskedet gaf han henne till minne ett kostbart spänne af guld samt sade, att hon med detta skulle kunna bota många sjukdomar.

När hon följande morgon kom ut i hofvets sal, stodo vagnen och Frös bild där, såsom hon lämnat dem. Dock hade han förlorat sina smycken och hans kläder voro oordnade, ty guden hade ju i alla tider varit van att blifva klädd af andra, men denna gången hade han gjort det själf.

På detta sätt blef Frö min fader, afslutade Dag och betraktade Arnliot för att utröna, hvilken verkan berättelsen gjort på honom.

Men denne, som behöll sina tankar för sig,

låtsades icke märka, att Dag forskande såg på honom, utan frågade:

— Har du kvar spännet? Får jag se det?

Dag ryckte upp en snodd, som han bar om halsen, drog den öfver hufvudet och lämnade Arnliot den jämte det vidhängande smycket.

Detta utgjorde hälften af en spännbuckla, ut-sirad med draxslingor, men var ej förfärdigadt af guld, utan af silfver, ty det skimrade blekt i kanten. Arnliot betraktade först framsidan mycket noga och kastade sedan en blick på baksidan samt var färdig att lämna det tillbaka, då Dag sade:

— Det finnes några runor på baksidan, om du ser noga efter.

Arnliot synade nu smyckets baksida och märkte, att vid dess ena kant voro några runor ristade, dock ej med runspets och konstnärligt, utan med en nål och tämligen vårdslöst.

Han skärskådade runorna länge, men kunde ej tyda dem. Han hade ej förr sett några af detta slag.

Men då han vände kanten af smycket mot sig, såg han genast hvilket ord det var.

— Här står Gunnar, anmärkte han.

— Dessa runor har ingen förr kunnat tyda, invände Dag. Huru kan då du säga deras mening?

— Runorna äro norska och af ett slag, som mycket användes i Trondelagen, förklarade Arnliot, och jag har sett många af dem i Jämtland. Men söderut torde de vara mycket sällsynta.

— Min fader Frö har många namn, sade Dag,

men aldrig har jag hört, att han kallades Gunnar, tillade han betänksamt.

Det hade ej heller Arnliot hört, men han aktade sig noga att säga det. —

Genom att icke tvista med sin unge vän om olika trosåsikter fick han sålunda behålla Dag och gladde sig däråt. Ensambeten hade varit nära att förkrossa honom, men nu hade räddningen kommit i en ung, frisk själs skepnad.

Hädanefter blef tiden aldrig lång för honom. Han hade tusen saker att lära Dag, och denne visade ett brinnande begär att utveckla sig. Ehuru blott fjorton år gammal, hade han redan en vilja som få och sträfvade af alla krafter att göra sitt bästa.

Han åtföljde sin husbonde på hans jakter och ströftåg, bar hans byte och hvad annat denne ville anförtro honom samt gjorde mycken nytta särskildt då det gälde budskickningar och spejeri. Arnliot tillsade honom att ej visa sig för Erle, som han misstrodde, utan först då det blifvit mörkt smyga sig förbi hans koja under vintern samt om sommaren, när färjan var i gång, ej använda denna, utan låta ro sig öfver vid Landsom. Arnliot var nämligen rädd för, att om Erle finge se Dag, skulle den förre misstänka, att han vistades hos honom, och för vägfärande framställa hans unge kunskapare som sven åt en fredlös.

Då och då skickade han Dag ut att spela giga i bygderna och under tiden göra sig under rättad om, huru förhållandena artade sig. Nästan hvarje gång Dag återkom, hade han något att

omförmåla. Äfven hos Faste och Tore hälsade han på, sedan dessa på förhand blifvit af Arnliot underrättade om huru de skulle upptaga Dags fromma tro, och blef af dem på bästa sätt omhuldad.

Om dagarne upptogs deras mesta tid af utelif. Dag blef en rask skidlöpare, som gled lik en mård mellan furorna, en skottsäker bågskytt och en flink spjutkastare. Arnliot märkte till sin förvåning, att denna till utseendet så späda och outvecklade kropp besatt en ovanlig kraft och smidighet. Senorna voro som af stål och musklerna fasta och spänstiga.

Kvällarna fördrefvo de med allsköns idrott, slöjd, fäktning och spel. För slöjd hade Dag mindre lust, men i fäktning åter vann han stor färdighet, hvilket var mindre att undra på, då han hade en sådan lärare. Mest roade honom dock spel. Hans glädje och beundran kände inga gränser, när Arnliot en dag kom hem med schackspelet, som Zoë skänkt honom. Med det spelade de hädanefter nästan hvarje kväll.

Sålunda förflöt tiden på det angenämaste sätt. Arnliots goda sömn hade återvändt. Han kände sig lika stark och modig som någonsin förut. Under vintern hördes hans fiender ej af; Torar lagman satt ännu på Hof. Skulle de verkligen låta honom vara i fred?

På våren hade Erle stora nyheter att berätta. Konung Olof hade dödat Erling Skålgsson som drottensvike, och hade detta haft till följd, att äfven Agder, Rogaland och Hördaland rest sig

mot honom. Öfvergifven af nästan alla sina forna vänner, hade han måst fly till Sverige samt därifrån rest öfver till sin hustrus frände Jaroslav i Koenugård.

Med sorg hörde Arnliot detta. Därigenom betogs honom hoppet att i Norge till sist vinna det stöd han behöfde och att där se den man, till hvilken han hela sitt lif så mycket längtat.

Tid efter annan drog Dag ut för att speja och spana. Visserligen var det långsamt för Arnliot att sitta allena, men till ersättning för några dagars ensittelif återfick han Dag med alltid glad håg och många nyheter.

En gång på eftersommaren sände han honom ut på en färd, som mycket länge hägrat för Dag. Ofta hade denne nämligen talat om Frösön, som han ännu icke sett, och bedt Arnliot att få vandra dit för att beskåda hofvet och taga reda på, huruvida gydjan rätt vårdade sig om Frö. Arnliot hade länge motsatt sig denna önskan, emedan han fruktade för att Dag under en så lång färd skulle kunna råka ut för illdådare, men hade omsider till Dags stora glädje lämnat sitt bifall. Då denna färd skulle företagas, gaf han honom i uppdrag att på samma gång besöka Hof, Rossbol och Odensala samt höra efter, huru förhållandena där stälde sig.

Efter en vecka återkom Dag och berättade sina erfarenheter. Först började han med hvad som låg honom själf mest om hjärtat, hofvet på Frösön, och förklarade sig fullt tillfredsstäld med hvad han där sett. Både människor och hundar hängde i

offerlunden, torsstenen hade aldrig blifvit torr, odinsspjuten funno användning, eld brann ständigt på altarets äril, gudarne voro dyrbart smykkade och hofvet i det hela praktfullt.

Sedan öfver gick han till att tala om hvad Arnliot önskade veta. För denne var det en viktig nyhet att få höra, att Torar vid nästa vårting skulle afsäga sig lagmansvärdigheten, öfverlämna hufvudgården åt sin måg och efter midsommaren flytta till Näsgata för att där i lugn tillbringa sina återstående dagar.

Arnliot glädde sig åt denna nyhet, ty nu skulle det ögonblick han så länge motsett komma.

Anländ till Rossbol, hade Dag gått in i stugan och länge spelat för de därvarande. Alla hade uppmärksamt lyssnat till hans giga, isynnerhet husfröjan, som var mycket vän, men såg blek och lidande ut. När han föredrog sitt vackraste stycke, en vemodig visa i långsam takt, hade han sett, att hon förstulet borttorkade tårar, som välde utför hennes kinder.

— Såg du hennes man, frågade Arnliot.

Nej, honom hade Dag icke sett.

Han hade blifvit rikligen undfägnad. Då han stod i begrepp att gå därifrån ropade husfröjan honom till sig och frågade, om han, som vore så ung och droge efter vägarna, icke hellre ville stanna hos henne och ägna sig åt någonting hederligare än att vara gigare, men Dag hade svarat, att han bäst tyckte om detta lif. Då hade hon tagit löfte af honom, att när han härnäst komme till bygden, icke glömma hennes hem.

På Odensala åter hade han fått ett helt annat mottagande. Likasom om han på förhand anat detta, hade han redan på gården spelat upp ett stycke. Många hade kommit och lyssnat på honom, då helt hastigt en ännu ung kvinna med gråsprängdt hår trädde fram och sade, att om han spelade blott en enda ton till, skulle hon bädda honom i torf och tjära, hvarpå hon genast gick in till sig, säker på, att hennes befallning skulle åtyldas.

Arnliot behöfde icke fråga, hvilken denna kvinna var. —

På hösten blef Arnliot sjuk, sedan han varit ute ett helt dygn i skogen. Själf tillskref han sjukdomen den orsaken, att han gått sig varm och sedan slumrat in på fuktig mark, men Dag hade en helt annan uppfattning och bad, att han skulle få bota honom.

Arnliot nekade härtill och sade, att sjukdomen nog skulle häfvas af sig själf, men då han under natten blef feberhet och till och med talade i sömnen likasom i yrsel, blef Dag mycket sorgsen. För att lugna honom, måste Arnliot lofva att på kvällen underkasta sig den kur han föreskref.

Dag visade sin påse, som han endast då och då under sina färder hade någon användning för, och började, medan Arnliot betraktade honom med feberheta ögon, en liten, så lydande föreläsning:

— På det att du icke må tro, att jag ej känner till dessa saker, skall jag först förklara för dig, hvilket det onda du råkat ut för är. Det finnes

icke så mycket att gissa på, ty din sjukdom har ganska bestämda egenskaper.

Du har råkat ut antingen för alfver eller vättar. I förra fallet har du fått alfeld, alfvalåst eller alfvaslott, i det senare tiråk. Hända kan också, att du skadat både alfver och vättar, ty du är ju ömsom varm och ömsom kall.

Då du helt säkert icke vet, huru härvid tillgått, skall jag säga dig, att hela jorden, luften, vattnet och himlen äro uppfyllda af för oss osynliga väsen, som dock själfva se oss. Häri visar sig fåfängligheten af människans klokskap, då hon tror sig känna allt, ehuru hon fattar allenast en del. Det finnes tusende arter af väsen, utrustade med många flere och finare sinnen än vi. Just i följd af sina svaga och inskränkta sinnen stöta sig människorna med dessa luftiga varelser.

Du sade, att du trodde dig hafva blifvit sjuk, emedan du först varit mycket varm och sedan mycket kall. Men hvarken i värme eller i kyla ligger sjukdom. Orsaken därtill är en helt annan.

Då du lade dig på mossan att hvila, kom du midt i alfvernas dans. Du satte dig kanske på deras drottning eller slet af vingarna på konungen eller krossade några af de skönaste danserskorna. Eller du slog ned som en hård, grof människa i ett vättaläger, medan de offrade åt luften eller himlen, trampade ned deras offer och sargade med din kropp deras fina lemmar.

Nu veta nog både alfver och vättar, att människorna icke se dem, och de kalla dem därför

blindmän, men de vilja lära dem att akta på det osynliga och inse, att däri ligger det mäktigaste, som finnes i världen. Därför sända de, när de blifvit förolämpade eller skadade, sjukdomar som en varning och maning att tro på det osynliga.

Har icke också du sett, att när någon varit illa därän och stått vid Hels tröskel, han icke mera skrattat åt de underbara berättelserna om hvad själen dunkelt anar?

Du har nu fått en sådan varning. Tack vare min moders konst, som jag lärt, kan jag dock rädda dig undan döden. Men läkemedlen ligga icke i människokrafter, ty dessa äro för svaga att täfla med högre väsendens, utan i den värld, hvori alfver och vättar dväljas. De älska blommor och träd, skogens, ängens och bergets ättlingar, som själfva under sin för oss synliga form dölja osynliga väsen af underbar skönhet och styrka.

Med deras hjälp kunna vi bota de sjukdomar alfvernas och vättarnes vrede ådrager oss.

Strax sedan jag kommit till dig, frågade du mig hvad min påse innehöll, och när jag svarade, att det var blommor och telningar, som kunde återförskaffa sjuka deras hälsa, log du åt mig. Men nu skall du få se, huru märklig deras kraft är.

I min påse finnas ringormsgräs och odört, tornässla och tibast, baldersbrå och pukhafre, rönno och altelningar, friggegräs och alfnäfver, vendelrot och torsskäg, kraftstenar och fisklefver, många andra saker att förtiga.

— Vet du hvad de i Jämtland säga om dylika

läkemedel, frågade Arnliot, som icke kunde låta bli att skämta med den svärmiske Dag. De säga:

*Jag var en tok, som lärde bot
med tifebast och vendelrot.*

— Sådant fäster jag mig icke vid, utbrast Dag förtrytsamt.

— Men hvarför bär du i din påse allt detta med dig hit upp, log åter Arnliot. Många af de saker du nämnde finnas ju i hvarje backe häruppe.

— Nu hör jag då verkligen, att du är alldeles okunnig i Odins höga konst, snäste Dag med en ovanlig skärpa i stämman. Du tror, att blomma som blomma, telning som telning hafva samma makt att läka. Men du far vill. Allt, som skall beredas till läkemedel, skall hämtas under iakttagande af en mängd föreskrifter. Ny och nedan, väderstreck och vattendrag, tid och timme, form och färg, ort och ställe — hundra olika saker måste beaktas, för att man skall rätt kunna insamla örter. Tror du, att ringormsgräs har någon helande kraft, om du ej bryter det med vänstra handen? Tror du alfnäfver nyttar till något, om du ej rifver af den i solnedgången? Tror du en altelning botar, om den ej vrides upp motsols? Du känner icke alls till denna underbara kunskap!

Arnliot märkte, att Dag råkade i misslynne, och tröstade honom på det sätt han tyckte skulle vara bäst verksamt. Han tog på sig en djupt begrundande min och sade:

— Du måste hafva rätt. Detta är verkligen en stor konst.

Dags ansikte lystes genast upp.

— Jag skall bereda dig en dryck, hvaraf du skall dricka en skål i kväll, en två timmar därefter och en tredje vid midnatt. I fall du somnar in mellan skålarna, skall jag väcka dig, ty jag ämnar vaka vid din bädd, tills du druckit ur den tredje skålen.

På aftonen tog Dag örter ur sin påse och kokade dem tillsammans, medan han mumlade ord, hvilkas betydelse endast han själf förstod. Sedan silade han af blomresterna och slog i en skål en del af drycken, medan den ännu var brännande het.

— Drick nu! Om det smakar illa och bränner i halsen, gör det ingenting, uppmuntrade han och förde skålen till Arnliots läppar.

Hett var det också, så det förslog, men Arnliot måste lyda. Medan han drack, läste Dag åter några strofer.

Sedan lade han en björnhud öfver den sjuke och tillsade honom sofva. Denne lydde som ett godt barn.

Samma tillvägagående upprepades två gånger, hvarpå Arnliot fick vara i fred. Men när han började svettas, så att han trodde sig skola upplösas, och kastade ifrån sig björnhuden, som Dag myndigt befallt honom använda till täcke, kände han en liten, men kraftig hand, som åter bredde den öfver honom, och hörde en välkänd stämma, som tillsade honom ligga stilla.

Då dagern lyste in genom taköppningen, låg han i sin säng rödkindad och frisk. Dag hade stått och sett på honom, medan han sof. Då han vaknade, slog han till ett belåtet skratt och ropade:

— Nu, Arnliot, kan du väl ej tvifla på Odins konst? —

Samma dags kväll sutto de som vanligt och samspråkade, sedan de slutat sin nattvard. Arnliot sade:

— Kom hit, Dag, skall jag säga dig någonting, som du helt visst aldrig skall glömma.

Dag gick fram till honom, gled ned på knä och intog sin älsklingsställning, när han ville lyssna uppmärksamt till hvad Arnliot brukade berättas om Miklegårds under och Gårdarikes många städer. Han stödde hakan mot handen och lät armbågen hvila mot Arnliots knä samt såg upp i hans ansikte.

— Jag har alltid älskat barn, Dag, och vet du hvarför? Därför att barn, om de rätt behandlas, vanligen äro goda till sinnelaget. Man ser, huru deras ansikte lyser af okonstlad vänlighet, huru deras små ben tjänstvilligt sättas i rörelse, när en vän begär, att de skola uträtta någonting, huru deras små händer tacksamt och gladt mottaga den minsta gåfva.

Och deras ögon sedan! Du är själf ett barn, Dag, och därför kan du ej se såsom jag ser. Deras ögon skifta i ett ljus af oskuld, förstånd och mildhet. De likna en källa, som ingenting grumlat.

Barnen äro mycket bättre än de vuxna människorna. Och dock blifva de, medan de växa upp, alldeles lika de äldre. En dag, förr eller senare, förändras deras anlete: dragen hårdna, munnen blir trotsig, ögat grumladt, och man läser däri rädsla, lömskhet, hat eller högfärd. Det är,

som om man ej hade samma barn framför sig. De hafva vaknat till lifvet; de hafva blifvit mäniskor.

Somliga vakna förr, andra senare, några redan i unga år, många åter först som män och kvinnor; en del vaknar aldrig, men dessa hafva också ej haft någon blick, värd att fästa sig vid. Men hvarje gång en barnasjäl vaknar, sker det genom någonting styggt, förfärligt, förkrossande. Själ vaknade jag tämligen sent till lifvet, men när jag gjorde det, ryggade jag tillbaka, så hemskt tedde det sig för mig.

Vi hafva talat om gudar, du och jag, Dag. Mäniskorna hafva många gudar. Det synes mig dock, som om de glömt en gud, barnens, men om de dyrkade honom, skulle världen blifva sig helt olika.

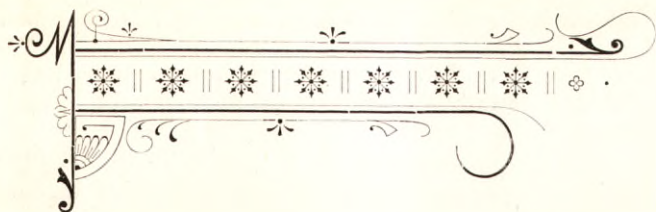
Äfven du skall vakna en gång, Dag. Men när du vaknar, glöm ej, huru mycken skönhet och godhet du sett som barn!

Arnliot smekte hans lena lockar. Dag, som betraktat honom hela tiden, medan han talade, slog nu ned sina ögon och sade med ett ovanligt allvar:

— Allt hvad du nu sade förstod jag icke, ty du är gammal och jag är ung, men när jag, såsom du säger, vaknar, skall jag minnas dina ord.

Under sådana samtal förflöto de långa höstkvällarna fort.

XI.

Där det led framemot jul, började Arnliot åter få onda drömmar. En vinter hade hans fiender lämnat honom i ro, men han kunde ej lita på, att de skulle längre hålla sig overksammas.

Ingalunda motsåg han dock med fruktan den dag han skulle sammandrabba med dem. Tvärt om kände han en hatblandad glädje och ett segervisst trots vid tanken på att ännu en gång få hugga in på vänner och anförvanter till dem, som störtat honom. Helt säkert skulle han ock bland de anfallande återse dem, som innebränt hans moder samt dödat hans syskon och svåger.

Hvad som gjorde honom orolig var sålunda ej striden, utan ovissheten om när den skulle stånda. Det var denna, som störde hans natthvila och ofta gaf hans drömmar klang af svärd och färg af blod.

Det goda hade dessa drömmar med sig, att de beredde honom till kampen. Sedan han hvarje kväll väl tillbommat främre dörren, lät han Dag

ligga strax innanför, på det att denne vid minsta buller skulle kunna väcka honom. Äfven i öfrigt gjorde han sig redo. Han ökade ut sin brynja, så att denna, hvilken förut nått endast ett stycke nedom höften, nu räckte till knäveckan; han försedde sin hjälm med nytt nässkydd af starkaste slag och höll sina vapen i det mest stridsdugliga skick.

Han ansåg sig hafva att vänta sina fiender först sedan så djup snö fallit, att de kunde rädda fram på skidor.

Men äfven sedan snön kommit, gick natt efter natt, utan att de hördes af.

Denna väntan blef olidlig för Arnliot. Han ville hafva slag i saken. Äfven med fara att öfverrumplas måste han skicka bort Dag som kunnskapare.

— Nu, kära barn, sade han en dag i frostmånaden, måste du begifva dig hemifrån på någon vecka. Du skall noga följa mina föreskrifter. Bådas våra lif bero kanske härpå.

— Som du befaller, Arnliot, sade den alltid tjänstvillige Dag.

— Du skall gå till Rossbol och låtsas, som om du vandrat ett långt stycke under dagen samt därigenom blifvit trött och nästan sjuk. Där skola de mottaga dig väl, ty husfröjan Helga är en mycket god kvinna, och hon skall med glädje återse dig, alldenstund hon första gången du var hos henne ville, att du skulle stanna.

Din spelade svaghet gör, att du med tacksamhet mottager deras gästfrihet, men du skall i

alla fall icke länge låtsas vara sjuk, utan snart kunna vistas uppe. Om någon råkat ut för alfver eller vättar, hjälper du honom med dina örter; om någon är sorgsen, spelar du på din giga; om någon är glad, glammar du med honom; med ett ord, du gör dig behaglig för alla.

Under tiden söker du utforska, om något anslag emot mig är i görningen. Detta får du bäst veta genom att lyssna till hvad husbonden och husfröjan tala med hvarandra. Vidare föreskrifter behöfver jag ej gifva dig, ty du är slug nog att veta, huru du skall ställa dig.

— Jag skall göra mitt bästa, försäkrade Dag.

— Och dröj ej för länge borta, tillade Arnliot. Du vet, huru lång tiden blifver mig, då jag icke har ditt sällskap.

Dag skänkte Arnliot en erkänsam blick till tack för hans vänliga ord, hade snart sin lätta utrustning färdig och försvann.

En vecka därefter kom han sent om kvällen tillbaka och mottogs med öppna armar af Arnliot.

Dag aftog sin snöiga mantel, hängde försiktigt upp sin dyrbara påse på väggen, innan han besvarade Arnliots hjärtliga hälsning, och satte sig sedan ned vid stockelden, på hvilken ny ved lades.

— Nu skall jag berätta hvad jag erfarit, började han, sedan han under förklaring att han icke alls var hungrig afböjt Arnliots erbjudande att duka upp hvad huset förmådde. Åtskilligt däraf förstår jag icke själf, men du torde bättre veta hvad betydelse ligger i en del saker, som jag hört.

Såsom bestämdt var, kom jag till Rossbol trött och utfaren. Alla tycktes känna igen mig. Husfröjan blef mycket glad, när hon såg mig, tillredde en bädd i dagligstugan, gaf mig mat och pysslade om mig på bästa sätt.

Dagen därpå var jag också dålig, hvarför de buro mig upp på loftet, där jag fick ligga fullkomligt ensam.

Husfröjan själf gaf mig mat. Medan jag åt litet af dagvarden, satte hon sig på bänkkanten och såg på mig med sina milda, sorgsna ögon.

— Jag vet icke hvad det är, sade hon till slut, men du har någonting egendomligt med dig. Det är, som komme med dig ljufva hälsningar från fjärran, doft från en osedd strand, ljus från en annan värld. Strax jag såg dig, klack det till i mitt hjärta. Jag kan ej säga hvad det är. Det är icke kärlek, ty du är ju ännu ett barn; det är icke heller vemod, ty du har ju aldrig gjort mig någon sorg, men det är en frid, som jag ej på länge vetat af.

— Jag förstår ej hvad du menar, svarade jag då, men kanske du anar, att jag känner hemliga krafter, som förmå lindra och läka. Mig själf skall jag också bota, och innan nästa dags morgon skall jag åter vara frisk.

— Kanhända du har rätt, hviskade hon då tankfullt, men jag tror ej, att det är detta, som drager mig till dig.

Sedan talade vi länge om dessa läkemedel. Hon underrättade mig om, att en af hennes huskarlar vore mycket sjuk, och bad mig hjälpa ho-

nom. Jag lofvade att göra det, när jag själf blifvit frisk.

Påföljande morgon steg jag upp och gaf huskarlen en dryck, som återförskaffade honom hälsan. Husfröjan tackade mig innerligt härför.

Sedan gjorde jag min af att vilja begifva mig i väg, men lät öfvertala mig att stanna ännu några dagar. Jag bad då att fortfarande, när jag så önskade, få hålla till på loftet — där jag bäst kunde speja och lyssna — hvilket också tillstaddes mig.

Husbonden var sällan hemma, och när han var det, böto han och husfröjan ej många ord. En dag hade han dock sagt henne någonting, som gjorde henne mycket upprörd. Hon hade tårar i ögonen hela kvällen.

Jag spelade min giga för alla, som ville höra därpå, men ibland för husfröjan ensam. När folket gått ut på arbete, kom hon upp till mig på loftet, och då lät jag mina vackraste stycken ljuda. Mest tyckte hon om den där vemodiga visan du vet; hvar gång jag spelade den, grät hon.

Men hvarken vid matbordet, i eldhuset, på loftet eller i smedjan hörde jag någonting misstänkt. Dag gick efter dag, och redan misströstade jag om att kunna meddela dig något af vikt, då husfröjan i går kallade mig afsides och sade:

— Du, som är så kunnig i en mängd hemliga saker, kan du säga mig, om en dag är lyckodag eller icke?

Då jag jakade härtill, frågade hon:

— Behöfver du någonting särskildt för att kunna bestämma detta?

Jag nämnde då, att jag för detta ändamål måste använda en skål vatten, ljus och tenn.

— Gå då upp på loftet, hviskade hon, där vi få vara ensamma! Jag skall strax komma efter.

När hon kommit med hvad jag önskat, sade jag:

— Men det är mig omöjligt att bestämma en lycko- eller olycksdag utan att veta någonting om hvad saken gäller. Du måste åtminstone antyda hvad det är fråga om.

— Det är snart sagdt, hviskade hon. En barn-
domsvän till mig har dödat flere af mina och min
mans fränder. Men denne min barndomsvän var
min trolofvade, och min man tog mig med svek
ifrån honom. Nu hafva de beslutat döda honom, se-
dan jag i snart två år hindrat dem därifrån genom
att hota med, att om så sker, vid tinget begära
skilsmässa samt därvid framdraga hvad dessa män
och Tora Vimundsdotter med svek och falskhet
brutit mot mig och min trolofvade. Men nu säga
de, att de icke vidare bry sig om mina hotelser
och skola dräpa honom i andra veckan efter jul,
sedan midvintersfesterna äro öfver. Därför önskar
jag veta af dig, huru dagarna i den veckan ställa
sig.

Jag tog då skålen, som var fylld med vatten,
tände ljuset och göt under besvärjelser tenn i
vattnet.

Sedan jag länge betraktat de sällsamma ge-
stalter, som tennet bildade, sade jag:

— Alla dessa dagar äro olyckliga.

— Men för hvem, frågade husfröjan.

— Det vet jag icke, svarade jag, som nu tyckte mig fått besked nog.

Då suckade hon djupt och gick ifrån mig. —

I middags tog jag afsked, ehuru de alla ville kvarhålla mig, men för att ej göra husfröjan ledsen, sade jag, att jag skulle komma tillbaka för tredje gången, men sedan aldrig mer.

Då frågade hon:

— Huru kan du veta, att det då är sista gången?

Jag svarade, som orden föllo mig i munnen:

— Jag kommer icke hit mer än en gång till.

Så skildes vi åt. Husfröjan stod länge i svalen och såg efter mig.

Dags berättelse gaf Arnliot mycket att tänka på.

Han förstod nu, att berättelsen om att han dräpts i Miklegård icke stod i det minsta sammanhang med Havalds död, utan helt enkelt var en lögn, som hans fiender låtit utsprida genom en köpman, hvilken de mutat med gåfvor. På annat sätt kunde Helgas ord ej förklaras.

Dessutom hade han fått veta, att han skulle öfverfallas i andra veckan efter midvintersdagen.

Hvem kunde väl hafva angifvit hans gömställe? Fienderna måste åtminstone ungefärligen känna till hvar han slagit sig ned; annars kunde de ej tala om att öfverfalla honom.

Midvintersdagen ingick, och veckan därpå svann. Den andra veckans första dag sade Arnliot:

— Nu skall du hvarje dag i skymningen gå ned till sundet, men akta dig, så att ej Erle får se dig. Vägarna äro nu befarna af många människor, så att det blir dig lätt att undgå hans ögon, och dock kan du komma honom nära. Någon måste ha upptäckt mitt gömställe för mina fiender, och det kan ej vara någon annan än Erle. Ser du förnämliga och fullrustade män tala med honom, så smyg dig fram och lyssna till hvad de säga. Lyckas du då ej få reda på deras planer, så gå ej från trälens stuga, förr än han släckt sitt ljus, ty först sedan han gjort detta, är det tydligt, att han den kvällen ej mera väntar någon.

Dag följde befallningen. Första, andra och tredje natten kom han hem med oförrättadt ärende, men den fjärde hade han fått visshet.

Han berättade:

— Länge hade jag väntat i kväll och sett flere flockar draga öfver sundet samt var redan betänkt på att återvända hem, då jag ihågkom din maning att stanna, så länge Erle höll sin stuga upplyst, hvilket ännu var fallet. Jag stod just bakom en stor fura vid sidan af vägen och spejade, då plötsligt sex präktigt rustade män kommo rännande på skidor västerifrån samt stannade utanför Erles stuga. Försiktigt smög jag mig fram. När de sex trädt ur sina skidor och gått in till trälen, följde jag efter samt stälde mig, nedmörkt som det var, vid dörren och lyssnade. Jag hörde då en röst, som sade: du får denna, om du visar oss vägen; sedan munlades någonting, som jag ej hörde, därpå yttrade en vresig stämma:

men det är ju så mörkt i natt, att vi i striden kunna hugga ned hvarandra, hvartill en ödmjuk stämma svarade: vid midnatt är nytändning. Jag hade hört nog och skyndade hem. —

Nu förestod sålunda den afgörande kampen. Arnliot gjorde nödiga förberedelser, förstärkte främre dörren och påtog brynjan.

Redan före midnatt släckte de stockelden. Dag, som äfven var fullrustad, tog plats vid dörren och tillsades, att när han hörde någon slå på den, sjelf också bullra, så att de anfallande finge den tron, att Arnliot vore inne i stugan. Under det dessa sökte bryta upp dörren, skulle Arnliot hastigt smyga sig ut bakvägen, kringgå klippan samt falla öfver dem som en stormvind. När Dag hörde, att striden börjat, skulle han öppna dörren samt skynda fram till fienderna, men ej gifva sig i strid med någon viss af dem, utan passa på och utdela hugg där han så fann lämpligt.

När allt sålunda var förberedt och Arnliot stod fullrustad, darrade han i hela sin kropp af en gränslös vrede, ett okufligt hat. Aldrig förr hade han känt sig så stark som nu. Hans muskler svälde och sjönko, likasom om de hungrat efter strid, hans hand knöt sig järnhård kring den dödande Hel, hans bröst tycktes vara nära att spränga brynjan. I detta ögonblick tilltrorde han sig kunna störta fram mot en hel här och vara säker om att ej falla, förrän han dräpt hundrade fiender.

Midnatten hade kommit. Dag låg andlöst

lyssnande vid dörren. Nu hördes någonting tassa därutanför, sedan några hviskande röster, och till sist erhöll dörren en häftig stöt. Dag bullrade så mycket han förmådde, medan Arnliot smög sig ut bakvägen.

De sex stodo i en klunga utanför dörren, då han störtade fram mot dem.

En mera ojämn strid kunde man svårligen få se. Icke emedan sex stodo mot en, utan emedan dessa sex föreföllo vanmäktige mot denne ende.

Arnliot var icke mera en människa, utan lik dunderaren Tor, som slungar sina viggjar. Fulla af häpnad öfver den jättegestalt, som i det klara månskenet gled fram bakom klipphällen, hunno hans fiender icke hämta sig, förrän Tord Tråke stupade, klufven från hjässan ned till bröstspännets af Hels fruktansvärda egg.

De öfriga ryggade tillbaka, men rusade sedan alla fem emot honom.

Hvartill tjänade dock deras hugg och stötar? Svärden mötte en ogenomtränglig hjälm och en ständigt påpasslig sköld; spjuten kunde icke genomtränga denna konstfullt vridna brynja. Men Arnliots hugg föllo dess kraftigare. Kussi Kussissons högra arm afhöggs vid skuldran, Gammal Holmstensson fick yxspetsen genom ögat in i hjärnan, Amund Skål föll med uppristad mage, och Rodlif Tungas hufvud dansade bort öfver den hvita snön.

Och medan huggen föllo, ropade Arnliot:

— Välkomna, mordbrännare! Där har du för min moder Ragna — och du för min syster Gud-

run — och du för min broder Heming — och du för min svåger Torir!

Det var ej en strid, utan ett slaktande. Dag såg darrande på, huru den ene efter den andre af Arnliots fiender sjönk döende till marken. Hans hjälp var ej behöflig här.

Till sist stod endast Inge Halfvarsson kvar.

Arnliot och han skiftade några hugg. Den förre lekte tydligen med sitt offer.

— Helga blir nog sorgsen, när hon får höra din död, hånade Arnliot.

Inge svarade intet, men gaf Arnliot ett hugg, så att det rungade i skölden.

— Huru mycket gaf du Östen Gärdske för att han skulle sprida ut, att jag var död, frågade Arnliot nu, på samma gång han klöf Inges sköld.

Ännu intet svar. Inges hugg blefvo mattare.

— Ditt namn kommer nog alltid att med heder nämnas, när det omtalas, att du var Arnliot Gällinas vän och Helga Asmundsdotters husbonde. Få män hafva dött med slik ära som du, hånskrattade Arnliot och bräckte med ett väldigt hugg hans svärd.

Inge stod nu vapenlös.

Hans hjälm hade fallit af honom. Med bleka drag, som det skarpa månskenet gaf ett spöklikt utseende, och stirrande ögon, som uttryckte namnlös fasa, såg han på Arnliot.

Men han sade ingenting. Det såg ut, som om han velat tala; läpparne öppnade sig, men intet ord kom öfver dem.

— Så märker jag vänsvikar, slutade Arnliot

och dref sin yxa i pannan på honom, så att han föll ned som en slaktad ox.

Därpå gick han in i stugan, men aftog ej sin af blod öfverhöljda rustning, ej heller lade han sig. Han satt och stirrade ut i rummets tomma mörker samt rörde sig icke det minsta.

Detta var första gången Dag ej vågade tilltala honom. Icke heller han gick till hvila, men innan han visste någonting af, hade han, uttröttad af de senaste dygnens spaningar och vakor, sjunkit ned på golvet och somnat.

När han vaknade, sken den dunkla vintersolen in i rummet. En stockeld brann på ärilen. Arnliot stod där bredvid i skarlakanskläder och blid i ansiktet.

— Stig upp, Dag, sade han med sin vanliga stämma, likasom om intet händt, och ränn till Faste och Tore samt bed dem komma hit genast! Om de ej äro i sin koja, så kola en staf i ena ändan och lägg den vid härden, så veta de, att jag behöfver deras hjälp.

Dag uträttade ärendet och kom snart tillbaka med de eftersände.

De stannade utanför huset, häpne öfver den syn de där skådade. Arnliot, som hört deras ankomst, steg ut, hälsade dem utan att kasta ens en blick på de fallne och sade:

— Alla vapen, smycken och kläder, som dessa män bära, tillhöra eder, i fall I gräfven ned dem hvar som helst, endast det är minst två bågskott från min boning. Viljen I göra detta?

De jakade härtill. Arnliot gick åter in till

sig och började samtala med Dag om jakt och fiske. Han var tydligen glad öfver den tagna hämnnden, men sade icke ett ord om striden.

När fosterbröderna kommo tillbaka efter uträttadt värf, undfägnade Arnliot dem.

— Nu kan du snart träffa konung Olof, sade Tore helt plötsligt.

— Huru kan detta vara möjligt, sporde Arnliot. Han är i Gårdarrike och jag här.

— Nej, Håkan jarls skepp har på återfärd från England till Norge gått under med man och allt i Petlandsfjorden. Norge har icke mera någon jarl, och konung Knut sitter i England. Konung Olof har begifvit sig till Svealand och är nu i Upsala.

— Märkliga tidender bringar du mig, utbrast Arnliot och reste sig upp. Och Olof återvänder till Norge?

— Ja, så säges det, inföll nu Faste. Konung Anund har lofvat lämna honom folk och vapen. Men vidare hafva vi ej hört.

— Då skall äfven jag sluta mig till honom, utropade Arnliot. Mitt värf är snart fylldt, hoppas jag.

— Har du ännu ej hämnats din släkt, frågade Tore förvånad.

— Nej, mitt största vigarf har jag ännu ej skiftat, svarade Arnliot, och den lotten blir ej färdig att dela ut förr än efter midsommar. Men sedan är jag färdig att följa konung Olof. —

Följande dag gick Arnliot ned till sundet. Han fann Erle i hans koja. Trälen hade så när

ramlat baklänges, när han såg sin forne herre inträda.

— Du är förvånad öfver att jag lefver, ser jag, hånade Arnliot.

— Nej, stammade Erle. Jag önskar dig ett långt lif, herre, och har ingen anledning tro dig skola så snart gå hädan. Men jag har varit svag de senaste dagarna och fruktar, att jag blifver svårt sjuk.

— Då har du nog ondt här, röt Arnliot, grep honom i högra axeln och följde armen, tills han fick tag i någonting hårdt.

Erles knän skakade.

— Hvad är detta, frågade Arnliot.

— Armen har svullnat, så att jag måst vrida ett stycke lärft med balsam däromkring.

— Konstiga omslag du brukar! Låt mig se!

Erle stod där darrande. Arnliot slet upp den grofva vadmalsärmen och såg en bred silfverring.

— Var det för den du svek mig, frågade han.

Då segnade Erle ned på sina knän.

— Döda mig icke, herre, döda mig icke, bad han.

— Tror du, att jag skulle döda dig, du, som så väl förtjänar att lefva? Är du icke usel nog för att ännu en lång tid dväljas bland människorna? Ja, du skall få lefva! Det vore skada att beröfva världen en sådan man som du. Du är just skapad för den, ty du är lågsinnad, lömsk och bedräglig, och hvad vore väl världen utan sådana människor? Det är endast de ädla och goda, som gå under,

men aldrig sådana som du, hväste Arnliot och klämde silfverringen kring Erles arm, så att blodet sprang ut.

Därpå röck han en guldring från sin arm och slängde den på bänken bredvid trälen.

— Men du är icke nog betalad med silfver. En sådan man som du är guld värd. Tag detta kostliga smycke, som är tjugo gånger dyrbarare än den usla ring du fick af Inge Halfvarsson, och förråd, förtala, beljug och sälj tjugo gånger så många! Välj de bästa! De äro dömda att gå under. Välj de ädlaste! De hafva inga vänner. Välj de förståndigaste! De hafva inga, som lyssna till deras ord. Och när du förtjänat denna ring, skall du få anbud på mera arbete, så vida det finnes några flere ädlingar att undanrödja. Men sådana äro tunnsådda, ty världen gödslar ogräs och upprycker hvanner.

Med dessa ord lämnade Arnliot Erle och besökte honom sedan aldrig mer.

Men trälen behöll guldringen, och när han vid gästabud blef drucken af drank, visade han den med stolthet för sina vänner och uppgaf för dem, att han fått den, därför att han räddat en storättad mans lif. —

Om Inge Halfvarssons och hans vanners försvinnande berättades det mycket i bygderna. Somliga sade, att de farit till Helsingland för att köpa hästar, andra, att de rest till Upsala för att låta sig primsignas, andra slutligen, att de begifvit sig ända till Jorsala.

Först fram på våren dök allmänt upp ryktet,

att de dödats af Arnliot Gällina. Så hemligt hade de hållit sitt anslag mot Arnliot, och så stor skam öfver nederlaget hade de dödades fränder känt, att dessa icke förrän flere månader därefter kommo fram med sanningen.

Men hädanefter vågade ingen anfalla Arnliot, ty det sades, att han var en stor trollkarl, som hade en rustning, hvarpå svärd ej bet.

Han fortsatte sitt lugna samlif med Dag samt var lika talför och jämn sinnad som förut. Större nöje än förr fann han i att höra denne spela giga. Nästan hvarje kväll ville han höra det vemodiga stycke, som Helga företrädesvis älskade, och han diktade ord till de vecka tonerna. Ibland sjöng han dem med en sällsamt mjuk stämma, som icke tycktes vara hans egen.

Otåligt väntade han på underrättelser om konung Olofs färd, och stor blef hans glädje, då han genom Dags spaningar underrättades om, att denne skulle draga till Norge genom Jämtland.

Samtidigt härmed fick han veta, att Torar, som nu icke mera var lagman, först i andra veckan af höanden skulle flytta till Näsgata samt med ett präktigt blot inviga den nya gillesal, som där var under uppförande. Denna fest gynnade i hög grad utförandet af Arnliots plan.

Vecka gick efter vecka, medan han beredde sig för sin färd.

Hvad han hade för afsikt sade han ej ens för Dag, men han förfärdigade med stor omsorg ett

starkt och konstfullt hänglås, som han sade sig skola komma att få användning för.

En kväll i första veckan af höanden kom Dag hem från en lång spaning och omtalade, att konung Olof med Anunds goda minne utsändt män att öfver hela landet uppbåda krigare samt lofvade gods och guld åt hvar och en, som stälde sig under hans märke. SjälF hade han redan gäststat på Frösön en vecka och sedan dragit vidare med sitt folk, som räknade en lysande hird, många skalder och flere storhundraden män. Äfven Faste Afre och Tore Gök ämnade förena sig med dem, enligt hvad de hade meddelat Dag.

Då Arnliot hörde detta, uppsökte han fosterbröderna och sade:

— En gång erbjöden I mig eder hjälp, då jag satt på Gällö, men afslog jag den då. Nu åter skulle jag blifva eder tacksam, om I villen bistå mig. Jag hör, att I ärnen sluta eder till konung Olof, och så skall äfven jag göra. Innan dess har jag dock ett värf att fylla. Viljen I hjälpa mig?

Båda lofvade att göra detta, utan att ens fråga hvad saken gälde.

— Huru ämnen I färdas genom landet för att ej blifva upptäckta och nedgjorda, frågade Arnliot.

— Vi gå nattetid genom obygder förbi Östersundet öfver Ås till Röden, och när vi väl kommit dit, torde ingen känna oss, svarade de. Där sticka vi oss in bland en af de hopar söderifrån,

som draga vägarna fram för att sälla sig till konung Olof.

— Härvägen går förbi Näsgata, fortsatte Arnliot. När I kommen dit, så stannen där och vänten mig. Jag skall ej dröja att infinna mig. På hvilket sätt jag sedan behöfver eder hjälp, skall jag där låta eder veta.

Med denna öfverenskommelse skildes de åt.

Nästa natt begaf sig Arnliot till källaren på Gällö, tog med sig af dess förråd hvad han behöfde och vräkte allt det öfriga i sjön, på det att ingen främmande skulle njuta af hans egodelar.

Innan han och Dag lämnade Förbergs klippor, där de framlevvat så lyckliga dagar, antände han äfven det hus, som så länge lämnat dem tillflykt.

Med tårar i ögonen såg Dag, huru elden förtärde den brokiga bonaden, de pärlstickade sidenbroderierna och de guldvirkade skarlakanstapeterna. Hans unga sinne sörjde öfver, att all denna härlighet skulle förvandlas till aska och stoft, och äfven Arnliot var endast skenbart likgiltig, medan lågorna fråssade af så mycken skönhet och prakt.

Så lämnade de nu sitt kära hem, hvaraf snart icke ett spår skulle återstå, och drogo västerut.

Arnliot var förklädd till smed, Dag till dennes lärling. Den förre hade mängt aska i sitt guld-gula hår samt gick med böjd rygg, på det att ingen skulle se, huru reslig han var. Båda hade svårtat händer och ansikten samt voro höljda i slitna och dåliga kläder. På ryggen buro de hvar

sin packe af hvad Arnliot ansåg behöfligt för deras värdiga uppträdande inför konung Olof.

Trots sin smedsförklädnad var Arnliot fullt beväpnad. Hel och Fastbite voro fästade under manteln, så att de ej syntes, brynjan gömdes af den mörka kjorteln. Det enda vapen han sågs bära var ett spjut, hvilket han dock tycktes använda mera som stöd. Dess guldbeslag hade han svärstat, på det att ingen skulle se, hvilket kostbart arbete det var.

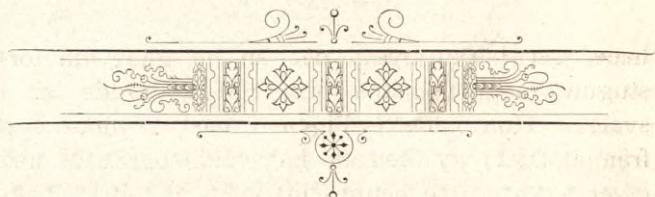
Äfven Dag bar dolda vapen.

Så drogo de nu båda bort att sälla sig till konung Olof.

Men under färden hade Arnliot åtskilligt att uträtta.

XII.

Görhända aldrig förr hade så många vägfärande försports i Jämtland som denna sommar. Den ena skaran följde den andra. Efter konung Olof och hans hird drogo hans frände Dag Ringsson och hans half broder Harald Sigurdsson fram med sina flockar; från Järnbäraland kom en skara, från Helsingland en annan. Dessa voro de stora afdelningarna, men dessutom lände från byar, bygder och lagsagor mindre följen af gamle och bepröfvade krigare, unge och oförsökte, laglydige och ansedde män, fredlöse och stigmän, alla färdige att förena sig med konung Olof.

Denne hade med sin hird gått i förväg. Han färdades fram i små dagsresor och samlade till sig folk under de långa rasterna.

Smeden och hans lärling vandrade genom skogarna fram till Rossbol, dit de kommo tidigt på morgonen. De gömde sig i en löfskog nära gården, och Dag uppstämde på Arnliots tillsägelse Helgas älsklingsstycke. Ingen syntes dock till. Han

hade just börjat spela det än en gång, då förstugudörren öppnades och Helga trädde ut i svalen. Hon hade tydligen i hast skyndat upp från bädden, ty hennes hår välde oordnad ned öfver axlarna och hennes lifstycke var ej hophaktadt. Hon skuggade ögonen med handen och sökte upptäcka spelmannen.

Medan hon med glänsande blickar såg bort mot löfdungen, spelade Dag stycket så vackert och rörande, att tonerna vändades och gräto.

Helga lyssnade till visan under tårar, som sakta gled ned för hennes bleka kinder.

Då stycket var slut, sjöng Arnliot:

*Kärlekens dröm jag drömde,
lyssnade till dess lust,
när jag i mandomsmognad
flög vid din sida fram.
Du var det vif jag väntade,
du var min enda mö.
Många, som många älska,
mäkta mig ej förstå.*

*Och när mig lifvet förde
bort öfver fjäll och fjärd,
stod du dock ständigt för mig,
följde mitt minsta fjät.
Du var min ros, som rodnade,
du var min trogna tröst.
Längtan till dig, du hulda,
ledde mig åter hem.*

*Men jag dig aldrig funnit,
aldrig dig famnat har.
Skilda af hårda händer,
möttes vi aldrig mer.*

*Dock jag din bild bevarade
djupt i mitt hjärta ståds;
än jag den girigt gömmer,
lefver med den mitt lif.*

*Aldrig en annan kvinna
kunnat min kärlek få.
Ensam jag vägen vandrat,
lidit mitt långa ve.
Men när jag nu på sistone
gångar mot dödens dal,
sänder jag dig i sången,
våna, min själs farväl!*

Helga, som förut stått upprätt, sjönk ned på en bänk, medan hon lyssnade till sången. Hon kände tydligen igen Arnliots röst. Då han slutat sjunga, såg hon upp, men gjorde intet tecken åt de osynlige besökarna att komma fram.

Arnliot tryckte någonting i Dags hand och sade:

— Gå fram och lämna henne detta till minne från en vän, som hälsar henne kärlligen!

Då Helga såg Dag närma sig, trädde hon ned från svalen, gick till hans möte och omfamnade honom. Hon mottog gåfvan och hälsningen samt tryckte till tack en kyss på hans panna, hvarpå han skyndade tillbaka till Arnliot.

Nu hördes ett lätt prassel i björkdungen, men det upphörde snart.

Länge satt Helga och blickade bort åt det håll, hvarifrån hennes forne trolofvades hyllnings-sång ljudit, likasom om hon velat bevara stäm-mans klang i sitt minne och sökt aflyssna skogen

några kvardröjande toner. När allt åter var tyst, såg hon på den skänk hon erhållit.

Det var ett smycke, som glänste af guld och smälta stenar — furstinnan Zoës gåfva till Arnliot. —

När de kommit utanför Odensala, tillsade Arnliot sin sven att vänta samt gick själf in i dagligstugan. Dagvard var nyss äten, och allt folket hade begifvit sig ut på arbete, så att ingen fans därinne. Då gick han in i frustugan. Där satt Tora i sällskap med en säta och sydde silfver på svart.

Enär hon i följd af hans nedsotade drag antog, att hon hade en smed framför sig, utfor hon emot honom och frågade, huru han vågade sig in i frustugan.

Men vid första ljudet af den föregifne smedens röst förstummades hennes vrede.

— Tora, sade Arnliot, mitt ansikte ser du ej, men min stämma känner du igen. Jag går nu mot döden, vare sig jag segrar eller besegras, men innan jag lämnar landet, vill jag säga dig, att hvad ondt du gjort mig kan du aldrig försona.

— Arnliot, hviskade Tora och blef dödsblek, Arnliot!

Han såg nu, att hon var gammal i förtid samt att hennes blåsvarta hår var silfversprängdt.

— Genom ditt svek och dina ränker störtdades jag, fortsatte han med hård stämma. I min sista stund skall jag minnas dig som mitt lifs onda fylgia. Jag önskar till Loke och Hel, om de finnas, att de måtte beskära dig de kval du förtjänat.

Då segnade Tora ned på sina knän och sträckte sina händer emot honom. Det ryckte i hennes ansikte, och hon log så skärande hemskt.

— Större kval än jag känt i långa nätter kunna hvarken gudar eller nornor gifva mig.

Hennes annars så stolta stämma hade sjunkit ned till en hviskning, så bedårande vek, så luft klagande, så tröstlöst gråtande.

— Förstår du då ej, Arnliot, att du är den ende jag älskat och ännu älskar, kved hon.

Hennes kinder voro hvita som lärft, och hennes ögon lyste som brustna stjärnor, när hon såg upp emot honom. —

Längre och längre västerut drogo smeden och hans lärling.

Dags lifliga själ lade märke till allt. De odalmän, som han såg hafva kvarlämnat på sina ängar fläckar af oslaget gräs åt Odins hästar, välsignade han; men dem åter, som icke gjort detta, önskade han allt ondt. Han lyssnade förtjust till taltrastens sång, drack ur hvarje helig källa, visade Arnliot alfdansen, som morgon och kväll drog fram öfver mossarna, bugade sig för solen och somnade hvarje afton med ett lyckligt leende på sina läppar.

— Är icke min fader Frö mäktig, frågade han gång efter annan. Se, huru han klädt hela världen med sin rikedom!

Deras ankomst till Näsgata fördröjdes af Arnliot med afsikt, ty sedan han af vägfärande gjort sig underrättad om tiden för Torars blot-

gille, hade han beslutat att först dagen förut in-
finna sig på platsen.

En afton kommo de fram till ett sälohus, dit
de gingo in och satte sig. Till en början voro
de ensamma, men ju längre det led på kvällen,
dess flere vägfarande anlände, och snart var en
hel skara pratlystna människor församlad där-
inne.

Arnliot och Dag lyssnade till deras samspråk
i hopp om att få höra nyheter. Det talades om
allt möjligt. En norrman, som nästan ständigt
förde ordet, hade mycket att omförmåla. Han till-
hörde Harald Sigurdssons flock, men var efter-
släntare.

— När jag senast var i Nidaros, fortsatte han
den ändlösa serie af historier, som han tydligen
älskade att berätta, såg jag där, huru de hängde
en stor ogärningsman, som stulit ett dyrbart kärl
i den nybygda kyrkan, nedsmält det och sålt gul-
det åt en dansk man. Denne missdådare var en
stor syndare, som ännu i sista ögonblicket skröt
öfver sitt nidingskap. Han sade sig tro hvarken
på den gamla eller nya läran, ty han hade
varit i tillfälle att så väl i Norge som i Svearike
se, huru mycken vidskepelse fans hos dem båda.

— Hade han också varit i Svearike, inföll
liffigt en af åhörarna.

— Ja, och där hade han, enligt hvad han själf
berättade, dårat två kvinnor genom att uppträda i
gudomlig gestalt, log norrmannen.

— Det var mig en fräck sälle, utropade nu
en annan af laget.

— Vill ej du som jag, att vi lämna detta kvalm och hellre hvila oss därute i någon björkdunge, föreslog nu Arnliot, som önskade bespara Dag åhörandet af en berättelse, hvars innehåll han anade.

Men Dag endast skakade på hufvudet och väntade med spänning på hvad norrmannen hade att förmäla.

— I Svearike var det, ja, fortsatte norrmannen. Först kom han till ett hof i Västergötland, där han fann en gydja, som reste omkring med den gamle Frös träbeläte. Under natten drog han på sig gudens kläder och gick in till den lätttrogn kvinnan, som mottog honom såsom en gydja bör mottaga sin gud.

— Hvilken enfaldig kvinna, utropade en.

— Hvem vet, huru enfaldig hon var, undrade en annan.

— Sedan kom han till Upland och dårade där en annan gydja, men han stannade för länge hos henne, så att allt upptäcktes. Han rymde då till Norge, och konung Olof visade honom mildhet, emedan han hade förbrutit sig blott mot de gamla gudarna, samt hämtade gydjan öfver till Nidaros, där de båda blefvo döpta samt sedan gifta. Men till sist bröt han äfven mot kristmännens gud, och därför hängdes han.

— Vet du, hvarifrån han var, frågade en.

— Och hvad han hette, frågade en annan.

— Han var vikverjare, kallade sig Gunnar Helming och sades vara en förrymd trääl, afslutade norrmannen sin berättelse.

Arnliot kände ett grepp öfver sitt bröst. Ett hufvud smög sig tätt under hans arm likasom för att dölja sig.

Så hade då också Dags barnaögon grumlats! —

Under hela det följande dygnet var Dag tyst. Arnliot lät hans sorg hafva sin tid. Barnasjälen hade vaknat och såg med skarp blick, huru världen tedde sig.

I smyg gaf Arnliot akt på honom. Kinderna tycktes hafva mistat sin friska rundning, munnen sina veka linier; ögat var irrande. Fåglar och blommor brydde han sig icke om; upp till solen såg han ej mera, och han kunde väl spotta i en helig källa, men drack ej därur.

Han tycktes hafva växt fort till människa!

Då de närmade sig Näsgata, bröt Arnliot tystnaden och sade:

— Om jag visat dig någon kärlek, Dag, så vedergäll mig nu med hvad du kan! Tänk ej mera på den uselhet du hörde i går, utan slå den ur minnet! Nu behöfver jag din hjälp för att utföra min hämnd.

— Hämnd, jublade Dag, medan hans förr så goda, drömmande ögon glimmade af hat. Är det fråga om hämnd, skall du alltid finna mig vid din sida. För öfrigt, tillade han med lägre stämma, har jag ej glömt hvad du förespådde, då du i vår fristad talade om barnen. Och, var viss, jag sviker ej det löfte jag då gaf dig.

— Så hör då, hvad du skall göra! Gå fram till gården och tag säkert reda på, huruvida den uppgift jag erhållit om att Torar i morgon hål-

ler blotgille, är sann. Sök sedan rätt på Faste och Tore samt för dem till mig!

Dag skyndade bort. Om en stund återkom han, medförande de båda fosterbröderna, samt berättade, att Torar ämnade hålla blot påföljande dag för att göra gudarne sig gunstiga, sedan han flyttat in i den gård, där han ämnade i ro sluta sina dagar.

Arnliot utdelade nu sina befallningar. Åt fosterbröderna gaf han hvar sin guldten att därför uppköpa fyra starka och snabba springare, hvilka påföljande dags afton skulle bindas i skogsbrynet på andra sidan om Näsgata. Dag skulle se efter hvar vedförrådet låg samt ordna så, att han kunde komma öfver blånor och lin, lätta att antända. Därtill vore dock god tid under den följande natten. Svårare vore det kanske att få köpa hästar, då så många krigare, som behöfde dylika djur, dragit genom bygderna, hvarför han tillsade fosterbröderna att genast skynda ut till från stora härvägen afsides liggande gårdar, där det vore större utsikt att kunna tillhandla sig kraftiga djur. För öfrigt skulle fosterbröderna ej låtsas känna Arnliot och hans följeslage.

De förre begåfvo sig bort för att uträtta sitt värf, de senare gingo fram till gården och in i smedjan, där de togo plats. Dit kom mycket folk. Arnliots konstfärdighet vann snart tillbörlig uppmuntran. Han fick slipa svärd och knifvar, laga lås och nycklar samt var under hela tiden mycket språksam. Aldrig förr hade Dag sett honom så dan. Han berättade sagor och drömmar, upp-

läste dråpor och sjöng visor, så att alla beundrade hans kunnighet och kvickhet.

Medan han som bäst med skroflig röst sjöng en lustig visa, så att alla nästan kiknade af skratt, trädde Torar in i smedjan.

Han var nu gammal och hvithårig, men hade samma stickande blickar och samma hånfullt krökta läppar som förut.

Arnliot låtsades ej se honom, utan fortsatte att sjunga, och ehuru vördnaden för husbonden var stor, kunde åhörarna ej upphöra att skratta åt den glade smeden.

När denne slutat sin sång, sade Torar:

— Du synes mig vara en lustig fyr, som passar bra att roa gäster. I fall du stannar här öfver morgondagen, så var då välkommen till mitt gille!

Arnliot kröp ihop i det hörn, där han satt, för att se så obetydlig ut som möjligt och svarade med förstäld stämma:

— Tack för din vänlighet, men icke anstår det väl mig att sitta i edert lag.

— Du låtsar dig ej veta, att smeder äro de enda handtverkare, som efter döden hafva tillträde till Valhall. Väl månne du känna till, att furstar och tignarmän öfva din konst, och att smeder äro högre ansedda än många andra, som sitta i gille vid ölbänk. Och du är ju icke allenast en Valunds lärling, utan dessutom sångsmed.

Arnliot tackade nu höfviskt och sade, att han skulle komma.

Sedan sjöng han och pratade ännu en stund samt lämnade därpå smedjan.

Medan alla sofvo, smög sig Dag fram till det stora, nyuppförda hus, hvarest gillet skulle hållas, samt samlade vid det hörn, som vette åt gårdet och där ingen väg gick, en mängd ved och ris, blånor och lin.

När han kom tillbaka till Arnliot, som tagit nattläger i en hjälm, där nyslaget hö erbjöd en utmärkt bädd, hviskade han, medan hans ögon gnistrade af hat:

— Jag skall bränna dem inne — — jag skall bränna dem inne — —! Jag förstår nu din mening. Ingen enda skall komma ut! Ingen enda! Dessa usla människor! Dessa låga bedragare! —

Till aftonen följande dag var allt färdigt. Försedda med sin packning, stodo hästarna bundna på bestämd plats. Dag var beredd; Faste och Tore hade klart för sig hvad de skulle göra.

Sedan Torar och alla hans gäster gått in i det nya huset, följde Arnliot efter. Han hade aflagt Fastbite och brynjan, på det att ej uteväktarna, som hade att tillse, att ingen medtoge vapen till festen, skulle uppdaga, att han var beväpnad, men stuckit Hel in i sin mantels vida vänstra ärm. I fickan bar han konstlåset. Han lade märke till, att den kringbygda svalen, där de båda uteväktarna hade sin plats, var fylld med vapen, hvilket visade, att vårdarena förde en noggrann tillsyn, och granskade hastigt, men skarpt yttersidan af

den furutimrade, tjocka salsdörren för att på förhand veta, huru han skulle fästa konstlåset.

Därpå trädde han in och tog plats vid dörren. Gillet var redan i full gång. Torar tycktes, märkligt nog, hafva blifvit frikostig på gamla dagar, ty det var ingen brist på mjöd. Möjligen ansåg han också, att han skulle ådraga sig gudarnes vrede, i fall han visade sig snål första gången han höll gille i sin nya sal.

Själ f satt han i högsätet och lät sina skarpa ögon flyga ut öfver församlingen. Knappt hade han fått syn på smeden, förrän han ropade:

— Nu, smed och sångsmed på en gång, lät oss höra några af dina muntra visor!

— Vill du ej hellre höra en saga, frågade Arnliot.

— Som du vill, men tag först en bolle mjöd! En smed kan verkligen mer än en annan behöfva klara strupen, skämtade Torar.

— Min tack, dig till ära, svarade Arnliot och tömde bollen, som fyllts åt honom.

Han lyssnade. Hans öron, uppöfvade i skogarnas enslighet, förnummo ett lätt rassel därute i vapenrummet.

— Har du hört sagan om Kraft Fredlös, frågade han nu, vänd till Torar:

— Nej, aldrig, svarade denne, synbart nyfiken. Den måste vara antingen mycket gammal eller också mycket ny.

— Åh, den är så där midt emellan, genmälde Arnliot.

— Berätta, uppmanade Torar.

— Du må ej tro, att sagan är lång, log Arnliot. Den är tvärtom mycket kort, men hvartenda ord är sant.

— Sanning skadar aldrig att höra, anmärkte Torar, och om den är kort, kan det hjälpas med, att du sedan berättar en längre.

— Föga troligt, mumlade Arnliot för sig själf.

Nu reste han sig, men med den nedböjda ställning, som han iakttagit, allt sedan han iklädt sig en smeds skepnad, och började:

— Kraft het en ung man, hvilkens fader förrädiskt draps, då sonen var blott tio år gammal.

Hans moder var en stolt och hugstor kvinna, som ville sin sons väl. Hon var den enda, som kände namnet på sin mans dråpare.

När sonen fyllt 18 år, utrustade hon honom med sin mans präktiga vapen, och när hon såg honom i all hans friska styrka, tänkte hon: Nu skall jag tala om för honom, hvilken hans faders baneman är, på det att han måtte döda denne.

Men strax därpå tänkte hon: Nej, om han hämnas, skall han, så ung och oerfaren som han nu är, snart själf dräpas. Jag måste vänta.

Kraft växte upp och led orätt af sönerna till sin faders baneman. Han dödade först den ene och sedan den andre.

Men modern uppdagade dock ej för honom sin hemlighet.

Ty nu tänkte hon: han har nog med fiender. Jag måste vänta.

Men så dråpo fienderna Krafts broder och brände hans moder inne. Först då eldkolen reg-

nade ned öfver henne och hon såg döden i ögonen, bröt hon sin tystnad för att genom ett vigararförmå sin son att rädda sitt lif.

Kraft hade förut ämnat låta samma öde gå öfver sig som modern, men när han fått detta vigararf, räddade han sig undan elden.

Det var sedan den tiden han kallades Kraft Fredlös.

I skogen, dit han med sina återstående anhöriga tagit sin tillflykt, dräptes hans syster och sväger, men han jämnade ut de fäldes antal å båda sidor genom att sända sex af sina fiender till Hel.

Men ännu hade han icke hämnats sin fader. Hans moder hade sagt: vänta!; själf sade han nu: vänta!

Ty mördaren var en mäktig man, som bodde i en bygd, där gårdarna lågo knut vid knut och ägde många uteväktare och ännu flere inneväktare.

Att dräpa en fiende och därvid själf dräpas är måttlig lust och ringa ära. Fri och osårad skall man gå från sin fiendes gård, på det att häfderna må bevara och hölja med ros och rykte det utskiftade vigarfvat. —

Arnliot tystnade för en stund och lät sina blickar ljunga ut öfver salen.

Torar satt tyst i högsätet och noppade i sin krage. Hans ögon irrade hjälplöst omkring och hans hufvud skakade. Det syntes nogsamt på honom, att han visste hvem sagan gälde.

Salens bänkar voro besatta af vapenlöse män,

hvilka tjusades af den öfvermänniskliga makt, som bröt fram i Arnliots ord.

Denne hade hittills behållit sin nedböjda ställning. Nu rätade han upp sin höga gestalt, grep Hel och gick fram mot Torar.

— Men nu, ropade han, så att det ekade i salen och männen hoppade upp från sina bänkar, nu har tiden för vigarfvets utskiftning kommit. Vål vet du, Torar, att du förrådiskt drap min fader, Vefast Svenaldsson, medan han gick ute på åkern och sådde, och nu må du också veta, att jag är Arnliot Gällina, som dräper dig och så hämnas min fader. Förbannad vare du!

Hel förrättade sitt värf. Torar sjönk ned i sitt blod.

Lamslagna af skräck, betraktade de obeväpnade männen främlingen.

Arnliot! Arnliot Gällina! Jämtlands väldigaste kämpe, den biltoge, som ensam dödade sex motståndare, den sagolike, på hvilken svärd icke bet!

Med stolta steg gick Arnliot tillbaka till dörren, men när han väl kommit dit, bröts männens förtrollning. Alla ropade och skreko; somliga skyndade fram till Torar, som nu låg nere vid högsätestrappan med klufvet hufvud; andra stormade efter Arnliot. Men denne hade redan hunnit ut. Faste och Tore, som för alltid tystat uteväktarne, höllo dörren stängd, medan han stadigt fästade sitt konstås i dess märkla, hvarpå de alla begåfvo sig ut på gården. Där väntade Dag, som

gjort sin brasa färdig och redan sett lågorna begärligt och med växande tungor slicka salens väggar.

Några ögonblick därefter suto de på hästarna och sprängde bort i den ljusa sommarnatten.

När de ridit en stund och kommit upp på en höjd, vände de sig om och sågo, huru lågor, stärkta af en frisk nordvästlig vind, inhärfde hela huset.

Då skrattade Arnliot och sade:

— I många trälars sällskap kommer Torar till de dödes rike. Men jag är säker på, att min fader Vefast togs härligare emot, ehuru han kom allena. —

De redo hela natten och ett godt stycke af påföljande dag samt gjorde endast små raster. När de på middagen hvilade sig, sade Arnliot till Faste och Tore:

— Nu fån I taga hästarna och använda dem efter behag. Dag och jag skola vandra tillsammans, och om ödet vill, träffas vi alla hos konung Olof. Emellertid skolen I hafva stor tack för hjälpen!

Han belönade dem rikligt, och de redo bort utan att våga fråga honom, hvarför han ej vidare ville färdas i deras sällskap.

När de icke mera syntes, sade Arnliot:

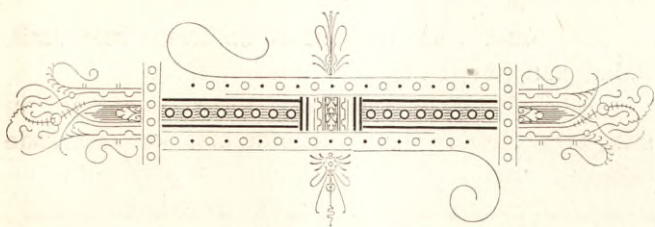
— Vi hafva icke lång tid att lefva tillsammans, anar jag, och det tyckes mig så härligt, att vi båda, som så länge dvalts ensamma, också ensamma draga fram mot vårt mål.

Då brast Dag ut i tårar, de första han ljutit, sedan han hört sin faders nesliga färd.

— Gråt, Dag, gråt dig till barn igen, om du kan, sade Arnliot med en stämman, som klingade sällsamt vek.

XIII.

De gingo fram emot norska gränsen. Ständigt högre upp bar deras färd. Ända till Åre följande älfven, hvilkens breda fåra än bildar små speglande vatten, än bryter sig i forsarnes skum, drogo de vidare genom mörka skogar och mellan blånande sjöar fram efter stora härvägen, hvars rasteställen voro utmärkta af de gamla, grånade och mossbeväxta sälohusen, nu stälda i skuggan af de nya, som, hvitglänsande af frisk furu, konung Olof uppfört under sin färd.

Vägen var icke mera upplifvad af krigarföljen. Hade Arnliot icke då och då mött någon ensam vandrare, som från Norge färdades öfver till Svearike, och af denne blifvit upplyst om, att konung Olof, sedan han nu öfvergått gränsen, långsamt tågade ned mot Veradalen, samlande sina spridda skaror och väntande hjälp från det mellersta landet, där han hade sina bästa anhängare, skulle han nästan kunnat frukta att komma för sent till drabbningen. Men oafsedt dessa

underrättelser sade honom en aning, att han skulle anlända i god tid.

När de närmade sig Medstugan och landskapet österut tedde sig i sluttande afsatser, tog Arnliot Dags hand och ledde honom upp på en kulle, hvarifrån utsikten var ännu vidsträcktare.

— Se, Dag, sade han och pekade österut, dessa rader af kullar, som resa sig på alla håll och dock stå lägre än den, hvarpå vi nu befinna oss. Mig tyckes detta vara en bild af mitt lif, ty det har omväxlande sjunkit och stigit, men efter hvarje gång det sjönk, steg det alltid högre för att till sist klättra upp på den högsta höjden.

Men dessa kullar likna äfven de människor jag träffat ute i världen. Med undantag af en långt bort i fjärran, hade de aldrig synts mig stora, och när jag nått dem, föreföllo de mig oftast obetydliga. Så drefs jag högre och högre under mitt sökande efter storsinnade och kraftiga människor, men blef nästan alltid bedragen.

Hvarje sträfvan har sitt mål, och utan denna skulle intet mål finnas. Det är denna sträfvan hos dunkla makter, som reser kulle högre än kulle; det är denna sträfvan hos människorna, som drifver dem framåt.

Hos mig tog den till mål en viss gestalt, som jag alltid bevarat i mitt innersta: konung Olofs. Redan då jag var barn, såg jag upp till honom, ehuru han var endast fem år äldre än jag. Jag beundrade hans bragder, jag sökte efterlikna honom i mandom och vapenduglighet. Till honom

stod alltid min håg, ehuru oblida nornor ledde mina steg ifrån honom.

När jag nu står på höjden och ser ut öfver världen, som ligger för mina fötter, tänker jag på konung Olof, den högsta höjden för min sträfvan. Men då jag träffar honom, skola vi ej mäta höjd med höjd, utan jag skall skänka honom allt hvad jag har och säga: tag det! Ty då har jag nått och skådar öga mot öga den, till hvilken min längtan alltid ledde min tanke under långa år, och då skall jag ej mera mäta eller räkna, utan gå fram i striden och dö, medan det högsta jag fann betraktar mig.

Då sade Dag:

— Svårt har jag att fatta dina tankar. För mig synes det hafva funnits blott en kulle, och dess topp hade jag nått för länge sedan, eller, kanske snarare, jag var född däruppe. Där lögade jag mig i solens bad, därifrån skönde jag klart Friggerocken på himmelens fäste, där njöt jag af blommornas doft, och därifrån såg jag nere i dalarna alfvernas dans. Men på några få ögonblick slungades jag ned från min höjd; solen miste sitt sken, stjärnorna slocknade, blommorna vissnade, och på några alfver trodde jag ej mera, utan såg endast en tung, fuktig dimma, som lägrade sig kring mig. Så krälar jag nu lik en mask på en afbränd äng.

— Kanhända vi båda äro slättmänniskor, anmärkte Arnliot sorgset, som aldrig bort tänka på höjder och berg.

De fortsatte sin väg och kommo en kväll till

Skalstugan, men gingo förbi sälohuset och satte sig att hvila vid kanten af en myr.

För deras ögon utbredde sig ett vidsträckt landskap, hvars ljufva enslighet skänkte tröst åt deras själar. Gröna marker med brokiga blommor lågo i midten, så kommo dungar af knotiga, vridna dvärgbjörkar, sedan en krans af enbuskar, höjande sina täta grenar upp från en bädd af ljung, och rundt om vid himlabrynet höjde sig grå, allvarsamma fjäll med tandade tinnar.

Den dalande solen strödde ett guldgult skimmer öfver nejden. Strax bredvid dem hördes gulärlans locktoner och rödstjärtens ängsliga kvitter; från myren ljöd spofvens krillande läte.

— I morgon äro vi i Norge, sade Arnliot. Låtom oss tillreda en bädd under dvärgbjörkarna därborta och redan nu gå till hvila för att hämta välbehöfliga krafter. Vi skola stiga upp med solen.

När de följande morgon ett kort stycke från sitt nattläger kommo till Merarkalsbäcken, som flyter tätt intill gränsen, rann solen upp under en baldakin af purpur. Arnliot stannade vid bäcken och såg ut öfver de grönklädda sluttningarna, som höjde sig den ena öfver den andra, dvärgbjörkarna, som kärligt slog sina grenar kring gråvidet, och bäcken, som vaggade fram sina friska, genomskinliga vågor.

— Nu. Dag, sade han, är jag icke längre smed, ej heller du lärling! Nu skola vi smycka oss till striden. Låtom oss först bada af oss allt sot och all mörja, allt vägdam och all orenlighet och

pryda oss så, att konung Olof ej ser, att han har med fredlöse att göra!

Arnliot redde upp sin packning. Sedan kastade de bort sina nötta och fula plagg, badade sig och rengjorde sitt hår i bäckens flöde samt införde sig praktkläder.

Arnliot klädde sig i guldskinnskor, strumpbyxor af guldstickadt sindal, brynja, hvars länkar voro omväxlande försilfrade och förgyllda, och en blå sammetsmantel med uppskurna, pelskantade flikar allt nedomkring. Hel och Fastbite hängde vid hans sida, spjutet, hvars guldbeslag nu glimmade i solen, höll han i sin högra hand, den röda skölden i den vänstra, och på hufvudet bar han en gyllne hjälm, krönt med ett hvilande lejon.

Hans manligt sköna drag lyste af en inre eld, hans ögon glänste, och hans guldgula, rika hår välde i tunga lockar ned för axlarna.

Aldrig sågs fridare och bättre smyckad man.

Till sin glädje fann Dag, att Arnliot tänkt äfven på honom. Medan Dag var ute i bygderna, hade Arnliot med den konstfärdighet, som nöden skänker, sytt honom byxor och kjortel af gult sindal samt mantel af blå gudväf. För att göra kjorteln så vacker som möjligt hade han klippt ett i guld stickadt kors ur en irisk kåpa samt fäst det på dess bröstside. Vapnen voro också synnerligen kostbara. I stället för hjälm fick Dag ett guldband kring pannan.

Denne stod handfallen vid åskådandet af all den prakt, som inhöljde hans smärta gestalt.

— Men kan väl jag, en förrymd träls son, komma så smyckad till konung Olof?

Då svarade Arnliot:

— Härmed ättleder jag dig, att du skall vara mig jämbördig. Mina vänner skola vara dina vänner och dina fiender mina fiender. Ve den, som, medan jag lefver, förorättar dig!

Dag gick fram till honom, böjde sig djupt och sade:

— Jag tackar dig, Arnliot, för allt hvad du gjort för mig och ej minst för att du nu ättledt mig och tagit mitt trälmärke ifrån mig. Hell dig och hell din framfärd!

Till sist tog Arnliot en guldring af en half marks vikt och vred den kring Dags vänstra arm:

— Se här panten på att jag ättledt dig så, som du visat dig värdig.

Dag kunde knappast tacka, så rörd var han.

— Dock anar det mig, att vi båda smyckat oss för färden till det andra ljuset, fortsatte Arnliot. För min del skall jag söka döden och för att så mycket säkrare nå den, skall jag bedja konung Olof att i striden få taga plats bland de främste.

— Äfven jag har dödsaningar, sade Dag, och jag längtar att dö, ty jag tror, att det sår jag fått aldrig kan läkas. —

Nu följde de vägen, som i branta backar ledde ned mot de norska dalarna. Höga fjäll tedde sig för deras ögon: Skarafjället närmast, Manshögarna och Anjeskutan till höger, blånande i fjärran, med gröna mantlar och grå hättor; längre fram Hær-

mandsnasen och bakom denna Stora Hafren till höger och Lilla Hafren till vänster.

Björkarna blefvo rakare, furorna högre, grannarna stodo i sin regelbundna, täta skrud af barrrika grenar. Till vänster om deras väg brusade Geldforsen ned mellan stupande klippor.

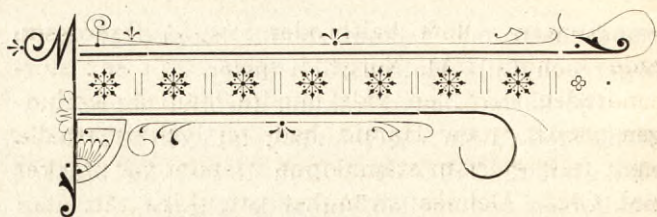
Än gick vägen genom allt tätare skog, än följde den Inna, som sorlade fram öfver stenhällar.

Från Gulingsbacken hade de den första, fria utsikten öfver Veradalen med dess tallösa sluttningar och älfven, som, bred och silfverglänsande, flöt fram genom brutna bygder.

De vandrade med sol i ögat och färg på kinderna, ty de kände sig allt mera förvissade om, att de gingo mot döden.

XIV.

Sedan konung Olof i Koenugård erhållit underrättelse om, att Håkan jarl drunknat i Petlandsfjorden och att Norge nu låg herrelöst, hade han, såsom förut berättats, begifvit sig till sin svåger, konung Anund i Upsala. Af honom mottagen med stor gästfrihet, hade han af drömmar och tecken blifvit alltmera styrkt i sitt beslut att söka återvinna Norges krona och samlat omkring sig en skara anhängare, som uppmuntrade honom till detta steg.

Utom många andra förnämliga män hade Olof i sitt följe Björn Stallare, Finn och Torberg Arnesöner, Tord Folesson samt skalderna Tormodr Kolbrunsskald, Gissur Gullbrå och Torfinn Munn. Dessutom hade han sändt bud till sin frände Dag, son till en konung Ring, hvilken rymt riket för Olofs skull samt nedsatt sig i Svealand, där han förvärfvat sig stor makt och mycket anseende, och frågat, om han ej ville bistå honom, hvartill denne svarat jakande samt samlat en ganska stor styrka.

Konung Olofs halfbroder Harald Sigurdsson hade kommit från Norge i spetsen för sex storhundreden män, en vida mindre hjälp än konungen väntat, men Harald hade ej lyckats erhålla mera folk, emedan stämningen i landet var mycket mot Olof. Dennes stränghet att skipa rätt utan hänseende till person hade förskaffat honom många fiender bland stormännen, och dessa hade i sin ordning uppeggat bönderna, hvilka nu sammanströmmade i stora flockar för att bekämpa honom. De oförsonligaste af hans fiender voro Hårek på Tjotta och Kalf Arnesson på Egg.

Emellertid hade Olof nu gått öfver gränsen samt drog sig ned efter Veradalen.

Han hade delat sin här i tre afdelningar. Själ f skulle han gå fram i midten af slaglinien, fylkande sin hird kring det märke, som hans första trolofvade, Ingegerd, stickat åt honom, till höger därom skulle Dag Ringsson med sin skara och till vänster svearna taga plats. Alla buro härtecken på sina hjälmar och ett hvitt kors på sina sköldar. Inga andra än de, som voro döpte, fingo på konungens sida deltaga i striden.

Aftonen före drabbningen nådde Olof Stiklastad samt uppslog sitt tält ett stycke från älven midt emot Kvindfjället.

Han stod nu på slutningen nedanför tältet och samtalade med Grimkel hirdbiskop samt Finn Arnesson om de sällsamma drömmar, som han haft under de senaste nätterna. Han berättade, bland annat, att han en gång i drömmen sett hela världen för sina fötter och därvid tydligen urskilt

alla de platser han besökt samt ihågkommit allt hvad han där företagit sig.

Grimkel förklarade denna syn både märkelig och helig.

Olof skulle just öfvergå till att skildra en annan dröm, som han haft, då höga rop skallade från älfstranden. Han vände sina ögon dit och fick se en jättelik man, åtföljd af en sven, gå öfver älfbron. Till dessa båda sände folket glada hälsningsrop från alla håll.

Olof frågade, hvem denne präktige och fride man vore, men ingen visste det.

Den högreste främlingen såg sig ej åt sidorna och brydde sig ej om att besvara den jublande välkomsthälsningen, utan gick rakt fram till konungen, böjde sig djupt och sade:

— Jag kommer för att erbjuda dig min hjälp, herre konung.

Konung Olof frågade:

— Hvem är du?

— Jag är Arnliot Gällina, svarade främlingen.

Då sade konungen:

— Jag har flere gånger förut hört ditt namn. Jag känner dina öden och har länge beklagat, att en så gäf man som du skulle föra en fredlös tillvaro. Var det ej du, som med Torudd Snorreson sände mig en präktig gäfva och din vänliga hälsning?

— Ett godt minne för småsaker måtte du hafva, konung, som erinrar dig någonting dylikt, genmälde Arnliot. Det var jag, som genom honom

sände dig ett ringa bevis på min hyllning. Jag har alltid längtat efter att få se och kämpa för dig.

Det var en märklig syn att skåda dessa båda män bredvid hvarandra.

Konung Olof var af vanlig längd, men med en sällspordt välbildad gestalt. Hans kropp tecknade sig i mjuka och smidiga linier; hans drag voro regelbundna och milda, men nu något vevmodiga och drömmande; hans ögon klara och vänliga, hans hy skär och vit. Och öfver hela hans väsen låg denna konungslighetens höghet, hvarmed endast ett fåtal födes, men som aldrig kan förvärfvas.

Arnliot gaf å sin sida konungen ej efter.

De kringstående hviskade sins emellan, att de aldrig förr sett två sådana män mötas.

— Är du kristen eller icke, sporde konungen. Tror du på Guds enfödde son?

— Jag tror hvarken på gudar eller på människor, utan endast på min egen kraft. Men när jag ser dig, konung, framför mig, dig, som jag så länge längtat att få träffa, vill jag lofva att alltid tro på dig, svarade Arnliot.

— Om du vill tro på mig, skall du tro på det som jag lär dig, nämligen att Jesus Kristus har skapat himmel och jord och alla människor, och att alla, som äro goda och rättrogna, skola efter döden fara till honom, förklarade konungen.

— Jag har hört talas om hvite Krist, men jag känner intet om hans gärningar eller hvad han råder före. Men jag vill tro allt hvad du sä-

ger mig och lämna dig att styra för allt mitt, medgaf Arnliot.

Då gaf konungen ett tecken till Arnliot och Grimkel hirdbiskop att följa honom in i hans tält. När de kommit ditin, började de båda undervisa främlingen.

Länge talade de om hvite Krist, huru han blifvit född af en jungfru, gjort stora verk och gärningar samt korsfästats och dött för människornas synder.

Sedan Arnliot en stund lyssnat till dem, sade han:

— Jag förstår hvarken huru en jungfru kan föda barn, ehuru de sagt mig, att Hemdal skall vara född af icke blott en, utan af nio mör, ej heller fattar jag, huru den kan vara Gud, som lät sig korsfästas af bödelsknektar. Men därom vill jag ej tvista. Det är på dig jag tror, konung, och på ditt ord. Hvarför behöfver du då söka öfvertyga mig, när jag redan har tron? Vattenös mig, på det att jag måtte få rätt att strida för dig och din sak!

Konungen syntes rörd öfver hans ord och gaf Grimkel ett tecken att vattenösa honom, hvilket också skedde. Därpå afskedade konungen Grimkel och satt länge samtalande med Arnliot. Innan de skildes åt, sade denne:

— Ett vill jag bedja dig om, konung. Låt mig gå i härens första led, att jag, så länge jag mäktar, måtte från dig afvända alla hugg.

— Det beviljar jag dig gärna, svarade konung Olof. Skada, att jag icke förr träffat dig,

Arnliot. Då skulle du blifvit den högstbetrodde mannen i mitt rike.

— Medan du samtalat med mig, har du skänkt mig så många goda ord och så varmt mitt hjärta, att du lyst upp min förr så mörka stig. Mera kan du ej gifva mig, konung, svarade Arnliot och böjde sig djupt.

Då omfamnade konungen honom. Arnliot kysste hans hand, hvarpå de skildes från hvarandra. —

Medan dessa båda voro inne i tältet, hade en kraftigt bygd yngling i furstlig dräkt gått fram till Dag och börjat samtala med honom.

— Hvad heter du, frågade ynglingen.

— Dag, blef svaret.

— Och din fader?

— Jag har ingen fader.

— Och din moder?

— Jag har ingen moder.

— En ovanlig yngling är du, som har hvarken fader eller moder.

— Min fostre är Arnliot Gällina, upplyste Dag med en stämma, som hade en underton af stolthet.

— Den höge, ståtliche mannen, som gick in i tältet med konungen?

Dag jakade härtill.

— Då du har en sådan fostre, måste du vara mig jämbördig, ty han skulle kunna vara äfven min fostre, anmärkte ynglingen. Men jag vill ej vidare spörja dig och söka utforska dina hemligheter. Är du en konungason, som vill återeröfra

din faders rike, men ännu icke vill gifva dig tillkänna, så lofvar jag dig min hjälp. Vet du, hvem jag är?

— Nej!

— Jag är Harald Sigurdsson, halfbroder till konung Olof. Vill du strida i mitt följe?

— Jag vill strida i Arnliots, invände Dag.

— Du är för vek, för vek! Det får du icke. Huru gammal är du?

— Sexton vintrar.

— Då är du en vinter äldre än jag, men jag är mycket starkare än du. Icke ens jag får kämpa under konungens märke.

— Hvar skall du då kämpa?

— Ragnvald Brusesson och hans män skola bilda sköldborg kring mig. Vill du icke vara med mig? Säg ja!

— Om jag icke får vara med Arnliot, så följer jag dig, lofvade Dag.

Faste och Tore uppsökte Arnliot, och då de hörde, att han skulle strida i första ledet, bådo de att få plats vid hans sida, hvilket beviljades dem.

Till en början hade konung Olof bestämdt förbjudit sin unge halfbroder att deltaga i striden. Men då denne, förbittrad öfver detta förbud, utropat: Jag skall, jag måste vara med i kampen! Blir jag så svag, att jag ej kan styra svärdet, vet jag ett godt råd: jag skall binda fast handen vid mellankaf-len, hade konungen låtsats falla undan för honom, men gifvit Ragnvald Brusesson särskild befallning om att akta på den stridslustne ynglingen och skydda hans lif. Äfven Dag, som ej var lottgild att strida

bland män och därför ej fick medfölja Arnliot, erhöill på Haralds förbön en plats inom sköldborgen.

Natten kom. I dess halfdunkel kunde man se tusende krigare lägrade på de vida sluttningarna. Konung Olof plågades af sina drömmar, medan han låg i tältet, och hade därför lämnat det samt lagt sig ute på marken.

När morgonen bräckte, reste sig konungen, som sofvit föga, stötte den närliggande Tormodr Kolbrunsskald i sidan samt bad honom väcka hären med en sång.

Då steg Tormodr upp och sjöng med klart ljudande stämma Bödvar Bjärkes, Rolf Krakes främste kämpes, härliga dikt Bjärkemål, hvilken var känd i hela Norden.

Kvädet började sålunda:

*Dagen är kommen,
hanegüll klingar,
tid är för trälarna
börja arbeta. —*

*Vaken och vänten,
trofasta vänner,
härliga höfdingar,
kämpastark hird!*

*Här den hårdhändige,
Rolf den rungande,
modiga män, som ej
svikta och svika,
kvinno och vin
ej nu er vänta,
men larmande lurar
och stormande strid.*

Hären vaknade, och snart tonade ur tusen strupar öfver kullar och sluttningar den välkända sången. Männen fylkade sig samman och redde sig till strid.

Nu trädde konung Olof fram och talade till sin här med en stämma, som klang vida. Han visste, att böndernas här vore vida manstarkare än hans, men segern låge i Guds hand, och vore han färdig att underkasta sig dennes vilja. Men hans sak vore rättvis, och däri låge konungshärens styrka. Stora belöningar lofvade han dem, som kämpade tappert i striden. Han slutade med att tillråda ett hårdt anfall redan från första början, ty därigenom skulle fiendernas leder kunna med ens brytas.

Lurarna gáfvo tecken till anfall.

Bondehoparne tågade fram i oändliga leder, som visade en tredubbel styrka mot konungens här.

De förre hade fått till fältrop: fram, fram, bondemän!, konung Olofs folk åter: fram, fram, kristmän, korsmän, konungsmän!

Dessa rop skallade nu öfver den vida dalen. Spjut och pilar slungades från båda sidor. Snart hade härarna stött samman; handgemänget vidtog.

Arnliot, som under natten länge samtalat med Dag och till sist bjudit honom ett återseendets farväl, hade jämte de båda fosterbröderna intagit sin plats i fylkingens första led och skyndade nu med gladt mod fram emot bondehären.

Sedan han spetsat tre fiender på sitt spjut, vrok han det undan, fattade Hel och gick hårdt fram i striden. Aldrig förr hade hon gjort en

så talrik skörd. Fiende efter fiende störtade med bräckt panna ned för hans fötter, högar af lik tecknade hans väg, och medan nya motståndare oupphörligt trängde sig fram mot honom, svingades Hel med samma snabbhet och kraft.

Bondehären bäfvade för denna kämpagestalt, som hopvis nedmejade sina motståndare. Dess bäfvan öfvergick till skräck, då Arnliot, för att spara sina krafter genom att använda ett annat stridssätt, lät Hel sjunka ned vid sidan och i dess ställe grep Fastbite. Han kastade bort skölden och aflade nu det mandomsprof, som ansågs vara det törhända förnämligaste af alla, i det han fattade svärdets mellankaffe med båda händerna och störtade fram, medan han lät hugg falla på hugg. Spjut splittrades, klingor kröktes, brynlor brusto, hjälmar krossades under Fastbites haglande hugg.

Så røjde nu Arnliot väg för konungen. I sitt hjärta gladde han sig åt, att denne skulle se hans mod och däraf finna, huru bergfast hans tro var.

Redan sviktade tronder och hålöger. Somliga stod o tvekande hvad de skulle göra för att häjde denne framstormande rese, hvilken högg djupa och breda gator i deras leder, andra läto modlösa sina vapen sjunka och togo till flykten.

Hvem kunde väl motstå Arnliot Gällina?

Men just när han som bäst røjde väg för konung Olof, afklippte ödet hans lifstråd. En förflugen pil, afskjuten af någon feg stackare i ett

af de bortersta leden, borrade sig in i hans höggra öga.

Fastbite gled ur hans hand. Den starke kämpe föll död ned på en af de högar af lik, som han uppstaplat under sin väldiga framfärd.

Nu fingo tronder och hålöger nytt mod. ryger och hörder, sygner och fjärder, som icke hade någon att strida emot, emedan Dag Ringsson ännu icke fylkat sin här och satt upp sitt märke, trängde våldeligen på.

Det såg ut, som om slaget förlorats i och med detsamma Arnliot föll. De, som stodo i främsta ledet med honom, bland dem Faste och Tore, stupade alla, och så kom ordningen till de efterföljande.

Hårek af Tjotta och Kalf Arnesson, hvilka sparat sina krafter för att möta konungen, ryckte nu fram mot hans märke, som närmade sig.

Konung Olof stred som vanligt tappert. Han klöf hufvudet nedanför ögonen på Torger från Kviststad och dödade Olof Arnesson, men när de bäste männen i hans hird: Björn Stallare, Tord Folesson, Gissur Gullbrå och Torfinn Mun, fallit, svagnade ringen af försvarare kring honom. Torsten Knarrsmed högg honom i vänstra benet ofvanför knäet, Tore Hund dref sitt spjut i hans mage och Kalf Arnesson högg honom i halsen.

Så fick Olof Haraldsson, som sedermera kallades Olof den helige, banesår. —

En stund förmådde Ragnvald Brusesson hålla Harald Sigurdsson undan kampen, men när striden blef allt mera het, måste han för att skydda

dennes lif följa med. De sammandrabbade med en skara gudbrandsdaler och hedemarker, men öfvermakten var så stor, att de måste draga sig tillbaka, och förenade sig då med Dag Ringsson, som nu förde friskt manskap i striden. Harald och Dag kämpade under dennes märke samt sårades båda.

Segern syntes luta åt Dag Ringssons sida, då ropet flög ut öfver fältet, att konung Olof var fallen. Då sviktade hans leder; fylkingen bröts och folket började fly. Ragnvald lyckades få Harald med sig bort ur stridsvimlet, och Dag följde med dem.

Redan trodde de sig vara i säkerhet, emedan de nått skogsranden, då en flock fiender skyndade emot dem. Harald sårades svårt och Dag sjönk ned, träffad af ett hugg i hufvudet. Men Ragnvald räddade genom utomordentlig tapperhet ännu en gång sin skyddsling, hvilken en dag blef Norges konung under det fräjdade namnet Harald Hårdråde, samt bortförde honom till en bonde, som vårdade honom, tills han blef stark nog att kunna färdas öfver till Svithiod. —

Skymningen hade bredt sig ut öfver slagfältet. Dag vaknade upp ur den dvala, hvori han sjunkit, samt såg sig omkring.

En man i rik dräkt närmade sig; han gick tungt och var blodig öfver brynjan. En bonde kom emot honom, och han frågade denne, hvar han kunde få hjälp för ett pilskott, som inträngt i bröstet. Bonden visade på ett hus vid skogsbrynet och sade, att där skötte en kvinna om de

sårade, men att där var det många onda läten, jämmer och kvidan af konungsmännen, som icke manligen kunde bära sina sår. När bonden sedan såg, att den rikt klädde mannen bar en tung guldring kring armen, sträckte han ut sin hand och sade, att om han finge ringen, ville han dölja konungsmannen för de andra bönderna, hvilka annars säkert skulle döda honom.

Då högg den sårade till med svärdet, så att bondens hand föll till marken, och fast denne nyss föraktligt talat om, huru omanligt konungsmännen buro sina sår, sprang han nu själf högt skriande därifrån.

Åter domnade Dag af, men kom efter en stund till medvetande och släpade sig till huset, där han hoppades få någon lindring för sitt sår, som vållade honom stora smärtor.

Uppbjudande sina yttersta krafter, släpade han sig öfver husets tröskel och sjönk ned på dess golf.

Med blickar, som redan dunklats af dödens natt, såg han många sårade, hvilka en kvinna skötte. Den man, som nyss afhuggit bondens hand, stod bredvid en eld, hvaröfver hon kokade sina läkemedel. Hon tillsade honom att gå ut och hämta in ett fång ved. Han lydde henne och återkom en stund därefter samt kastade med kraft veden i golfvet. Kvinnan såg nu, att han var dödsblek och frågade, om han vore sårad, hvarpå han blottade sitt bröst och visade skaftet af en pil, som inträngt under hjärtat. Därpå bad han henne skära omkring såret. Sedan hon gjort detta, drog

han guldringen af sin arm och gaf den åt henne, begärde en tång och ryckte därpå själf ut pilen, vid hvars hullingar sutto tågor, somliga röda och somliga hvita.

Därpå sade han:

— Vål har konungen födt Tormodr Kolbrunskald, då han är så fet om hjärtat.

Så sjönk han död ned. —

Grimkel hirdbiskop gick omkring och utdelade välsignelsen åt de döende konungsmännen.

När han kom till Dag, böjde han sig ned öfver honom och såg på det bleka ansiktet.

Dag öppnade ögonen och frågade;

— Hvar är Arnliot?

— Han föll bland de främste och är nu hos Kristus i himmelen.

— Jag förstår icke hvad du säger, hviskade Dag med nästan ohörbar stämma.

— Är du ej döpt?

— Nej!

— Jag såg dig komma i Arnliots sällskap, men enär du var kors prydd, antog jag, att du var en af de våra. Därför döpte jag endast din herre.

— Och Arnliot är nu, sade du, i Gimle?

— I himmelen, sade jag. Dit komma alla döpta, som offrat sitt lif i Guds tjänst, svarade biskopen allvarligt.

— Kan då icke också jag komma dit för att träffa Arnliot, frågade den döende.

— Jo, om du låter döpa dig.

— Ja, ja, döpa mig, mumlade Dag.

Medan Grimkel väntade på döpelsevattnet, undervisade han Dag om sin läras hufvudpunkter, och denne svarade jakande till allt hvad biskopen frågade.

Grimkel uttalade därpå de heliga orden och vattenöste honom.

Med ett drömmande leende på sina läppar hviskade Dag, medan vattnet sorlade kring hans blodiga hufvud och själen löste sina kroppsliga band:

— Och där, sade du, där i himmelen finnas inga fredlösa — och inga trälar och — där — skall jag — få återse — Arnliot!

L. 1943/303

SÅDAN VAR VÄGEN

NÅGRA SJÄLARS HISTORIA

Roman af
VICTOR HUGO WICKSTRÖM (Christer Swahn)

Pris Kr. 3: 50.

Utdrag ur pressens omdömen:

Gefleborgs Läns Tidning (för den 28 nov. 1891): »Denna roman är utan tvifvel ett af de märkligaste arbeten på det skönlitterära området, som hos oss på länge sett dagen, och äger stor förmåga att fångsla och intressera. — — — Karaktererna äro logiskt och konsekvent utvecklade, stilen kraftig och sund och 'historien' behandlad utan sentimental pjunkighet. — — — Boken erhåller obetingadt vår varmaste rekommendation.»

Smålandsposten (för den 25 nov. 1891): »Boken i dess helhet vittnar obestridligen om en stor både kompositions- och berättarförmåga. — — — Skuggor och dagrar äro här väl afvägda, och man tycker sig märka hos författaren en önskan att denna gång taga verkligheten rättvist, sådan den ter sig för honom.» — — »Hvad Erik Marek angår, så är den figuren öfver hufvud väl och sympatiskt hållen. En sådan tidningsman kan man känna något för.»

Stockholms Dagblad (för den 4 nov. 1891): »Hr V. H. Wickström tillhör en af våra produktivaste yngre författare — det är en lång rad boktitlar, som falla en i minnet, då man nämmer märket 'Christer Swahn'. »Arbetena ha alla förrädt ett lifligt temperament, lätthet i produktionen och en värdad stil.» — — »I det hela är hr Wickströms nya roman mycket intressant, ledigt berättad och i många hänseenden vittmande om författarens talang samt såsom tidsskildring af värde.»

Svenska Dagbladet (för den 24 nov. 1891): »Boken synes oss så väl i fråga om äskådning som framställningssätt vara det mognaste författaren hittills åstadkommit. Karaktererna framstå klart och följdriktigt.» — — »Stilen är målade och liflig utan att förlora i enkel naturlighet. Författaren nöjer sig ej med att blanda ljus och mörker i sin skildring blott för att ernå en artistisk effekt. Vid sidan af det onda, hvarpå lifvet är så rikt, ser eller söker han botemedlet, och genom hela berättelsen går, trots allt, en entusiastisk optimism, en lefvande tro på lifvets goda makter.»

Dagens Nyheter (för den 22 dec. 1891): »Författaren ansluter sig till den riktning, som anser kapitalets sanlande i en endes hand välsignelsebringande, väl att märka, när kapitalet för denne ende endast blir ett medel att göra godt. Boken slutar med en framtidskildring, och dess varmhjärtade sens moral är den, att vägen till allas lyckta heter praktisk människokärlek.»

»Det är en fint bildad mans tankar, som denna bok erbjuder, och dess filantropiska grundton ger ofta flykt åt författarens stil och iif åt hans framställning.»

SINGALESISKA BREF

af

ASOKA RODIYA

Utgifna af

VICTOR HUGO WICKSTRÖM

(CHRISTER SWAHN)

Pris Kr. 1: 25.

»Författaren uttalar många sanningar, som borde förtjäna ett allmänt beaktande, och litet hvar torde hafva nytta af att läsa denna bok och taga åt sig dess dom öfver många missförhållanden, öfver hyckleriet och flärden i vårt samhälle.» — — — »Boken bär vittne om en framstående talang och är skriven med ädel harm, icke för att gyckla utan för att genom gisselslagen luttra och rena.» — »Gripande är skildringen af Asokas slut.»

(*Göteborgs Handelstidning*).

»Man måste gifva sitt erkännande åt den lågande entusiasm för upplysning och utveckling och för det sunda förnuftets rätt att göra sig gällande i samhället likasom i individens handlingssätt, som genomgår hela framställningen. Det är denna ungdomliga och osläckliga hänförelse, som dikterat ej blott dessa singalesiska bref, utan alla de arbeten, hvarmed doktor Wickström tagit en så liflig del i »världsförbättrarbräket», i den litterära kampen för framåtskridandet.»

(*Aftonbladet*).

ÄFVENTYRARLIF

Roman af

VICTOR HUGO WICKSTRÖM (Christer Swahn)

Pris Kr. 3: 50.

»Den vackraste sidan af hr Wickströms författareskap är, enligt min tanke, hans lågande entusiasm för upplysning och utveckling, hans glöddande hat till ståndsfördomar och bigotteri. Denna sida kommer väl till sin rätt i 'Äfventyrarlif'; ypperlig är i synnerhet författarens bitande satir öfver klasskillnaden och adelshögfärden. Endast denna är tillräcklig valuta för genomläsningen af hr Wickströms nya arbete.»

'Äfventyrarlif' är öfver hufvud taget en mycket läsvärd, spännande och lärorik bok, som godt kan anbefallas åt alla samhällsklasser.»

(H. C. i Smålands Allehanda).

»En svensk Gil Blas. Och en svensk, modernare, djupare, mera filosoferande, mindre humoristisk Le Sage. Detta finna vi, ehuru vi blott hunnit bläddra i boken.

Jörgen blef riktigt arg på redaktör Wickström. Ty en sådan bok har Jörgen i 20 år tänkt skriva. Dock blevo vi ej argare, än att vi lade boken i vårt lilla favoritboksbibliotek, för att läsas och läsas.

Just en sådan bok hade vi kunnat skriva. Om än ej så glänsande i stil. Ty författaren för hjälten ut som sjöman, kypare, turist, politiker, världsman, affärsman, allt möjligt, för honom till Frankrike, Pyrenéerna, Spanien, Marokko, Alger, Italien, Ryssland, den fjärran Västern, bland sjöfolk, restaurantpublik, legitimister, nihilister, ryska polisherrar och föga bättre spanska banditer, guldgräfvare, damer och herrar.

Blott ett fel har boken, ett stort, äfven estetiskt. Hr Wickström är mera tänkare, mindre humorist. D. v. s.: Han tänker som en högtidlig människa, ej som Gud Fader själf, utan skillnad på stort och smått, moral och omoral. Därför når ej tänkaren Wickströms 'Äfventyrarlif' humoristen Le Sage's 'Gil Blas' enkla skönhetsbarmoni. Ehuru hr Wickström stundom går ännu längre i realism samt i aldrig oskön naturalism och vida öfverglänsar Le Sage i stil och tankedjup.

Dock, tro ej, att humorn alldeles saknas. I boken. Tvärtom. Sådan framglänsar, där den finnes.

Ännu en sak: En stor sympati inger boken i författarens förmåga att elegant skildra elegans, på samma gång som ofta frambryster hans djupa känsla för alla lidande, betungade, arbetande.

(Jörgen i Figaro).

Stoft från Sandalerna

RESEMINNEN

af

VICTOR HUGO WICKSTRÖM (Christer Swahn)

Med 19 illustrationer. Elegant utstyrd. Pris 3 kr.

INNEHÅLL:

<i>En vansinnig konungs praktslott.</i>	»Kataloniens pärla».
<i>Passionsspelen i Oberammergau.</i>	Öfver Simplon.
<i>Grefve Francisco José Gavicho de Abreu-Tavora.</i>	<i>En sannsaga från Kuhstall.</i>
<i>Uj-Zsolna.</i>	<i>I Interlaken.</i>
<i>En död stad.</i>	<i>Petersburg. — Några reflexioner.</i>
<i>Europas förnämsta vallfartsort.</i>	<i>Portugals under.</i>
<i>En tjurfäkting i La Línea.</i>	<i>De skotska högländerna.</i>
<i>Ett dygn i Afrika.</i>	<i>Saltgrufvorna i Wieliczka.</i>
<i>Toledo.</i>	<i>Dunkla djup.</i>
<i>Vagnen rullar.</i>	<i>Campo Santo i Genua.</i>

”Stoft från sandalerna“ är titeln på ett i dagarna utkommet arbete, hvarur vi satts i tillfälle att meddela några illustrationsprof, på samma gång vi tagit oss friheten därur återgifva uppsatsen ”Portugals under“ Detta reseminne är ett förträffligt prof på den mångsidigt, fint bildade och bereste författarens för allt öppna blick och hans eleganta, målade stil.

Det var pseudonymen ”Christer Swahn“, som rörde väg för författaren Victor Hugo Wickström, och det torde icke vara okänt, att dessa båda namn återfinnas på en hel rad böcker — en rikhaltig följd, som för hvarje år ökas med åtminstone ett nummer. På ”En själfmördares anteckningar“ följde ”En hospitalshistoria“, och bland förf:s andra, mer uppseendeväckande arbeten märkas romanen ”Sådan var vägen. Några själars historia“, ”Singalesiska bref af Asoka Rodiya“ och den förra året utgifna romanen ”Äfventyrlif“. Om flertalet af dessa böcker gällar, att det röjer en mindre vanlig berättareförmåga, ett lifligt temperament, ett varmt hjärta och ett utprägladt skönhetsinne och kärlek till konsten, som den nord-svenske tidningsmannens deltagande i ”världsförbättrarebråket“, hans tidningskrifveri och hans fejder för frihet och framåtskridande icke mäktat utplåna. Hans nu utgifna samling af reseminnen från Bayern, Spanien, Portugal, Galizien, Frankrike, Marokko, Italien, Schweiz, Ungern, Österrike, Skotland och Ryssland skall helt visst förskaffa den vidfarne författaren många nya vänner. Ty berätta kan han och ämnen fattas honom sannerligen icke. Den vackert utstyrd boken är, såsom läsaren finner, illustrerad och kostar 3 kronor.

(Ny Illustrerad Tidning).

TANKAR

af

VICTOR HUGO WICKSTRÖM
(CHRISTER SWAHN)

—❖— *Pris kr. 2: 50* ❖—

INNEHÅLL:

Lofsång.

Protevs.

Bön.

Guds kvarnar.

Moder!

Klippön.

Ljeka.

Du svaga mänskobarn . . .

I ovidg jord.

Sanning.

Mitt kära barn, min tidning!

En bikt.

Nirvana.

Räddad!

Julsånger:

Moder Maria.

Julens ängel.

En sällsam julsång.

Han kommer!

Ett nyårsbesök.

Jordens hyllning.

När jag förstod insekternas språk.

Spariens blomma.

»Han är död.

Hvar fins sanningen?

Att snudda vid — — —

»De verkligen begäfvade».

Lefvande begravne.

Verldens säningsplats.

Björken vid Cártama.

Mödrarna berätta.

Den stora kyrkogården.

Döden.

Ju mer din skönhet svinner . . .

Nakna människor.

Skörd.

De tröttes himmelrike.

— — — Hr Wickströms författareskap är för öfrigt tillräckligt känt och af för många uppriktigt värderadt, för att ej hans »Tankar» skulle hitta vägen till dem, som i hans tidigare arbeten lärt känna ett hjärta och ett hufvud, försvurna åt upplysningens och tankefrihetens fana och städe redo till kamp mot flärd, afund, hyckleri och dogm.

(Aftonbladet).

Wickström är icke blott en af vårt lands mest energiske tidsningsmän. Han är ock en af våra allra flitigaste skönlitterära författare. Och det är ändock inga dagsländerverk han sänder ut i världen. Hans senaste bok förtjänar mycket väl den titel förf. gifvit densamma. Det finnes verkliga tankar i den boken. Där finnas dikter på vers och prosa, aforismer i oändlighet, allegorier och sagor, kåserier öfver frågor för dagen samt små novelletter efter främmande mönster. Men öfver det hela ligger en ton af verklig frisinhet, af ärlig sympati för de små och förtryckta och af nitälskan för en god folkupplysning, som höjer och adlar verket, på samma gång det föder aktning och förtroende för författaren och människan.

(Småland).

Hr Wickström är ingen populär författare. Han har aldrig skrivit för mängden, utan för det fåtal, som kan förstå en djuplagd och fint bildad själs sanningsökeri och reflexioner öfver lifvet och människorna. Men för detta fåtal erbjuda hr Wickströms skrifter med deras originella, djärfva uppslag och oförfärad sanningord en intressant läsning af väckande och själsodlande art.

(Kristianstadsbladet).

Det är icke så värst många år sedan denne författare framträdde med sitt förslingsverk, men på den jämförelsevis korta tidrymd, som ligger emellan detta och det närvarande, har han hunnit med att fylla volymer. D:r W. har helt enkelt varit en af våra allra flitigaste författare, och han har riktat bokmarknaden med originella, gedigna verk.

Visserligen kunna meningarne vara delade rörande en och annan af hans böcker — och när äro de icke det för resten? — men detta är på samma gång ett bevis för förs: själfständighet. Han sjunger ut hvad han har på hjärtat, och hans syfte är alltigenom att se, hvad som i människan är, för att däraf framkalla spegelbilder till eftertanke, till verkligt lif och framförallt till studier af den mänskliga karakteren och främjande af dess upphöjelse.

Han berättar mindre för att vara intressant och jaga fram nyfikenheten från blad till blad, än att mana fram nya tankar hos läsaren, och ge ny färg och nya synpunkter åt det lif, som röres omkring oss.

Tankar är ett arbete, som för oss svenskar är mera originellt än de flesta. Det är ingen skildrande serie af personer och händelser, utan det är en hel här af tankar i såväl bunden som obunden form. Men dessa tankar beröra ofta förhållanden för dagen och äga alltigenom en allvarlig tillämpning på vår tillvaro i dess olika skiftningar.

Det är den frisinade samhällsgranskaren, som icke allenast med väl förd dissekerknif öppnar sociala svulster, utan äfven anvisar sättet för att läka sären. Öfver hvarje tanke hvilat därjämte ett drag af allmänningsklig hänsyn, en känsla för allas rätt och delaktighet i hvad samhällslifvet har bäst att bjuda, af upplysning, sanningsanda och frihet.

Vi rekommendera med allt skäl dessa tankar åt litet hvar. De äro så lätt förstådda och aldeles icke tunga att bära. De utgöra ett vetande, framställt på sådant sätt, att det är njutbart för alla samhällsklasser och förlorar icke sin lyftande och förädlade egenskap genom att sättas i händerna på lärde folk, som tilläfventyrs vilja än ytterligare lära.

Boken föreligger i en särdeles vacker och tilltalande utstyrel från d:r Wickströms eget boktryckeri i Östersund.

(Sundsvalls Tidning).

KVINNOSTUDIER af En Ungkarl

af

VICTOR HUGO WICKSTRÖM

(CHRISTER SWAHN)

◆ *Pris: Kr. 1: 50* ◆

Anmälaren vill visst ej underskrifva alla hr Wickströms satser, och på flere ställen måste man jämväl göra en allvarsam gensaga mot hans påståenden; men detta hindrar icke, att hr Wickströms bok är ofantligt rolig och kvick samt röjer en ytterst minutiös och fin iakttagelseförmåga. Satirikern visar sig redan i företalet, däri författaren säger om sitt arbete, att dess frihet från systematisk enhet och från logisk reda bör bidraga att göra detsamma njutbart för läsarinnor. Och läsarinna torde knappt, huru många snärtar och stickord författaren än gifver dem, kunna blifva allvarsamt förargade på denne skribent, hvilken säger så många lustiga saker samt dessutom mångenstädes visar uppriktig vördnad för den sanna kvinligheten.

Hr Wickström uttalar sanna ord, när han fördömer det dumma häcklandet af »gamla mamseller» och visar, att detta häcklande rätt ofta utgår från kvinnor, som af ganska låg beräkning, ej af verklig känsla, gift sig. Han gycklar ironiskt med åtskilliga fruars klagan öfver sitt »slaf lif» och deras bristande uppskattning af makens själsansträngande arbete; det är, som om de damer, hvilka beskärma sig öfver sitt »trälände med pigorna», alldeles ignorerade mannens ämbetsgöromål och trägna verksamhet i sitt kall.

Kostlig är hr Wickström, när han beskriver kvinnornas rangsjuka.

Riktigt dräpande blifver hr Wickström, när han skrifer sitt kapitel om kvinnologiken; han har kanske ej alltid rätt, men han är bra rolig, och mellanåt drabbar han onekligen fel, som hos åtskilliga, visst ej alla, kvinnor förekomma. Afdelningen om »rätthafveriets logik» företer några befängda exempel. En make ber sin fru undvika att, såsom hon gjort, tala med sin väninna om dennas yngste son, emedan ämnet af särskilda skäl måste för modern vara smärtsamt; den återvarnade maken svarar, att

hon »aldrig mer skall säga ett enda ord» till den ifrågavarande vänninnan. Äfven om den kvinliga konsten att »behålla sista ordet» berättar författaren bra saker, och likaså om de små osanningarna, såsom när frun i huset plötsligt får hufvudvärk och ej visar sig, blott därför att mannen fått besök af en person, som hon ej tål, eller när hufvudvärken genast försvinner, då det blifver fråga om en rolig utfärd o. s. v. Hr Wickström anser det vara ytterst sällsynt, att en hustru erkänner sig hafva haft orätt och säger ett »förlåt»; hvad mannen angår, låter han — menar hr Wickström — för husfredens skull ofta udda vara jämnt och *måste* göra det därför att han, då han, uttröttad af dagens arbete, kommer till hemmet, behöver frid och lider af »scener». »Att sträfva hela dagen för familjens uppehälle och sedan, när de komma hem, mötas af alltid stridsfärdiga antenner, är något af det förfärligaste äkta män kunna råka ut för. Det har störtat många i olycka. De ha stridit och lidit i tysthet. Till sist ha de sökt sin tröst i glaset eller i en skarpladdad revolver».

Kvinnans förmåga att på oskyldigt sätt gifva elaka pikar är ock föremål för författarens gissel. »En fru vet, att en af hennes vänninnor ej är bjuden till middag hos en af deras gemensamma umgänge, Petterssons, och vid första tillfälle frågar hon: hvilken klädning tänker du ta på dig vid den Petterssonska middagen?»

Emellertid är denna persiflerande ungarl, dess bättre, ingen kvinno-öraktare. Han anser kvinnans kärlek ofta vara »djupare och starkare än mannens»; han erkänner, att, när barnens uppfostran lyckats, detta hufvudsakligen är kvinnans förtjenst; han skildrar med rörelse och hänförelse hennes outtröttliga offervillighet som moder. Han tror ej, att kvinnan någonsin kan i så hög grad som mannen blifva hård mammonsträl, och han är höjd för att hos henne finna mera naturlig ädelhet.

Carl David af Wirsén

(i Post- och Inrikes Tidningar).

— — — Man kan blott önska, att dessa studier funne många läsarrinnor — det är, som förf. också för sin personliga del betonar, långt angelägnare än att de finna läsare. Ty säkert är att de på många ställen träffa svåra kvinliga svagheter alldeles på deras ömma punkt, och vi mäniskor ha alla godt af att höra sanningen. De sanningar som i »Kvinnostudier» sägas till kvinnorna sägas också, om än obevkligt, als inte utan sympati; den ungarl, som slutar sin bok om kvinnans fel och fördomar med den kursiverade trosbekännelsen, att »hon är i stånd till en ädlare och mera välsignelsebringande utveckling än mannens», kan åtminstone inte med skäl beskyllas för att vara kvinnohatare — i grund och botten.

Karlstads-Tidningen.

Nästa år utkommer af samme
författare:

SOM TURIST GENOM EUROPA

Elegant utstyrd Rikt illustrerad
samt

Andra upplagan
af

ÄRKEBISKOPEN
Dikt på vers

